

GOLF v. XEROS
 K. Surla
 K. Hellen
 Tenedos
 DARDANELLEN
 Bulais

Visschershut
 Z
 SARIBAIR
 971

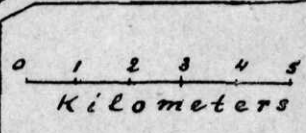
KABA TEPE
 KALKMAZ PAGH
 Kilid Baaï

Egeïsche Zee

ACHI BABA
 700
 KRITHIA
 KRITHIA DEN
 De Totts Baaï
 MORTO BAAI
 Eski HISSARLIK
 Dardanelle

TEKKE
 Burnu
 W
 X
 Y
 Y2
 K. HELLES
 V
 Fort.
 Sab. el. Baaï

KUMKALE

Operatiën van het Engelsche expeditieleger aan de Dardanellen.

(Uit de „Times“.)

(Met een schets.)

(Vervolg van bladz. 797, Jaargang 1915.)

RAPPORT VAN GENERAAL SIR JAN HAMILTON.

Groote Hoofdkwartier, 26 Augustus 1915.

Aan het einde van de tien dagen en tien nachten die in mijn vorig Verslag zijn beschreven, waren onze troepen op ongeveer 4600 Meter vooruit gekomen aan de landingsplaatsen aan het zuidelijk punt van het schiereiland Gallipoli. Tegenover hen lagen de Turken, die, nadat zij de laatste maal waren teruggedreven, zich ongeveer 800 Meter hadden teruggetrokken op van te voren aangelegde verschansingen en loopgraven.

Aan beide zijden was reeds veel gevorderd van het uithoudingsvermogen der manschappen, en een groot deel van den voorraad munitie verbruikt, maar nochtans scheen het duidelijk dat diegene, die het eerst zich voldoende zou hebben hersteld om opnieuw voorwaarts te gaan, zich het bezit zou verzekeren van minstens eenige honderden meters van het betwiste gebied tusschen de beide fronten. Welke beteekenis verscheidene honderden meters terrein ook voor den vijand mochten hebben, voor onze legermacht die onder geschutvuur opeengehoopt was op zulk eene smalle landtong, was het bezit daarvan eene zaak van leven of dood. Dusdanig was de toestand op 5 Mei, den laatstgenoemen datum in mijn Verslag van den 20sten dier maand.

Op dien dag besloot ik, mijn opmarsch voort te zetten, aangezien ik er zeker van was dat, al zouden mijne vermoeide troepen er ook niet in slagen, de tegenover hen gelegen sterke liniën te vermeesteren, zij zich toch minstens in het bezit zouden stellen van het tusschen gelegen terrein. Onmiddellijk werd bevel gegeven voor een aanval.

De vele dringende verzoeken om versterkingen die gedurende de voorafgaande hachelijke gevechten waren gedaan, hadden mij genoodzaakt, vele formatiën in de zuidelijke groep uit hun verband te rukken en dooreen te mengen, en wel in zulk een mate, dat zelfs een Britsch bataljon bij de Franschen was ingedeeld en daar den uitersten rechtervleugel bezet hield. Met het oog op het aanstaande gevecht werd het daarom noodzakelijk, om eene Gemengde Divisie te formeeren, bestaande uit verschillende onderdeelen, n.l. de II Australische Brigade en de Nieuw-Zeelandsche Infanterie-Brigade (welke voor dit doel uit

het noordelijk gedeelte waren teruggetrokken) tezamen met eene Brigade van de Marine Divisie, bestaande uit het Plymouth en het Drake Bataljon. De XXIX Divisie werd opnieuw in vier Brigaden ingedeeld, te weten: de LXXXVIII en LXXXVII Brigaden, de Lancashire Fuseliers-Brigade (Territorialen) en de XXIX Indische Infanterie Brigade. Het Fransche Expeditiekorps werd versterkt met de II Brigade van de Marine Divisie, en de nieuwe Gemengde Divisie vormde mijne Algemeene Reserve.

Aan de XXIX Divisie, wier linkervleugel rustte tegen de kust op ongeveer 5 K.M. ten noordoosten van Kaap Tekke, werd bevel gegeven, het eerst voorwaarts te gaan en daarbij den rechternleugel naar de zuidoostelijke zijde van Krithia te brengen, terwijl aan het Fransche Expeditiekorps met de II Brigade van de Marine Divisie als eerste aanvalspunt was aangewezen den heuvelrug, die aan gene zijde van de Kereves Dere in noord- en zuidwaartsche richting loopt. Het was noodzakelijk op dezen heuvelrug vasten voet te krijgen, aangezien de verovering daarvan een veiligen spil zou verschaffen, waarom de XXIX Divisie bij een mogelijk verderen opmarsch zou kunnen zwenken. De verbinding tusschen deze beide aanvalspunten zou worden onderhouden door het Plymouth en het Drake Bataljon.

Drie kritieke dagen.

Gedurende de drie dagen (6—8 Mei) hadden onze troepen eene zeer zware beproeving te doorstaan. Zij moesten overgaan tot den aanval op eene reeks stellingen, die vooraf op kunstmatige wijze waren ingericht en die, ofschoon zij nog niet tot ééne loopgravenlinie waren verenigd, toch reeds op de tactisch belangrijke punten met verdedigingswerken waren versterkt.

De XXIX Divisie leidde den aanval in om 11⁰⁰ uur v.m.; het Fransche korps volgde om 11³⁰ v.m.; elke meter grond werd hardnekkig betwist; sommige Brigaden konden vooruit komen, andere daarentegen konden zich slechts handhaven. Er werden stellingen vermeesterd en behouden, en andere stellingen werden veroverd en weder verloren, maar onze kanonniërs schoten met steeds grootere nauwkeurigheid en tegen 1³⁰ n.m. was de lijn twee tot driehonderd meter naar voren gebracht. Op sommige plaatsen was door dezen opmarsch eene Turksche loopgraaf vermeesterd, maar in het algemeen bevond de voornaamste vijandelijke stelling zich nog steeds op eenigen afstand vóór onze voorste compagnieën.

Tegen 4³⁰ n.m. bleek duidelijk, dat wij dien dag niet meer vooruit zouden kunnen komen. Het Fransche korps werd door een sterk verdedigingswerk tegengehouden. De Franschen hadden een punt vermeesterd op de kruin van de laagste helling van den heuvelrug van de Kereves Dere, doch zij kwamen daar onder zulk een ontzettend vuur, dat zij zich, zooals later bleek, eerst na het vallen van den avond konden ingraven. De LXXXVIII Brigade was niet in staat geweest een zich vóór hare lijn bevindend denboschje te bezetten; de eene com-

pagnie na de andere ondernam de gevaarlijke poging, maar het door verborgen mitrailleurs bestreken bosch bleek eene doodelijke hinderlaag. De Lancashire Fuseliers-Brigade kon eveneens slechts ternauwernood stand houden, en leed aanzienlijke verliezen door dezelfde verdeckt opgestelde mitrailleurs. Er werd toen aan de troepen bevel gegeven om zich op ééne lijn in te graven, en hunne vleugels aan weerszijden te doen aansluiten.

Met uitzondering van geweervuur, bleef het 's nachts langs de geheele Britsche lijn rustig. Op den rechtervleugel werd een vastberaden bajonetaanval gedaan tegen de Franschen, dezen trokken aanvankelijk terug, doch herstelden hunne positie weder bij het aanbreken van den dag.

Eene poging tot vermeestering van Krithia.

Den volgenden morgen (7 Mei) openden wij een granaatvuur op de vijandelijke loopgraven tegenover onzen uitersten linkervleugel, en om 10⁰⁰ v.m. ging de Lancashire Fuseliers-Brigade tot den aanval over. Maar onze artillerie had de verdeckt opgestelde Duitsche mitrailleurbatterijen niet kunnen vinden; het vuur dezer mitrailleurs maakte het bepaald onmogelijk, om de zich vóór deze Brigade bevindende ongedekte hoogte over te steken. Op den rechtervleugel van deze Brigade ging de LXXXVIII Brigade voorwaarts, waarop 1/V Royal Scots, krachtig ondersteund door artilleriesvuur, het dennebosch met een stormloop vermeesterde. Thans werd ontdekt, dat niet alleen door het mitrailleurvuur het bosch zoo moeilijk te veroveren was geweest; tusschen de takken der boomen waren Turksche scherpschutters verborgen, waarvan sommigen op kleine houten vloeren stonden. Het was eene groote verlichting voor de omgeving, toen dezen buiten gevecht waren gesteld. De Royal Inniskilling Fuseliers, van de LXXXVII Brigade, werden ter ondersteuning van den linkervleugel der LXXXVIII Brigade naar voren gebracht. Alles scheen goed te gaan; te 1²⁰ n.m. werden wij echter door een krachtigen Turkschen tegenaanval achterwaarts uit de groepen denneboomen gedreven. Als eene vergoeding voor dezen tegenslag vermeesterden de Royal Inniskilling Fuseliers drie Turksche loopgraven; een tweede bataljon van de LXXXVII Brigade, de King's Own Scottish Borderers, werd toen naar den linkervleugel gezonden om deze loopgraven te versterken.

Te 3⁰⁰ n.m. zond de Lancashire Fuseliers Brigade opnieuw bericht, dat zij geheel werd tegengehouden door een zeer juist gericht kruisvuur van mitrailleurbatterijen, welke verborgen waren in het kreupelhout op den heuvelrug die tusschen het ravijn en de zee liep; deze batterijen bestreken eveneens de linkerflank van de LXXXVIII Brigade, toen in het midden dezer Brigade werd getracht, voorwaarts te gaan. Thans was het oogenblik aangekomen om onze uiterste krachten in te spannen, daar wij anders er in zouden moeten berusten, schaakmat te worden gezet; daarom werd te 4⁴⁵ n.m. bevel gegeven voor een algemeenen aanval; de LXXXVIII Brigade werd versterkt met de LXXXVII

Brigade en kreeg de Nieuw-Zeelandsche Brigade ter ondersteuning.

In weerwil van hunne uitputting en hunne verliezen, gehoorzaamden de manschappen met wilskracht. De geheele legermacht, Franschen en Britten, verrees tegelijkertijd en stormde voorwaarts. Langs het geheele front vermeesterden wij een gedeelte van het terrein, behalve op onzen uitersten linkervleugel. Voor de derde maal veroverden de Britsche bajonetten de groepen denneboomen op het midden van ons front; toen de duisternis inviel was de geheele lijn (steeds met uitzondering van den linkervleugel) zoo tot 300 Meter vooruit gekomen, en was de voorste lijn Turksche loopgravenlinie bezet of overschreden.

Uitgeputte Troepen.

De troepen waren uitgeput; de nieuwe liniën moesten versterkt worden, en het was zeker, dat nieuwe versterkingen bij de Turken aankwamen. Den toestand van mijn eigen troepen vergelijkende met dien, waarin de Turken zich vermoedelijk bevonden, besloot ik, een beroep te doen op de manschappen om nog eenmaal voorwaarts te gaan, voordat de nieuwe vijandelijke strijdkrachten zouden zijn aangekomen.

Daarom werd bevel gegeven zich bij zonsondergang in de ingenomen linie in te graven, die lijn tegen aanvallen te handhaven, en zich voor te bereiden om den volgenden morgen voorwaarts te gaan. De Lancashire Fusiliers Brigade werd achterwaarts in reserve gebracht, en haar plaats op den linkervleugel ingenomen door de Brigade Nieuw-Zeelanders.

Het Algemeen Hoofdkwartier werd verplaatst naar eene versterking op een heuvel achter den linkervleugel van onze linie. Volgens mijn plan voor den nieuwen aanval zou de Nieuw-Zeelandsche Brigade opmarcheeren door de linie die gedurende den nacht door de LXXXVIII Brigade was bezet, om daarna in de richting van Krithia op te rukken. Tegelijkertijd, zou de LXXXVII Brigade de verdedigingswerken aan de westelijke zijde van het ravijn bedreigen, en tevens trachten met behulp van afdeelingen verkenners en vrijwilligers het terrein dat door de Deutsche mitrailleurs werd bestreken, te bezetten.

Te 10¹⁵ v.m. werd door de schepen en batterijen een hevig vuur geopend op het geheele vijandelijke front; te 10³⁰ v.m. zette de Nieuw-Zeelandsche Brigade zich in beweging, daarbij stuitende op een krachtig verzet van den vijand, die nu zijne versterkingen had ontvangen. Ondersteund door het vuur der batterijen en van de mitrailleurs der LXXXVIII Brigade, drongen zij op den rechtervleugel vooruit en brachten hun centrum tot voorbij het denbosch, maar kwamen verder weinig voorwaarts. Tegen 1³⁰ n.m. was ongeveer 200 Meter terrein vermeesterd voorbij de meest vooruitgeschoven loopgraven welke te voren door de LXXXVIII Brigade bezet waren geweest.

Op dit uur kwam van het Fransche korps bericht, dat het niet verder tegen de helling van den heuvelrug ten westen van de Kereves Dere vooruit kon komen, totdat de Britten verder waren opgerukt.

Te 4⁰⁰ n.m. gaf ik bevel, dat de geheele linie, versterkt met de II Australische Brigade, met opgeplante bajonet te 5³⁰ n.m. op Krithia moest aanrukken.

Te 5¹⁵ n.m. werd de vijandelijke stelling gedurende een kwartier door de scheepskanonnen en onze zware artillerie beschoten, en te 5³⁰ n.m. opende het veldgeschut een hevig granaatkartetsvuur om den opmarsch der infanterie te dekken.

De samenwerking tusschen artillerie en infanterie was bij dezen aanval volkomen, aangezien de beweging met groote nauwkeurigheid op den vastgestelden tijd werd uitgevoerd. Eenige Nieuw-Zeelandsche regimenten ontvingen de bevelen niet op tijd, maar gingen op eigen initiatief vooruit zoodra de zware houwitsers ophielden met vuren, waardoor de geheele opmarsch tegelijkertijd plaats vond.

De Britsche Opmarsch.

De geregelde opmarsch der Britten kon gevolgd worden door het flikkeren hunner bajonetten, totdat de lange liniën in de rookwolken verdwenen. De Franschen bewogen zich eerst niet, maar toen hunne tamboers en hoornblazers het sein voor den aanval gaven, stormden zij plotseling vooruit, waardoor het geheele zuidelijke gedeelte van den heuvelrug der Kereves Dere in een oogenblik overdekt scheen te zijn met tirailleurliniën. De Turksche kanonniërs richtten nu hunne zwaarste stukken op dit terrein; toen de voorste groepen de eerste Turksche verschansing bestormden, werden zoowel aanvallers als aangevallenen door ontploffingen van brisantgranaten weggevaagd. Deze beproeving was den Senegaleezen te sterk. Zij deinsden terug. Zij werden opnieuw verzameld. Een nieuwe stormloop en weer teruggedreven — daarna zag men nog eene ondersteuningscolonne Fransche soldaten tegen de lucht afsteken, die aanvielen langs de helling van den heuvelrug van de Kereves Dere, toen werd het donker waardoor het geheele slagveld zich aan het oog onttrok.

Eerst den volgenden morgen werd een betrouwbaar en nauwkeurig bericht ontvangen over hetgeen was geschied. De voorste linie van de Nieuw-Zeelanders was de gedekt opgestelde vijandelijke mitrailleurs voorbij getrokken zonder ze op te merken; toen nu onze ondersteuningstroepen opmarcheerden, heropenden deze mitrailleurs het vuur, waardoor hen aanzienlijke verliezen werden toegebracht. Maar de voorste linie drong voorwaarts tot op enkele meters afstand van de Turksche loopgraven, waarvan de bezetting onzen opmarsch voorbij het dennebosch had tegengehouden. Hier graafden zij zich in.

De Australische Brigade was door de Gemengde Brigade heen opgerukt en was, in weerwil van zware verliezen door granaat-, mitrailleur- en geweervuur, ongeveer 300 tot 400 Meter vooruit gekomen.

Door haar grooten moed verdienen deze twee Brigaden, de Nieuw-Zeelandsche Brigade, onder Brigadier-Generaal F. E. Johnston, en de II Australische Infanterie Brigade, onder Brigadier-Generaal J. W.

M c C a y, bijzonderen lof. Hunne verliezen waren dan ook aanzienlijk, doch niettegenstaande door talrijke versche troepen krachtige tegenaanvallen werden gedaan, behielden zij het door hen gewonnen terrein met bewonderenswaardige vastberadenheid.

Op den uitersten linkervleugel deed de LXXXVII Brigade, onder Generaal-Majoor W. R. M a r s h a l l, eene laatste en bijzonder dappere poging, om het gedeelte open terrein tusschen het ravijn en de zee over te steken, maar opnieuw werden de voorste compagnieën der South Wales Borderers door de vijandelijke mitrailleurs gedund, en nogmaals bleef er niets anders over dan terug te trekken. Maar toen de nacht was ingetreden, vroegen de manschappen van de LXXXVII Brigade uit eigen beweging, voorwaarts geleid te worden, en slaagden er toen in, ongeveer 200 Meter vooruit te komen. Gedurende de duisternis graafden de Britsche troepen zich overal in de veroverde lijn in.

Op den rechtervleugel had de Fransche colonne, die het laatst was gezien toen het donker werd, een stormaanval gedaan, en was nog in het bezit van de verschansing waarheen de strijd zich toen had verplaatst.

Zowel Generaal D'A m a d e als Generaal S i m o n i n waren bij deze afdeeling aanwezig; zij hadden de Senegaleezen opnieuw verzameld en de blanke troepen bij hun heldhaftigen strijd aangemoedigd. Deze dappere soldaten van het VIII Koloniale Regiment hadden den vijand met hunne bajonetten zeer aanzienlijke verliezen toegebracht.

De Fransche troepen, wier ondernemingen tot hiertoe zijn beschreven, behoorden allen tot de II Divisie.

Het dal aan de Kereves Dere, aan gene zijde van den heuvelrug, was vanaf mijn commandopost niet waarneembaar. Op dit terrein was door de pas aangekomen Brigade van de Fransche I Divisie eveneens hard gevochten. Hier waren zij tegelijkertijd met de II Divisie vooruit gekomen, en hadden met hun eersten aanval goed succes; hierin kwam echter verandering, toen een Bataljon Zouaven door een hevig artillerievuur werd genoodzaakt, terug te trekken. Doch evenals dit het geval was geweest met de II Divisie, herstelden de andere bataljons van het I Afrikaansche Regiment, onder Luitenant-Kolonel N i e g e r, den toestand; ten slotte werden twee geheele liniën van Turksche verschansingen en loopgraven door de Divisie vermeersterd en bezet.

Het Slotresultaat.

De slotsom van den driedaagschen strijd was eene aanwinst van 550 Meter op den rechtervleugel van de Britsche lijn en van 350 Meter op den linkervleugel en in het midden. De Franschen hadden al het vóór de Boerderij Zjimmerman gelegen terrein genomen, alsmede eene verschansing, om het bezit waarvan gedurende de drie laatste dagen hardnekkig was gestreden.

Dit mag niet veel schijnen, in werkelijkheid was er meer gewon-

nen dan bij den eersten blik wordt gedacht. De Duitsche aanvoerders van de Turken zagen dit spoedig in. Van het vallen van den avond tot het aanbreken van den dag (9-10 Mei) werden overal pogingen aangewend om ons terug te werpen. Tegen de Franschen werd een bijzonder krachtige aanval gedaan, ondersteund door eene hevige kanonnade; deze aanval bereikte tegenover de Brigade van Generaal Simonin zijn hoogtepunt in een geweldigen strijd van man tegen man. De aanvallers werden overal teruggedreven, en thans gevoelde ik voor de eerste maal, dat wij op het uiteinde van het schiereiland Gallipoli tamelijk vasten voet hadden verkregen.

Intusschen had ook meer Noordelijk het Australische en Nieuw-Zeelandsche Legerkorps het op de Turken veroverde gebied versterkt. Terwijl wij in het Zuiden aanvallen hadden gedaan en vooruit waren gekomen, had dat korps zich voortdurend verdedigd en zich steeds vaster ingegraven op die klippen, waar zijne positie aanvankelijk zoo uiterst onzeker had geschenen.

Op den 11^{den} Mei, voor de eerste maal in achttien dagen en nachten, werd het mogelijk bevonden, de XXIX Divisie uit de vuurlijn terug te trekken en te vervangen door de XXIX Indische Infanterie Brigade en door de XLII Divisie, waarvan de ontschepping twee dagen te voren had plaats gevonden. Door dit terugnemen kwamen zij wel niet geheel buiten granaatvuur, maar verkregen zij althans gelegenheid om de meeste nachten te kunnen slapen.

Het oogenblik leende zich tot overdenking, en gedurende dezen tijd van verademing kon ik constateeren, dat wij nu bijna aan de grens waren van hetgeen door toepassing van initiatief en verrassing kon worden bereikt. Even zeker als de vijand op de hoogte was van mijn troepenaantal en gevechtsgesteldheid, even zeker was ik in het bezit van zijne voorste verdedigingslijn; de zich tegenover elkander bevindende versterkte fronten liepen evenwijdig van de zee tot aan de zeestraat; er bestond thans noch bij Achi Baba noch bij Gaba Tepe weinig reden meer voor de taktiek, om bataljons vleesch en bloed tegen de onafgebroken lijnen prikkeldraadversperringen te werpen. De verdere opmarsch moest nu meer en meer den vorm gaan aannemen van geconcentreerde aanvallen op kleine gedeelten der vijandelijke linie, na eene volledige artilleristische voorbereiding. De bewegingsoorlog in het open terrein moest noodzakelijkerwijze spoedig worden vervangen door een positieoorlog. Het bevestigen en versterken van ons front, het verbeteren der toegangswegen, het uitkiezen van opstellingsplaatsen voor mitrailleurs en het wetenschappelijk groepeeren van onze artillerie onder eene gecentraliseerde leiding — dit alles zou spoedig den tactischen grondslag van onze plannen moeten worden.

Zoodra dan ook onze troepen een dag of twee van betrekkelijke rust hadden genoten, verdeelde ik mijn front in vier sectoren. Op den linkervleugel stond de XXIX Divisie, waarbij de XXIX Indische Infanterie Brigade was ingedeeld. In den linker middensector volgde de XLII

(East Lancashire) Divisie, in den rechter middensector stond de Koninklijke Marine Divisie, en op den rechtervleugel bevond zich het Fransche Expeditiekorps. Op deze wijze verzekerde ik organisatie zoowel in diepte als in breedte, en stelde iedere Divisie in staat, haar eigen aflossingen, ondersteuning en reserves te regelen, en gaf aldus kracht voor verdediging en voor aanval. Door de aankomst van de versterkingen bij gedeelten was men bij het hoofdkwartier tot dusverre genoodzaakt geweest tot eene aanvulling van de hand in den tand; thans echter werd de betere verdeling meer verzekerd.

Eene krijgslist van de Gurkha's.

Reeds voordat de noodige maatregelen waren getroffen om te trachten op bepaalde plaatsen door te breken, was de XXIX Indische Infanterie Brigade reeds in dezen geest opgetreden in eene kleine, maar prachtige onderneming in den nacht van 10—11 Mei. De Turksche rechtervleugel rustte op de steile klip ten noordoosten van de kuststrook Y, alwaar de King's Own Scottish Borderers en het Plymouth Bataljon (van de Kon. Marine Divisie) het eerst waren geland. Sedert dien tijd had de vijand deze klip in een krachtig bolwerk veranderd, vanwaar het vuur van mitrailleurs onzen linkervleugel bij de aanvallen had tegengehouden. Op den 8 en 9 Mei was door de Royal Munster Fuseliers en de Royal Dublin Fuseliers tweemaal met groote dapperheid gepoogd, op deze klip vasten voet te verkrijgen, doch beide pogingen hadden gefaald.

Gedurende den nacht van 10—11 Mei trok het VI Gurkha's er op uit, om deze rots te nemen. Hunne verkenners daalden naar de zeezijde af, baanden zich tot op eenigen afstand een weg over het oneffen terrein langs de kust, en kropen vervolgens op handen en voeten tegen de steile voorzijde van de klip. Toen zij den top bereikten, werden zij hevig beschoten. De onderneming had als verrassing gefaald, maar zij bleek als verkenning van groot nut te zijn. Den volgenden dag deed Generaal-Majoor H. B. Cox, Commandant van de XXIX Indische Infanterie Brigade, het voorstel, om een gecombineerden aanval te doen tegen deze rots (die nu de Gurkha-klip werd genoemd); er werden toen met de vloot schikkingen getroffen om samen te werken. Deze maatregelen waren op 12 Mei beëindigd; zij bestonden in een demonstratief gevecht door de Manchester Brigade der XLII Divisie, en door onze artillerie, terwijl de aanval vanuit de zee zou worden ondersteund door het geschut van Z. M.'s „Dublin” en Z. M.'s „Talbot”. Te 6³⁰ n.m. van den 12 Mei openden de Manchester Brigade en de artillerie van de XXIX Divisie het vuur op de Turksche loopgraven; onder dekking van dit vuur kroop eene dubbele compagnie van het VI Gurkha's nogmaals langs de kust vooruit, en verzamelde zich onder aan de klip. Terwijl nu de aandacht van de Turken door de beschieting in beslag werd genomen, klauterden de Gurkha's vlug tegen de klippen op, en vermeesterden het verdedigingswerk met een stormloop. De sectie mitrailleurs

van de Gurkha's werd haastig naar voren gezonden, en te 4³⁰ v.m. werd eene tweede dubbele compagnie ter versterking van de eerste gezonden.

Een uur later breidden deze twee dubbele compagnieën zich uit, en begonnen zich in te graven om hun nieuw vooruitgeschoven linkervleugel diagonaal te verbinden met den rechtervleugel van de loopgraven die vroeger door hun bataljon waren bezet.

Te 6⁰⁰ v.m. ging eene derde dubbele compagnie onder een hevig geweer- en mitrailleurvuur dwars door het open terrein vanaf hunne vroegere voorste loopgravenlijn voorwaarts, en richtten zich op deze diagonaal loopende lijn in tusschen het groote ravijn op hun rechtervleugel en de pas veroverde verschansing. De vierde dubbele compagnie ging als ondersteuning vooruit, en bezette de vroegere vuurlinie.

Onze linkervleugel, die tijdens de aanvallen van 6—8 Mei zoo krachtig was tegengehouden, was thans door een krijgslist bijna 450 Meter vooruit gekomen. Dit voordeel werd met betrekkelijk weinig verliezen (21 dooden en 92 gewonden) behaald; het welslagen was te danken aan de zorgvuldige voorbereiding en organisatie door Generaal-Majoor H. V. Cox, Commandant van de XXIX Indische Infanterie Brigade, Luitenant-Kolonel C. G. Bruce, Commandant van het VI Gurkha's, en Majoor (Luitenant-Kolonel titulaire) F. A. Wynter, der Koninklijke Vesting Artillerie, Commandant van de Afdeeling Artillerie die den aanval had ondersteund. De samenwerking met de twee kruisers was uitstekend, en levert opnieuw een voorbeeld van den bewonderenswaardigen steun welke de Vloot aan onze troepen verstrekt.

Op 14 Mei kwam Generaal Gourand aan om van Generaal D'Amade het bevel over te nemen over het Fransche Expeditiekorps. Toen Generaal D'Amade de kusten van het schiereiland verliet, werd hem door de Britsche soldaten die op het strand aan 't werk waren, eene ongedwongen ovatie gebracht.

Thans was de ontscheping van de tweede divisie van het Fransche Expeditiekorps, onder bevel van Generaal Bailloud, voltooid.

Sedert door het VI Gurkha's in den nacht van 10—11 Mei het kleine plaatselijk voordeel was behaald, oefenden de onder mijn bevel staande troepen tot op den 4^{den} Juni voortdurend druk uit op den vijand door ondermijningen, verkenningen en plaatselijke aanwinsten, terwijl de vijand (het moet tot zijn eer gezegd worden) alles in het werk stelde om ons met gelijke munt te betalen. Ik heb de bestorming van de Gurkhaklip als voorbeeld gesteld; er verliepen geen 40 uur zonder dat iets dergelijks hetzij door de Franschen of door onszelf werd ondernomen of bereikt.

Australische Waaghalzen.

Mij thans wendende naar de plaats waar het Australische en Nieuw-Zeelandsche Legerkorps op de klippen van Sari Bair was geland, moet ik beginnen met te verklaren, dat de taak van dit korps op dit gedeelte van het oorlogsterrein bestond in — eerstens, een deur open te houden

die toegang gaf naar de belangrijkste deelen van de Turksche stellingen; tweedens, eene zoo groot mogelijke vijandelijke troepenmacht tegenover zijn front vast te houden, om zoodoende den druk van Kaap Helles te verminderen. Het Australische leger was dus feitelijk aangewezen om de tweede viool te spelen voor Kaap Helles, eene partij die in 't geheel niet overeenstemt met den geest om alles aan te durven welke deze krijgslieden uit het Zuiden bezielt. Zoo gebeurde het dat het defensief der Australiërs en Nieuw-Zeelanders steeds eenige neiging had om het karakter van een offensief aan te nemen.

De linie die door het Australische en Nieuw-Zeelandische Legerkorps gedurende het in behandeling zijnde tijdperk werd bezet, vormde ongeveer eene halve-cirkel landwaarts van het strand van den Anzac-Inham, met eene middellijn van omstreeks 1000 Meter. De vuurlijn was overal dicht bij de vijandelijke loopgraven, en er hadden op alle deelen van de lijn voortdurend ondermijningen, tegenondermijningen en aanvallen met handgranaten plaats. Zoowel de loopgraven als de kuststrook werden overal rijk met granaatvuur bestrooid. Het is voorgekomen dat binnen het uur een aantal van 1400 granaten op de Australiërs neerkwam; deze granaten waren van verschillend kaliber, vanaf 27.5 c.M. tot de veldgranaat. Rondom Quinn's Post is de strijd zoowel boven- als ondergronds bijzonder hevig geweest. Dit gedeelte van de linie is gelegen op een punt van de halve-cirkel waar deze het verst landwaarts buigt. Hier liggen onze voorste loopgraven aan den rand van eene steile helling, die in eene 60 Meter lager gelegen vallei uitloopt. De vijandelijke loopgraven liggen op slechts enkele meters afstand.

Op 9 Mei werd een nachtelijke aanval gedaan, gesteund door flankvuur, op de vijandelijke loopgraven tegenover Quinn's Post. De loopgraven werden met de bajonet vermeesterd en door de troepen bezet; toen werden versterkingen naar voren gezonden.

Bij het aanbreken van den dag van 10 Mei werden onze troepen door een krachtigen tegenaanval genoodzaakt, de loopgraven te ont-ruimen en op Quinn's Post terug te trekken. Bij het weerstaan van dezen tegenaanval deed ons geschut prachtig werk, daar wij uit het dagboek van een Turksch officier bemerkten, dat twee Turksche regimenten dien dag 600 dooden en 2000 gewonden verloren.

In den nacht van 14—15 Mei werd een uitval gedaan van Quinn's Post met het doel om eenige Turksche loopgraven, waarin bommenwerpers aan het werk waren, te bezetten. De uitval, die ons op een verlies van 70 man kwam te staan, had geen gevolg.

Op 14 Mei werd Luitenant-Generaal W. R. Budwood licht gewond, maar tot mijn genoegen behoefde hij het bevel over zijn Korps niet neer te leggen.

Dood van Gen. Bridges.

Tot mijn groot leedwezen werd op 15 Mei Generaal-Majoor W. T. Bridges, Commandant van de Australische Divisie, ernstig gewond,

tengevolge waarvan hij eenige dagen later overleed. Oprecht en eerlijk als hij was in zijne toewijding aan Australië en aan zijn plicht, wordt zijn verlies zelfs te midden van de honderden andere dappere officieren die zijn heengegaan, bijzonder gevoeld.

Op 18 Mei was het Australische Leger onderhevig aan een zwaar bombardement van kanonnen van groot kaliber en houwitser. Te middernacht van 18—19 brak langs het front een ongekend geweldig geweer- en mitrailleurvuur los. Van 3⁰⁰ tot 4⁰⁰ v.m. verminderde dit vuur; daarna begon het opnieuw, waarna eene sterke Turksche colonne een krachtigen aanval deed tegen den linkervleugel van sector No. 2. Deze aanval werd met verliezen voor den vijand afgeslagen. Vóór het aanbreken van den dag werd tegen het midden van dit gedeelte nogmaals een aanval gedaan; deze aanval werd viermaal herhaald en telkenmale met zware verliezen voor den vijand doorstaan. Tegelijkertijd werd een krachtige aanval gedaan op den noordoostelijken saillant van sector No. 4, die eveneens werd afgeslagen; er werd een tegenaanval ondernomen, maar deze had door granaatvuur geen gevolg. Eveneens werden aanvallen gedaan op Quinn's Post, Courtney's Post, en op het front van den rechtersector. Omstreeks 5⁰⁰ v.m. was de slag ongeveer langs het geheele front aan den gang; toen begon de vijand eene geweldige kanonnade met een groot aantal kanonnen, waaronder stukken van 30 c.M. en 23 c.M., en andere artillerie welke nog niet te voren was gebezigd. Tegen 9³⁰ v.m. oefenden de Turken krachtigen druk uit op den linkervleugel van Courtney's- en den rechtervleugel van Quinn's Post. Te 10⁰⁰ v.m. keerden de aanvallers, niet in staat zijnde tegen het vuur van den rechtervleugel op te trekken, zich tegen den linkervleugel, waar zij door het geschut- en mitrailleurvuur van den linker sector krachtig werden beschoten. Tegen 11⁰⁰ v.m. begon de vijand, die in de loopgraven tegenover Quinn's Post was opeengehoopt, door zware verliezen terug te trekken.

Volgens mededeelingen van krijgsgevangenen werden 30.000 man, waaronder 5 nieuwe regimenten, tegen ons in het vuur gebracht. Generaal *Liman von Sanders* voerde zelf het bevel.

De verliezen van den vijand waren zwaar, hetgeen kan worden afgeleid uit het feit, dat in het open terrein vóór onze loopgraven meer dan 3000 dooden lagen. Een groot gedeelte dezer verliezen was door ons artillerievuur toegebracht. Onze verliezen bedroegen ongeveer 100 dooden en 500 gewonden, onder welke laatsten 9 officieren waren.

Een Wapenstilstand.

De vier volgende dagen waren hoofdzakelijk gekenmerkt door onderhandelingen over een wapenstilstand, die ten slotte op 24 Mei aanging. Omstreeks 5⁰⁰ n.m. van den 20sten Mei verschenen langs het geheele front witte vlaggen en roode Turksche vlaggen. In den sector No. 2 kwamen een Turksch stafofficier, twee officieren van den geneeskundigen dienst en een compagniescommandant naar voren, en

werden door Generaal-Majoor H. K. Walker, Commandant van zij Australische Divisie, halverwege tusschen de loopgraven tegemoet gegaan. De stafofficier verklaarde, dat hem was opgedragen, schikkingen te treffen voor een wapenstilstand voor het wegvoeren der dooden en gewonden. Hij had geen geschreven machtiging bij zich; er werd hem medegedeeld, dat noch hij, noch de Commandant van de Australische Divisie de macht bezat voor het sluiten van zulk een wapenstilstand, maar dat te 8⁰⁰ n.m. gelegenheid zou worden gegeven tot het wisselen van brieven over dit onderwerp, en dat intusschen de vijandelikheden na een tijdsverloop van 10 minuten zouden worden hervat. Op dit oogenblik waren eenige kleine afdeelingen ziekendragers aan beide zijden bezig met het zoeken naar gewonden; de tegenover ons gelegen loopgraven waren opgepakt met manschappen, die schouder aan schouder stonden, twee man diep. Tegenover andere gedeelten van het front was de gang van zaken minder regelmatig; daar kwamen manschappen naar voren, voorzien van witte vlaggen, om gewonden te verzamelen. Intusschen werd waargenomen, dat door de vallei waarlangs de Turken gewoonlijk hunne versterkingen lieten aanrukken, colonnes opmarcheerden.

Bij het vernemen van het bericht over deze bewegingen, gaf Generaal W. R. Birdwood, Commandant van het Australische en Nieuw-Zeelandsche Legerkorps bevel, dat zijne loopgraven tegen een mogelijken aanval moesten worden bezet. Terwijl de avond viel zette de vijand zijne troepenconcentratie voort, en alles wees op zijn voornemen om van het laatste daglicht gebruik te maken, om zijne troepen in stelling te brengen, zonder dat zij door onze artillerie werden beschoten. Daarom werd naar de overzijde een bericht gezonden, dat het opruimen van dooden en gewonden gedurende den nacht niet zou kunnen worden toegestaan, en dat onderhandelingen hierover langs den officieelen weg vóór den middag van den volgenden dag moesten worden voorgesteld.

De afdeelingen ziekendragers en helpers trokken zich terug, en onmiddellijk daarop werd het vuur geopend. Vóór ons rechtergedeelte kwamen groote afdeelingen troepen vooruit, achter liniën ongewapende manschappen die hunne handen opstaken. Langs de geheele lijn werd het vuur algemeen, vergezeld van een hevig bombardement der geheele stelling, zoodat deze aanval klaarblijkelijk van te voren vastgesteld moet zijn geweest. Het geweer- en mitrailleurvuur werd zonder onderbreking tot na donker voortgezet, en hield aan tot den volgenden dag omstreeks 4⁰⁰ v.m.

Uitgezonderd een zwakke aanval op Courtney's Post, werd geen aanval gedaan vóór 1²⁰ v.m.; toen verliet de vijand zijne loopgraven en rukte tegen Quinn's Post op. Onze kanonnen dreven de Turken naar hunne loopgraven terug, en verijdelden alle verdere pogingen om tot den aanval over te gaan. Tegen 4³⁰ v.m. van den 21sten Mei was het geweervuur tot de normale afmetingen teruggebracht.

Daar de Turken verlangend schenen om hunne dooden te begraven, en aangezien zoowel uit een menschlievend- als uit een medisch oogpunt deze arbeid wenschelijk werd geoordeeld, zond ik Generaal-Majoor W. P. Braitwaite, mijn Chef van den Generalen Staf, op 22 Mei naar Luitenant-Generaal W. R. Birdwood, Commandant van het Legerkorps, om hem te assisteeren bij het treffen van geschikte maatregelen met den door Essad Pacha gezonden vertegenwoordiger. De onderhandelingen leidden tot een wapenstilstand op 24 Mei, van 7³⁰ v.m. tot 4³⁰ n.m. Tot mijn genoegen kan ik mededeelen, dat de voor dezen wapenstilstand bepaalde regelen aan weerszijden nauwkeurig in acht werden genomen.

Het begraven der dooden was omstreeks 3⁰⁰ n.m. beëindigd. In het terrein tusschen de tegenover elkander gelegen liniën werden ongeveer 3000 Turksche gesneuvelden weggevoerd of begraven. Deze waren allen gedood op of sedert den 18^{den} Mei. Eveneens werden vele lijken van vroeger gesneuvelde manschappen begraven.

Op 25 Mei werd, met steun van twee torpedojagers van de Kon. Marine, een aanval gedaan tegen Kaap Nibrunesi. Eene nieuwe telefoonlijn werd vernietigd, en een observatiepost verwoest.

Majoor Quinn sneuvelt.

Op 28 Mei, te 9⁰⁰ v.m., werd een aanval gedaan op een Turkschen post die uitzicht had op het strand 1100 Meter ten noorden van Gaba Tepe, waarbij Z. M.'s „Rottlesnahe" medewerkte. Eene afdeeling van 50 man bestormde den post, waarbij de bezetting werd gedood of gevangen genomen. Een dergelijke aanval werd gedaan tegen eene vijandelijke loopgraaf op den linkervleugel van onze linie, die, zooals later bleek, den Turken op een 200-tal verliezen kwam te staan.

Van 28 Mei tot 5 Juni scheen de strijd zich rondom Quinn's Post te concentreeren. Er werden daar drie vijandelijke onderaardsche gangen ontdekt, door tegenmijnen werd het werk aan die gangen te niet gedaan; hierbij werden 20 Turken gedood en 30 gewond. Eén gang werd echter niet ontdekt, en te 3³⁰ v.m. van den 29sten Mei ontplofte eene mijn in of bij het midden van Quinn's Post. De ontploffing werd gevolgd door een zeer hevigen bommenaanval, waarvoor onze linker middenvakbezetting terug deinsde, waarna eene stormcolonne Turken in onze loopgraaf drong. Hierdoor werd op den linkervleugel een gedeelte van de twee andere vakbezettingen afgesneden.

Te 5³⁰ v.m. werd onze tegenaanval ingezet, en tegen 6⁰⁰ v.m. werd de stelling met de bajonet hernomen door het XV Australische Infanterie Bataljon, aangevoerd door Majoor Quinn, die ongelukkigerwijze sneuvelde. Alle in de loopgraaf aanwezige vijanden werden gedood of gevangen genomen, en werd een aanvang gemaakt met het herstelingswerk.

Te 6³⁰ v.m. vielen de Turken opnieuw aan, gesteund door artillerie-, geweer- en mitrailleurvuur en door een regen van bommen uit de loop-

graven. Door het welgerichte vuur onzer kanonnen en de standvastigheid der infanterie konden wij den vijand met bloedige verliezen afslaan, waarbij hij zoodanig werd gedemoraliseerd, dat de bommenwerpers van hunne tweede linie de projectielen in het midden van hunne eigen eerste linie wierpen.

- Te 8¹⁵ v.m. verflauwde de aanval, en tegen 8⁴⁵ v.m. hadden de vijandelijke aanvallen feitelijk geheel opgehouden.

Bij deze gevechten bedroegen onze verliezen 2 officieren en 31 minderen gedood, 12 officieren en 176 minderen gewond. De verliezen van den vijand moeten aanzienlijk zijn geweest, en waren waarschijnlijk gelijk aan de verliezen van 9/10 Mei. Met uitzondering van den genoemden terugtocht in de verwarring van de mijnontploffing, vochten alle rangen met de grootste vastberadenheid en moed.

Op 30 Mei werden op Quinn's Post voorbereidselen gemaakt om twee vijandelijke mijngangen, die reeds tot op 5 Meter van onze voorste loopgraaf waren genaderd, aan te vallen en te vernielen. Twee bestormingsafdeelingen van 35 man gingen te 1⁰⁰ n.m. vooruit, ruimden de voorste gedeelten van de mijngangen op en drongen in de loopgraven aan gene zijde door; zij werden echter, in weerwil van ons hevig ondersteuningsvuur, geleidelijk door Turksche tegenaanvallen teruggedreven; onze verliezen werden hoofdzakelijk veroorzaakt door handgranaten, waarvan de vijand onbeprekten aanvoer schijnt te hebben.

Gedurende den 31sten Mei hadden vóór Quinn's Post vinnige gevechten plaats.

Op 1 Juni, een uur na donker, kropen twee manschappen van de Nieuw-Zeelandsche Genie moedig naar voren, en legden eene lading schietkatoen tegen eene bomvrije opstelling van hout en zandzakken. De stelling werd totaal verwoest.

Het afleiden van den vijand.

Op 4 Juni werden door het Australische en Nieuw-Zeelandsche Legerkorps na zonsondergang drie afzonderlijke ondernemingen uitgevoerd. Deze ondernemingen werden gedaan ter voldoening aan een door mij gegeven bevel, om de aandacht van den vijand af te leiden gedurende een aanval, dien ik voornemens was op het zuidelijke gedeelte te ondernemen.

1. Een demonstratief gevecht in de richting van Gaba Tepe, waarbij de Vloot medewerkte met een bombardement van de Turksche loopgraven.

2. Een uitval te 11⁰⁰ n.m. naar eene loopgraaf op 180 Meter afstand van Quinn's Post. Deze faalde, maar bij een tweeden aanval door 100 man op 5 Juni te 2⁵⁵ v.m. werd tot de Turksche loopgraaf doorgedrongen; eene opstellingsplaats voor mitrailleurs, die Quinn's Post bestreken, werd vernield; daarna trok de afdeeling in goede orde terug.

3. Bij Quinn's Post werd te 11⁰⁰ n.m. een aanval gedaan. Eene afdeeling van 60 man, op beide flanken vergezeld van eene afdeeling bom-

menwerpers, bestormde de vijandelijke loopgraaf. Bij den aanval werden vele Turken met de bajonet afgemaakt en 28 gevangen genomen. Eene afdeeling arbeiders ging direct na den aanval voorwaarts en zette zich onmiddellijk aan 't werk. Intusschen werden de Turksche loopgraven op den linkervleugel van den post hevig met mitrailleur- en granaatvuur beschoten, waarmede uit deze loopgraven een zeer krachtig vuur werd getrokken. Na het aanbreken van den dag ontwikkelde zich een hevige bommenaanval op de veroverde loopgraaf, waarbij de vijand een zwaarder soort bommen bezigde dan vroeger.

Te 6³⁰ moest de loopgraaf worden ontruimd, en het werd noodzakelijk bevonden, op de oorspronkelijke voorste loopgraaf van den post en de bomvrije stelling vóór den linkervleugel daarvan terug te trekken. Wij hadden 80 man verliezen; die van den vijand waren aanzienlijk grooter.

Op 5 Juni werd door 2 officieren en 100 manschappen van het I Australische Infanterie een uitval gedaan van Quinn's Post, waarbij het doel was een mitrailleur te vernietigen in eene loopgraaf, die bekend stond als „Duitsche Officieren-loopgraaf”. Eene afzonderlijke kleine afdeeling van 10 man, met den bevelvoerenden officier aan 't hoofd (de Luitenant E. E. L. Lloyd, I Nieuw-Zuid-Wales Australische Keizerlijke Leger), deed een aanval op den mitrailleur; één van de 10 manschappen slaagde er in, op een afstand van 1.5 Meter drie schoten op den mitrailleur af te geven, terwijl een andere man drie schoten gaf door een kijkgat op denzelfden afstand. Door de duisternis in de loopgraaf en door de overdekking kon geen gebruik worden gemaakt van de bajonet, maar er werd eenige schade aangericht door over de borstwering heen naar beneden te schieten. De loopgraaf werd zooveel mogelijk van de beschutting beroofd. De afdeeling leed door bommen eenige verliezen; gedurende al dien tijd werd zij op beide flanken door mitrailleurs beschoten. Aangezien het doel van dezen dapperen aanval was bereikt, trok de afdeeling zich met de gewonden in goede orde terug. De totale verliezen bedroegen 36 man.

De slag van 4 Juni.

Thans keer ik terug naar het Zuidelijke gedeelte en naar den slag van den 4^{den} Juni.

Vanaf den 25sten Mei hadden de troepen getracht, zich tot op stormafstand van de voorste vijandelijke loopgraven vooruit te werken. Op 25 Mei kropen de Kon. Marine en de XLII Divisi 90 Meter dichter naar de Turken, en in den nacht van 28/29 Mei ging de geheele Britsche linie iets verder naar voren. In dienzelfden nacht slaagde het Fransche Expeditiekorps er in, eene kleine verschansing op den Turkschen uitersten linkervleugel ten westen van de Kereves Dere te veroveren.

Gedurende den 29sten Mei werden alle Turksche tegenaanvallen afgeslagen. In den nacht van 30 Mei drongen de Turken na twee zeer krachtige aanvallen tijdelijk in onze loopgraven. Maar beide keeren werden zij er weder met de bajonet uitgedreven.

In alle daarop volgende nachten tot den nacht van 3/4 Juni werden aanvallen gedaan op de verschansing en op onze linie, maar tot aan het einde van dit tijdperk bleef onze stelling intact.

Hiermede is deze beschrijving genaderd tot op den dag, waarop de algemeene aanval plaats had op de voorste vijandelijke loopgravenlijn, die van het westen van de Kereves Dere in eene noordwaartsche richting naar de zee liep.

Langs onze linie waren de troepen (van rechts naar links) als volgt opgesteld: — Fransche Expeditiekorps, de Koninklijke Marine Divisie, de XLII (East Lancashire) Divisie en de XXIX Divisie.

De lengte van het Britsche front was bijna 3.700 Meter, en de totaal beschikbare infanterie bedroeg 24.000 man, waardoor de Commandant van het VIII Legerkorps een reservekorps van 7.000 man kon formeeren.

Mijn Groot Hoofdkwartier was gedurende dien dag bij den commandopost op het schiereiland.

Te 8⁰⁰ v.m. op 4 Juni opende onze zware artillerie een welgericht vuur, dat tot 10³⁰ v.m. aanhield. Te 11⁰⁰ v.m. werd de beschieting hervat, en tot 11²⁰ v.m. voortgezet; toen werd een schijnaanval gedaan, waardoor met goed gevolg hevig vijandelijk geschut- en geweervuur werd getrokken. Te 11³⁰ openden al onze kanonnen het vuur, dat met toenemende hevigheid tot den middag aanhield.

Op slag van twaalfen vergrootte de artillerie den schootsafstand; toen zette langs de geheele linie de infanterie de bajonet op, en ging vooruit.

De aanval had onmiddellijk goed gevolg. Op den uitersten rechtervleugel vermeesterde de Fransche I Divisie eene loopgravenlijn, terwijl de Fransche II Divisie met den grootsten moed en onverschrokkenheid eene sterke verschansing veroverde, de „Haricot” geheeten, waarvoor zij reeds driemaal wanhopig hadden gestreden. Alleen de uiterste linker-vleugel der Franschen was niet bij machte, terrein te winnen, welk feit van ongunstigen invloed zou zijn op den einduitslag.

De II Marine Brigade van de Kon. Marine Divisie stormde met grooten moed naar voren; het „Ansac” Bataljon veroverde het zuidelijk gedeelte eener Turksche verschansing, die een vooruitspringenden hoek vormde in de vijandelijke linie, de „Horse” en „Hood” Bataljons vermeesterden de tegenover hun front gelegen loopgraven, en tegen 12¹⁵ n.m. was de geheele Turksche lijn die hun eerste operatiedoel vormde, in hunne handen. Hun ondersteunings-afdeeling ging te 12²⁵ n.m. vooruit.

De Manchester Brigade der XLII Divisie rukte prachtig voorwaarts. In 5 minuten was de eerste Turksche loopgravenlijn veroverd, en tegen 12³⁰ n.m. had de Brigade met één stormloop de lijn vermeesterd die haar tweede operatiedoel vormde, waarbij een opmarsch van totaal 550 Meter werd gemaakt. De afdeelingen arbeiders konden zonder ongeval aan 't werk gaan; de stelling kon hier onmogelijk beter zijn geweest,

Op den linkervleugel had de XXIX Divisie grootere moeilijkheden

te overwinnen. Langs het geheele front der LXXXVIII Brigade sprongen de troepen des middags uit hunne loopgraven en stormden dwars door het open terrein op de dichtst bijzijnde Turksche loopgraaf. Op de meeste plaatsen werden onze manschappen door den vijand met de bajonet opgevangen, waardoor ons ernstige verliezen werden toegebracht. Maar de LXXXVIII Brigade was niet tegen te houden. Het Worcester Regiment veroverde het eerst eenige loopgraven; de rest van de LXXXVIII Brigade ging, ofschoon zij eerst door vuur in de flank en in het front werd tegengehouden, flink vooruit, totdat vrijwel de geheele Turksche eerste linie was genomen.

De linkervleugel wordt tegengehouden.

Alleen op den uitersten linkervleugel werden wij tegengehouden. Hier was de voorste Turksche loopgraaf zoodanig gelegen, dat zij geen schade had bekomen door ons artillerievuur; ook hadden de prikkeldraadversperringen niet geleden. Het gevolg was dat, ofschoon het XIV Sikhs op de rechterflank vooruitkwam, niettegenstaande hunne verliezen drie vierden van hun effectief bedroegen, het midden der Brigade zich geen weg kon banen. Eene compagnie van het VI Gurkha's op den linkervleugel werd door den commandant op bekwame wijze langs de klippen naar voren geleid en slaagde er werkelijk in, een Turksch verdedigingswerk binnen te dringen, maar doordat de rest van de Brigade niet vooruit kon komen, werd de compagnie met afsnijding bedreigd; daarom werd zij, op even bekwame wijze, onder vuur teruggetrokken. Er werden daarom versterkingen naar den linkervleugel gezonden, opdat zoo mogelijk, een nieuwe aanval kon worden ingezet.

Ondertusschen liepen op den rechtervleugel van onze linie de aanwinsten van den morgen groot gevaar. Er had zich een zeer hevige tegenaanval ontwikkeld tegen de „Haricot”. De Turken kwamen bij massa's door vooraf aangelegde verbindingsloopgraven, en konden, onder dekking van welgericht granaatvuur, de versterking heroveren. De Franschen werden tot den terugtocht genoodzaakt, waardoor de rechtervleugel van de Kon. Marine Divisie werd ontbloot. Even vóór 1⁰⁰ n.m. moest de II Marine Brigade onder zeer zware verliezen terugtrekken uit de door haar veroverde verschansing, waardoor zij op haar beurt de „Howe” en „Hood” Bataljons aan flankvuur blootstelde, zoodat ook voor deze bataljons niets anders overbleef, dan dwars door het open terrein, en onder buitengewoon hevig mitrailleur- en geweervuur, terug te trekken.

Tegen 1³⁰ n.m. waren alle in dit gedeelte veroverde loopgraven weer verloren, en was de Brigade weer in haar oorspronkelijke stelling terug; het „Collingwood” Bataljon, dat ter ondersteuning naar voren was gegaan, was zoo goed als vernietigd.

De vraag was nu, of de vijand het oprollen van de pas door ons veroverde linie vanaf den rechtervleugel zou blijven voortzetten totdat al onze aanwinsten verloren zouden gaan. Het had er allen schijn van, want

nu bereikte het flankvuur der Turken de Manchester Brigade der XLII Divisie, die bezig was de meest naar voren liggende loopgravenlijn, die zoo schitterend door haar was gewonnen, krachtig te versterken. Na 1³⁰ n.m. werd het voor deze dappere Brigade steeds moeilijker, haar terrein te behouden. Zij leed hevige verliezen; de Brigadier-Generaal en vele andere officieren werden gewond of gedood; nochtans bleef de Brigade met de grootste vastberadenheid en moed stand houden. Alle pogingen werden aangewend om de Brigade in haar stelling te kunnen houden. De rechterflank werd achterwaarts gebracht om front te maken tegen het flankvuur, en er werden versterkingen naar voren gezonden om te trachten, de opening tusschen de Brigade en de Kon. Marine Divisie aan te vullen. Maar het bleek spoedig dat, tenzij onze rechtervleugel weer kon opmarcheeren, de Manchesters zich onmogelijk staande zouden kunnen houden op het sterk vooruitspringende stellingedeelte waarin zij zich thans zagen geplaatst.

Daarom werd bevel gegeven, dat de Kon. Marine Divisie in samenwerking met het Fransche Korps een nieuwen aanval moest doen; te dien einde werden versterkingen naar voren gezonden. De aanval, die op 3⁰⁰ n.m. was vastgesteld, werd tweemaal uitgesteld op verzoek van Generaal Gourand, die ten slotte berichtte, dat hij dien dag niet opnieuw vooruit zou kunnen gaan met eenig vooruitzicht op welslagen. Daarom moest tegen 6³⁰ n.m. de XLII Divisie met verliezen uit de tweede Turksche loopgravenlijn worden teruggetrokken, en moest zij zich tevreden stellen met het versterken van de eerste linie, die binnen vijf minuten na het begin van den aanval door haar was veroverd. Er heerschte zulk een dappere geest bij deze Divisie, dat men groote moeite had, de manschappen tot dezen terugtocht te bewegen. Indien hunne flanken gedekt waren geweest, had niets hen den eenmaal ingenomen stelling kunnen doen verlaten.

De LXXXVIII Brigade en de Indische Brigade hadden niet verder vooruit kunnen komen. Er waren door hare reserve-bataljons pogingen gedaan, om onderscheidenlijk op de rechter- en linkens flanken vooruit te komen, maar zij werden in beide gevallen door hevig vuur teruggedreven.

Te 4⁰⁰ n.m. slaagden de Royal Fuseliers erin, met steun van onze artillerie, tot voorbij de eerste lijn veroverde loopgraven vooruit te komen, maar aangezien de linkervleugel werd tegengehouden, werd het niet raadzaam geoordeeld, om eene geïsoleerde stelling vóór het front in te nemen.

Aangezien de reserves door het zenden van versterkingen naar verschillende deelen van de linie aanmerkelijk waren verminderd, en bericht was ontvangen, dat de vijand groote versterkingen versche troepen kreeg, werd bevel gegeven, dat de lijn die toen was bezet moest worden versterkt.

Ofschoon wij genoodzaakt waren geweest, veel te ontruimen van het met den eersten aanval gewonnen terrein, was de netto aanwinst door

den strijd van den dag toch aanzienlijk — namelijk een opmarsch van 200 tot 350 Meter van uit het geheele middelste gedeelte, over een front van bijna 5 K.M. Dat de vijand aanzienlijke verliezen had geleden werd niet alleen bevestigd door latere berichten, maar ook door het feit, dat hij gedurende den nacht geen tegenaanval ondernam, behalve tegen de loopgraaf die door de Fransche I Divisie op den uitersten rechter-vleugel was vermeesterd. Hier werden twee tegenaanvallen met verliezen voor den vijand afgeslagen.

In den loop van den dag waren 400 gevangenen gemaakt, waaronder 11 officieren; hierbij bevonden zich 5 Duitschers, het restant van eene vrijwillige mitrailleur-afdeeling van de „Goeben”. Hun bevelvoerende officier was gesneuveld, en de mitrailleur vernietigd. De XLII Divisie, onder Generaal-Majoor W. Douglas, maakte het grootste gedeelte dezer krijgsgevangenen.

Dappere Fransche Soldaten.

Vanaf den datum van dezen slag tot aan het eind der maand Juni vonden aanhoudende aanvallen en tegenaanvallen, die onze verlieslijsten zoo betreurenswaardig hebben vergroot, hun oorzaak in het feit, dat de Turken zich vast hadden voorgenomen om het verloren terrein te herwinnen, welk voornemen echter afstuitte op ons vast besluit om het door ons bezette gebied uit te breiden. Verscheidene dezer dagelijksche gevechten zouden in mijne vroegere veldtochten het onderwerp van een afzonderlijk verslag hebben uitgemaakt, maar niettegenstaande hun belangrijkheid, kunnen zij hier niet worden vermeld. Hier zal slechts één voorbeeld van elk der Fransche, Britsche en Australische en Nieuw-Zeelandsche krijgstooneelen zeer kort worden beschreven, om te doen uitkomen, welke groote eischen werden gesteld aan de wilskracht en moed der troepen.

Op 21 Juni te 4³⁰ n.m. viel het Fransche Expeditiekorps de zeer sterke verdedigingswerken aan, die de Kereves Dere van ter zijde bestrijken. Tegen den middag had hunne II Divisie al de vóór haar front gelegen loopgraven der Turksche eerste en tweede linie bestormd, en de Haricot-verschansing bezet. Op hun rechtervleugel had de I Divisie de eerste loopgravenlijn vermeesterd, doch zij werd er door een tegenaanval weder uitgedreven. Versche troepen werden voor een nieuwen aanval naar voren gezonden, maar de Turken waren even stijfhoofdig, en verdreven deze tweede afdeeling vóór zij tijd had gehad, zich in de veroverde loopgraven te versterken. Te 2⁴⁵ n.m. gaf Generaal Gourand bevel, dat van de laatste vijf uren daglicht ten volle gebruik moest worden gemaakt, en dat, vóór het donker werd, deze loopgraven moesten worden genomen en behouden, daar anders de door de II Divisie gemaakte aanwinsten zouden moeten worden prijs gegeven. Te 6⁰⁰ n.m. volgde de derde aanval; 550 Meter loopgraaf bleef in onze handen, in weerwil van al de hevige tegenaanvallen die de vijand gedurende den nacht deed. De jonge soldaten, die tot de laatste Fransche

aanvullingen behoorden, onderscheidten zich bij dezen aanval in 't bijzonder door hunne voortvarendheid en grooten moed. Er werden 50 gevangenen gemaakt; de verliezen des vijands (voornamelijk toegebracht bij tegenaanvallen) werden op 7.000 geschat. De verliezen van het Expeditiekorps bedroegen 4.500.

Een nederlaag voor de Turken.

De Turksche rechtervleugel had zich tot dusverre met bijzondere vasthoudendheid op de kust vastgenesteld. In een plan van aanval dat door Luitenant-Generaal A. G. Hunter-Weston, Commandant van het VIII Legerkorps, werd ingediend, zou onze linkervleugel, draaiende om een spil die op ongeveer 1600 Meter van de zee in onze linie was gelegen, zoover oprukken, totdat de buitenste flank ongeveer 1000 Meter zou zijn vooruit gekomen. Indien deze onderneming gelukte, zouden wij aan het einde daarvan den vijand omstreeks 1000 Meter langs de kust hebben teruggedreven, en dan zouden de loopgraven in dit linkergedeelte van onze linie oostwaarts zijn gekeerd, in plaats van naar het noordoosten, zooals te voren. Vanaf de zee tot op de plaats waar zich de spil bevond werd het te veroveren terrein natuurlijk kleiner. In het gedeelte dat het dichtst bij de zee was, moesten vijf Turksche loopgraven worden veroverd, en slechts twee Turksche loopgraven in het gedeelte dat het verst van de zee was gelegen. Op 28 Juni te 10²⁰ v.m. opende onze artillerie het vuur. Te 10⁴⁵ v.m. werd eene kleine verschansing, bekend als de „Boomerang”, door het Border Regiment stormenderhand genomen. Te 11⁰⁰ v.m. vermeesterde de LXXXVII Brigade, onder Generaal-Majoor W. R. Marshall, drie Turksche loopgravenliniën. Op hun rechtervleugel veroverden het IV en het VII Royal Scots de twee aangewezen Turksche loopgraven, doch meer oostwaarts; dicht bij de plaats van de spil kon de rest van de CLVI Brigade niet vooruit komen. Precies te 11³⁰ v.m. had de tweede aanval plaats. De LXXXVI Brigade stormde, met de II Royal Fuseliers voorop, over de reeds door hunne kameraden van de LXXXVII Brigade genomen loopgraven vooruit, en veroverde, met groote behendigheid voorwaarts dringend, nog twee loopgravenliniën, waardoor de vijf achter elkaar liggende loopgraven langs de kust werden vermeesterd. Het welslagen van dezen aanval werd nog verhoogd door de Indische Brigade, die er in slaagde, een heuvelrug te nemen en in staat van verdediging te brengen; deze heuvelrug liep van het westen van de verst verwijderde veroverde Turksche loopgraaf naar de zee. Onze verliezen waren gering; in 't geheel 1.750. De vijand leed aanzienlijk, in het bijzonder bij de herhaalde tegenaanvallen, die hij daarna gedurende vele dagen en nachten tegen de door hem verloren loopgraven ondernam.

Het bevel van Enver Pasha.

In den nacht van 29/30 Juni deden de Turken (zooals wij later te weten kwamen, onder het persoonlijk bevel van Enver Pasha en

met het doel ons in zee terug te drijven) een krachtigen aanval op het Australische en Nieuw-Zeelandsche Legerkorps, in het bijzonder op dat gedeelte van de linie dat onder bevel stond van Generaal-Majoor Sir A. J. Godley. Van middernacht tot 1³⁰ v.m. werd een uiterst hevig geweer- en kanonvuur op onze loopgraven gericht. Eene groote colonne ging daarna tot den aanval over; doch deze werd door het geweer- en mitrailleurvuur van de VII en VIII Light Horse totaal verstrooid. Een uur later werd opnieuw een hevige aanval gedaan tegen onzen linkervleugel en den linkermiddensector van onze linie; de vijand werd echter wederom door ons artillerie- en geweervuur in de pan gehakt. De verliezen van den vijand kunnen worden afgeleid uit het feit, dat men op terreinstrooken die konden worden overzien, tusschen 400 en 500 soldaten heeft zien vallen.

In den avond van dezen dag, den 30sten Juni, werd Generaal Gourand door een granaat gewond, waardoor het Expeditie Leger in de Middellandsche Zee een zeer groot verlies leed. Met deze ramp, want minder kan ik het ongeval niet noemen, zijn wij genaderd tot het begin der maand Juli.

Het bevel over het Fransche Expeditieleger in het Oosten werd toen door Generaal Baillaud overgenomen. Hier zal ik mijn verslag beëindigen.

Wereldrecords verbeterd.

Onderzeeërs en transporten

Gedurende het geheele onder behandeling zijnde tijdperk heeft de prompte en vlugge wijze waarop in de behoeften van een groot leger in deze wildernis werd voorzien, naar ik meen, alle wereldrecords geslagen.

Het terrein is oneffen en bergachtig, en verschaft geen legerbehoefden; het water dat in het door onze legers bezette gebied wordt gevonden, is totaal onvoldoende voor de behoeften; de weinige geschikte kuststrooken zijn klein, en worden door rijen onbegaanbare klippen omgeven; wanneer de wind uit eene bepaalde richting komt, is geen enkele landing mogelijk; het verlies aan lichters en kleine vaartuigen dat door artillerievuur en door schipbreuk is veroorzaakt, heeft in ons transportwezen de eene crisis na de andere doen ontstaan, terwijl elken dag op ongeregelde tijden een verwoestend granaatvuur op de landingsplaatsen werd gericht.

Bij dezen toestand verschenen plotseling de vijandelijke onderzeeërs. Op 22 Mei moesten alle transportschepen veiligheidshalve naar Mudros worden gezonden. Dientengevolge moesten de troepen, benodigdheden, kanonnen, paarden enz. enz. in stoombarkassen en andere kleine en ondiepe vaartuigen, die minder vatbaar zijn voor aanvallen van onderzeeërs, van Mudros — een afstand van 65 K.M. — worden aangevoerd. Alle gevaren en alle moeilijkheden werden verdubbeld.

Maar de Vloot en de Pioniers lieten zich in hun werkzaamheden bij de landingen noch door de natuur, noch door den vijand tegenwerken, terwijl de Etappendienst, onder Brigadier-Generaal F. W. B Koe,

en de troepen belast met den munitieaanvoer, onder Brigadier-Generaal R. W. M. Jackson, er een eer in stelden, om de manschappen, dieren, kanonnen en geweren in de vuurlijn even geregeld van het benodigde te voorzien alsof het slechts eene manoeuvre in de Vlakte van Salisbury gold.

Daarom wensch ik mijne bewondering uit te spreken over den kalmen moed en groote bekwaamheid waarmede de Koninklijke Marine, de Pioniers en de Administratieve Dienst zich van hunne moeilijke taak hebben gekweten.

Het excuus van een Korporaal.

De seindienst, onder leiding van Luitenant-Kolonel M. G. E. Bowman-Manifold, Directeur van den Militairen Seindienst, heeft boven de gewone taak, de verbindingsschakel geleverd tusschen de Kon. Marine en het Leger bij de vereenigde krijgsverrichtingen, en zich spoedig op dit tweeslachtig arbeidsveld ingericht. Aan alle eischen die door plotselinge uitbreiding van de legermacht of door de bewegingen van het Groote Hoofdkwartier aan dezen tak van dienst werden gesteld, werd vlug en op bekwame wijze voldaan. De arbeid der telegrafie en telefonie, en het herstellen der lijnen, hetgeen vaak onder hevig vuur geschiedde, verdiende allen lof. De verliezen zijn buitengewoon zwaar geweest, maar het Korps Kon. Pioniers heeft steeds zijn beste tradities eer aangedaan. Als voorbeeld moge het volgende dienen: het centraal telegraafkantoor te Kaap Helles (eene ruwe hut) werd onlangs door eene brisantgranaat getroffen. De wachthebbende officier en twaalf minderen werden gedood of gewond, en het kantoor werd geheel verwoest. Maar No. 72003, Korporaal G. A. Walker, Kon. Pioniers, herstelde, ofschoon hij zeer geschrokken was, de schade, verzamelde de manschappen, en heropende de verbinding met een excuus over het ongeval en de mededeeling, dat hij geen assistentie noodig had.

De Kon. Geneeskundige Dienst heeft aan buitengewoon moeilijke omstandigheden het hoofd moeten bieden. Er zijn geene wegen; de gewonden die niet kunnen loopen moeten van de vuurlijn naar de kust worden gedragen. Zoowel de gewonden als hunne verplegers staan bloot aan granaatvuur op hun weg naar de kust, aan het strand, op de kleine havenhoofden, en zelfs als zij in lichten naar de hospitaalschepen worden vervoerd, ofschoon ik geloof dat dit laatste door onachtzaamheid geschiedt. Om onder granaatvuur volmaakte orde te handhaven, is niet zoo gemakkelijk, als sommige kritisch aangelegden zich wel verbeelden. Volgens mijne eigen meening werd het vervoer van de vele duizenden onzer gewonden gekenmerkt door bekwaamheid, stelselmatige wijze van werken, en zelfs door een zekeren kalmen moed.

Bevelvoering en Staf.

Van mijne drie Korpscommandanten heb ik zeer grooten steun mogen ondervinden.

Generaal G o u r a n d , die zich op de slagvelden in de Argonne reeds eene zeer goede reputatie had verworven, heeft die op het Schiereiland nog verhoogd. Door zijn moed in gevaar en door zijne kalmte in hachelijke tijden, zijne groote energie en wilskracht, werkte hij in volkomen eendracht met zijne Britsche kameraden, en dwong hun genegenheid en eerbied af.

Luitenant-Generaal Sir W. R. B u d w o o d is de ziel geweest der Australische Troepen. Geen enkelen dag is hij van zijn post geweest. Met zijne opgewektheid en toegenegenheid heeft hij van elk etmaal vele uren besteed om de verdedigers van de loopgraven in de vuurlinie tot moed aan te sporen; al kent hij niet elken soldaat van zijn leger, gelooft toch ieder soldaat dat hij bij zijn Bevelhebber bekend is.

Luitenant-Generaal A. G. H u n t e r - W e s t o n bezit een natuurlijken aanleg voor den oorlog. Ik ken geen onverschrokkener Commandant dan hij. Aanvragen om versterkingen, verzoeken om hulp die wegens uitputting of dreigende tegenaanvallen worden gedaan, kunnen hem niet van zijn doel afleiden. En dit doel wordt, voor zoover hij daarvoor verantwoordelijk is, uitgewerkt met doorzicht, nauwkeurigheid, en die wijsheid welke verkregen wordt door ernstige studie in vreedstijd gepaard met lange ervaring te velde.

In mijn eerste verslag heb ik getracht uitdrukking te geven aan mijn gevoel van dank jegens Generaal-Majoor W. P. B r a i t h w a i t e ; thans moet ik opnieuw melding maken van zijne onvermoeibare werkracht en grooten steun waarmede hij mij steeds heeft bijgestaan.

Ieder die aan den strijd op het Schiereiland deel neemt, is dank verschuldigd aan Luitenant-Generaal Sir J o h n M a x w e l l . Alle hulpbronnen in Egypte en al zijne buitengewone administratieve kennis werden op vrijgeveige wijze te onzer beschikking gesteld.

Indien ik, ten slotte, de gevoelens van onze legermacht wil weergeven, moet ik melding maken van de schaduw die op onze krijgsverrichtingen is geworpen door het verlies van zoovelen onzer dappere en trouwe kameraden. Sommigen van hen zullen wij nimmer weerzien; op sommigen is het kenteeken van de Dardanellen voor het leven gedrukt; maar anderen, en, Gode zij dank, verreweg het grootste gedeelte, zullen te zijner tijd naar het front terugkeeren.

Ik heb de eer te zijn,

Van Uwe Excellentie
de gehoorzame dienaar

JAN HAMILTON,

*Commandant van het Expeditieleger
in de Middellandsche Zee.*

Het toekomstig Cavalierieremontepaard,

DOOR

Dr. C. THOMASSEN,

Kapitein-Paardenarts.

Uit Hoofdstuk VIII der Staatsbegrooting 1917 vernemen wij het besluit, waarbij, om in eigen land aan de behoefte van cavalierieremonten te kunnen voldoen, getracht zal worden in Nederland een „zwaar” rijpaard te fokken.

Is dit besluit gelukkig?

Ziedaar eene vraag, welke om verschillende redenen ontkennend moet worden beantwoord.

Zonder strategische of tactische beschouwingen over het nut of gebruik der ruitery kan men reeds nu vaststellen, dat onze cavalerie moet worden voorzien van paarden, van welke de marschverliezen zoo gering mogelijk zijn. Dit is een eisch welke geldt voor de ruitery van alle landen en voor die van ons land, met geen of zeer weinig reserve, in het bijzonder.

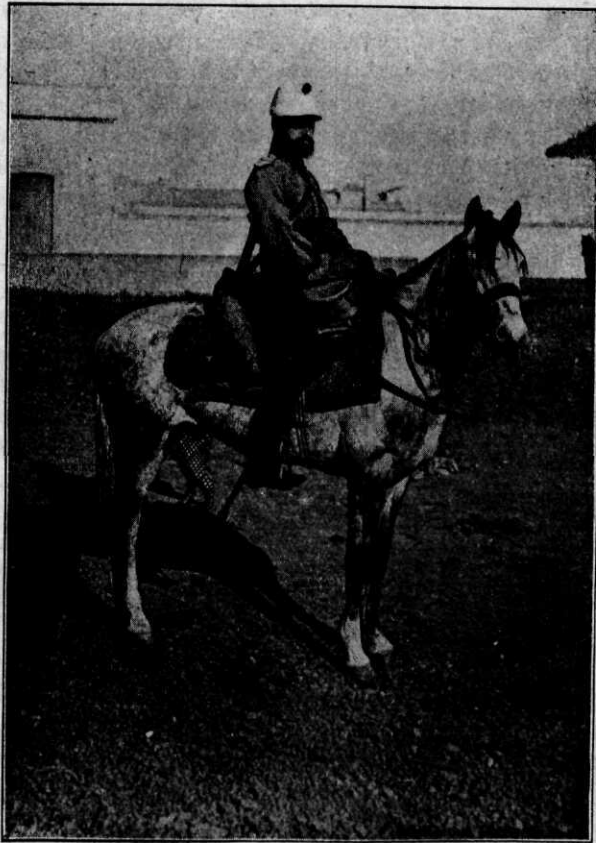
Aan dezen cardinalen eisch voldoet het zware cavalieriepaard niet. Dit leeren ons de geschiedenis der remonteering en de ondervinding der laatste jaren.

Reeds spoedig na het begin van den oorlog beantwoordde ScARTH DIXON de vraag: „What, then, is the type of horse best adapted to „the dual purposes in which cavalry is likely to be employed in the „future?” door onmiddellijk te doen volgen: „In the first place, the „modern hunter, as we see him in fashionable showyards and as the „fixtures of fashionable hunts, is the kind of horse to be care fully „avoided. He is too tall, too far away from his work.”

Ziedaar het oordeel van een man uit de volle praktijk over het paard met massa en bloed, het zware rijpaard bij uitnemendheid.

Onze cavalerie moet geen zwaar rijpaard maar een klein model remonte met veel bloed hebben. Dit is eene oude waarheid die in eene lange vredesperiode telkens vergeten wordt en bij iederen oorlog opnieuw moet worden geleerd. Reeds in 1845 schreef Mentzel in zijn tot nu toe onverbeterd werk „Die Remontierung der Preuszische Armee”: „Im Kriege, wo sich Liebhabereien „überhaupt nicht mehr befriedigen lassen, wird man von selbst auf die „Anwendung kleiner Pferde zurückkommen. Zu vielen Zwecken sind „sie brauchbarer, als grossen, und bieten sich in der Menge dar, wo

*Bij het ontdekken van het paardens in Japan is men er op tegen de maal der
ind. paarden te vermeerderen (Het Paard 1904 nr 20. Men maakt vooral gebruik van
Anglo arabische
Paarden in de Balkan oorlog. Martin Wodentz. 1913. (Het P. 1913 nr 15)*

„diese fehlen; sie sind im Allgemeinen beweglicher und auch in weichen oder sumpfigem Terrain besonders anwendbar; sie nähren sich viel leichter, und überstehen Anstrengungen und Entbehrungen besser.”

Hiermede gelijkloidend is het rapport van de commissie, welke in 1824 in Frankrijk benoemd werd om het remonte vraagstuk te bestudeeren: „Pour la taille, la majorité décida qu'il valait mieux moins de hauteur et plus de proportion, les petits chevaux supportant mieux la fatigue que les grands.”

De bouw van het paard van kleine „taille” is ongetwijfeld gunstiger dan die van groote „taille”. Men treft bij deze dieren een gelijkheid van lijnen en eene constructie aan, welke men bij groote paarden bijna te vergeefs zoekt. Bij de eerste is het spierstelsel in overeenstemming met het skelet, bij de groote paarden daarentegen bestaat veelal een wanverhouding tusschen skelet en spieren. De botten zijn te zwaar en te lang voor de spieren en zoo deze in overeenstemming zijn, is het heele dier te massaal om de eigenschappen van een cavaleriepaard te bezitten. Terwijl bij de kleine paarden eene goede verhouding tusschen schofthoogte en diepte der borst bestaat, is deze bij groote paarden meestal onvoldoende.

Het kleine paard is sober en weinig kwalijk nemend. Met het ration dat onze paarden wordt verstrekt, voelt het zich een rijkpaard, terwijl de andere er minimumlijders mede zijn. Het groote paard heeft alle fourage noodig voor onderhoud van eigen lichaam, het kleine daarentegen kan een ruim deel van zijn voer in arbeid omzetten zonder zijn lichaam te ondervoeden.

Het kleine paard is vlug en beweeglijk, het groote lomp. Een groot paard struikelt en valt zwaar neer waar een klein nog op zijn beenen terecht komt.

Karl Schreiber, luitenant bij een Hongaarsch ulanenregiment deelt in de „Kavalleristische Monatshefte” zijne ondervindingen mede, uit den tijd toen de kleine Bosnische paarden van zijn eskadron door grootere uit andere streken tijdelijk vervangen waren. Hij schrijft: „... so kann nicht geleugnet werden, dass sich die grossen Pferde viel eher abnützen werden und den Witterungsunbilden weit weniger standhalten können. Stürzt ein grosses Pferd, so hat es sehr viel Glück gehabt wenn nichts passiert; Hautabschürfungen sind dann wohl das mindest. Dagegen bleiben die kleinen Pferde meist unverletzt.”

„Die in Mostar stehende Ulanen eskadron büsste im ersten Jahre, als sie noch grosse Pferde führte, acht infolge von Unfällen ein.”

In den Balkan-oorlog hebben de kleine paarden der Turksche ruitery zeer goed voldaan, terwijl in den Zuid-Afrikaanschen oorlog de groote „brumbus” van West-Australië als cavaleriepaard ongeschikt bleken. In dezen oorlog kwam ook duidelijk uit, dat de paarden van de kleine rassen meer weerstandsvermogen bezitten dan die van groote en zij bovendien in hunne verpleging niet veeleischend zijn.

Ook in den tegenwoordigen oorlog toont het kleine paard wederom

de meerdere te zijn. Door de ontzettende inspanningen en ontberingen heeft de Oostenrijksch-Hongaarsche cavalerie zoodanige verliezen onder hare paarden geleden, dat men reeds spoedig na het begin van den oorlog genoodzaakt was groote formaties van cavaleristen te voet te vormen. Deze formaties werden later om dezelfde reden uitgebreid.

Bij deze overgroote verliezen bleek, dat een aan de vaklieden nauwelijks bekend slag tegen de ontzettende inspanningen en ontberingen bestand was. Aartshertog Eugenius verklaarde destijds, dat de beste paarden van zijne cavalerie onder de niet verwachte moeielijkheden van een nauwelijks begaanbaar terrein zwaar geleden hadden, en dat eigenlijk slechts de Galicische „Korgose”, een in Oostenrijksch Polen gefokt, ongewoon gehard paard, tegen de inspanningen bestand was.

In Galicië wordt in het algemeen een edel, licht rij- en tuigpaard gefokt. Alleen in het oostelijke gedeelte der provincie, in de Karpaten, waren voor den oorlog nog een klein aantal Huzulenpaarden te vinden.

Het inheemsche, Oud-Poolsche paard, is in Neu-Sandec en Borszczow bijna raszuiver gebleven. Het is een klein, scherp geteekend, goed gebouwd en sober dier van Oostersche afstamming.

Men heeft een tijd gekruist met Engelsch bloed om het ras grooter te maken. Hierdoor werd jammer genoeg stelselmatig eene verfijning bevorderd. In de particuliere stoeterijen echter, gebruikte men uitsluitend Oostersche hengsten, waarmede men zeer goede resultaten bereikte. Sedert het laatst van de 19de eeuw is men dan ook bijna in geheel Galicië tot de Arabische fokrichting overgegaan en is er een officieel stamboek van Oostersche paarden voor Galicië en Bukowina gesticht.

Op de afstandsrit Weenen—Berlijn reed luitenant von Thaer met bekend succes eene zevenjarige Galicische merrie met veel Arabisch bloed, welke in Krakau voor weinig geld was gekocht en daarna op een boerenhofstee van zijn vader als landbouwpaard had dienst gedaan.

Uit alles is dus door de praktijk bewezen, dat het „kleine” paard met Oostersch bloed het cavaleriepaard is bij uitnemendheid.

De verzorging van het kleine paard is gemakkelijker dan die van het groote. Het vraagt minder ruimte en kan door den ruiter beter opgezadeld worden, terwijl deze door de geringe hoogte van het paard gemakkelijk op- en afstijgt en daardoor er eer toe komt, zijn dier te sparen. Dit laatste motief is niet gezocht; Scarth Dixon schrijft van achter het front: „Another reason why a tall horse is to be avoided „is that it is desirable for it to be as easy as possible for the soldier „to mount, and however active a man may be, a horse standing 15 „hands 2 inches is quite tall enough to mount out of from three to six „inches of mud, when he is exhausted by fatigue.”

Zowel door het gemakkelijk en daardoor beter opzadelen als het vlug op- en afstijgen van den man vermindert de kans voor drukkingen, een kwaad, waardoor te velde menig paard verloren gaat.

Beschouwen wij thans deze aangelegenheid van een ander standpunt.

Men wil, naast de twee reeds bestaande fokrichtingen, eene derde, nieuwe stichten en een paard scheppen, waarmede én de cavalerie én de handel in tuigpaarden is gebaat. Het moet worden een paard „à deux fins” een carossier cavaleriepaard, waarvoor de fokker — volgens mededeeling van een der sprekers op de vergadering van „Krijgswetenschap” d.d. 10 Maart j.l. — in normale tijden zelfs 3000 mark kan krijgen.

Hier zij herhaald hetgeen ik in het Algemeen Handelsblad van 31 Maart j.l. naar aanleiding van hetzelfde onderwerp schreef: „Theoretisch „is zoo'n derde fokkerij prachtig, doch in de meedoogenlooze praktijk . . . un beau rêve, aurore en fleur, on s'aperçoit quand on y touche „qu'il est mort.”

Een hoofdofficier meer dan bevoegd om over inlandsche paardenfokkerij en inlandsche remonteering een oordeel uit te spreken, vatte zijne meening over het paard „à deux fins” samen in het Fransche spreekwoord: „apte à tout, propre à rien”.

Bij het fokken van het carossier cavaleriepaard, het paard „à deux fins”, is het verkrijgen van het tuigpaard hoofddoel, het remontepaard een deel van het rebut. Een compromis tusschen beide is onmogelijk, omdat de verlangde kwaliteiten bij beide dieren van meet af uiteenwijken.

Van den handel zijn geen concessies te verwachten. Hetgeen deze niet in ons land vindt, zoekt hij elders.

Alle toenadering moet daarom van den kant der remonte komen. Dit is dan ook reeds merkbaar.

De tuigpaardenhandel wil massa, maat, opgerichten hals en daarmee in verband staande drafbeweging. De ruitery daarentegen eischt in de eerste plaats bloed.

„Chez le cheval destiné à la selle, la noblesse du sang remplacera „presque tout ce qui peut lui manquer, tandis que rien ne saurait le „remplacer. Ceux-là seuls qui en sont dotés sont d'acier; les autres ne „peuvent être que de fer.” (Generaal Duparge.)

De fokkerij richt zich naar de behoefte. In ons land ziet men het omgekeerde gebeuren. Op het oogenblik dat het gebruik van tuigpaarden aanmerkelijk vermindert, tengevolge van de toename van het automobilisme begint men in Nederland een tuigpaardenfokkerij te stichten.

In ons land is behoefte aan een licht gebruikspaar, waarvan het uitwendig voorkomen als bijzaak wordt beschouwd. Dit toont in normale tijden de invoer van honderden hitten. Deze behoefte stelt ons in staat in eigen land een klein cavalerie remontepaard met voldoende bloed te fokken. Want, terwijl voor de „misfits” van de zwaartuigpaardenfokkerij geen „débouché” aanwezig is, biedt de behoefte aan lichte tuigpaarden een ruim afzetgebied voor de mislukte lichte cavalerie-remonten. De enkele paarden, welke duur verkocht worden, kunnen eene fokkerij niet redden, maar wel de zekerheid, ook de minderwaardige met niet te groot verlies kwijt te raken. In Ierland is het fokken

van een jachtpaard mogelijk omdat de Ier de mislukte hunters als remontepaarden kwijt raakt.

Bij de teelt van het paard „à deux fins” bestaat deze zekerheid niet en daarom is de risico bij deze fokkerij te groot om — zonder stelselmatige en kostbare in stand houding door de regeering — op den duur staande te blijven

Wij moeten thans alles voor de utiliteit doen wijken en ons losmaken van het conventioneele cavaleriepaard door het invoeren van eene lichte cavalieremonte met bloed. Dit paard is weinig kostbaar en in ons land te fokken, omdat — zooals reeds is gezegd — de rebut in eigen land een afzetgebied vindt. Deze fokkerij kan in de eerste plaats een remonteteelt zijn en dus de eigenschappen van het cavaleriepaard voorop stellen. Zij ontsnapt aan de rol van „Joris Goedbloed”, welke haar nu in dit „mariage de raison” van „carossier- en cavaleriepaard” is toebedeeld.

De Vereenigde Staten waar de superioriteit van het kleine paard wordt erkend, geven nu reeds het voorbeeld door het fokken van een klein remontepaard ter hand te nemen. Zij voeren daartoe Arabische paarden in, die, volgens Kolonel Spencer Borden en Majoor Benton, twee mannen van ondervinding, het meest gewenscht zijn om een cavaleriepaard te fokken.

Militaire Binnenvaart,

DOOR

H. P. M. VAN DER AA.

Zoo langzamerhand is de lectuur over het gebruik van vaartuigen ten dienste van het leger, vooral sedert het uitbreken van den Europeeschen oorlog, vrij uitgebreid geworden. Behalve uit die lectuur, waarin telkens andere bevoegden aan het woord zijn, steeds om aan te toonen hoe motor- en andere vaartuigen meer en meer ten dienste der landsverdediging met al wat daarbij behoort, zijn te benutten, is ook een groote schat vergaard uit de praktijk.

Niet alleen hebben voorstanders welgeslaagde proeven ondernomen, in pakkende demonstraties hun ideën verkondigd en verdedigd, maar ook heeft het vervoer per schip in militairen dienst zeer vaak plaats gehad. Dit alles heeft aangetoond hoe ons leger een zeer uitgebreid genot van de binnenvaart kan hebben.

Teneinde nu het gebied hiervan in allen deele te benutten moet aan de volgende eischen worden voldaan:

1. Registratie van alle vaartuigen,
2. Voorbereiding voor noodzakelijke veranderingen daarbij classificatie naar onveranderlijke gegevens,
3. Bevordering van nuttigen bouw en inrichting.

Reeds mocht steller dezes de inrichting eener centralisatie bepleiten, waarin genoemde eischen werden vermeld. Een nadere uitwerking van dezen wensch en tevens ook een plan tot uitvoering mogen thans hieronder volgen.

Het registreeren van alle vaartuigen (mede door de thans zoo snel vermeederende buitenboordsmotoren) is een zéér omvangrijk werk. In Amsterdam alleen steeg de berekening (als proef genomen) tot over 400, de groote reederijen nog niet meegeteld. Daar deze lijsten weer alleen de schepen van mogelijke bruikbaarheid moeten bevatten, zal het werk gedaan moeten worden door een eenigszins deskundige. De voorbereiding, en wel de registratie van plannen voor veranderingen, na voorafgegane indeeling van die gegevens waaraan niets meer te wijzigen valt, (aard van schip, afmeting, diepgang, aard van bouw enz.) moet ook door een bevoegde worden geleid. Ten slotte zal het slagen van de pogingen om bouw, inrichting enz. zooveel mogelijk in overeenstemming te doen zijn met de militaire eischen afhangen van den gene die persoonlijk, met invloed, handigheid en kennis van zaken een gepast drang zal weten uit te oefenen.

Ondanks nijver werken zal een zuiver militair bureau nooit in dezen, nu toch wel als noodzakelijk bewezen, arbeid slagen. Behalve kundigheid ter zake is het ook noodzakelijk dat het bureau waar de leiding zetelt, in ieder opzicht kan meelevens met en op de hoogte blijven van alles wat op het binnenvaartgebied voorvalt. Een medeleven in reeds bestaande zaken, en het daarin deelnemen geven immers alleen de mogelijkheid om de draden in de hand te houden.

Zoo nu het legerbestuur een bureau met de noodige deskundigen moest oprichten ten einde dit gebied geheel uit te buiten, zou er een aanzienlijk hooger bedrag mede gemoeid zijn, dan wanneer gehandeld werd volgens onze gedachte.

Het ontworpen plan heeft als hoofddoel de beperking van de kosten voor het rijk, met tegelijk verhooging van het practisch nut.

Dit plan dan, wil de stichting van een Centraal Bureau voor de Binnenvaart, opgezet als particuliere onderneming, vrij om in alle aangelegenheden werkzaam te zijn te eigen bate.

Zulk een bureau zou zijn voordeel vinden in het uitwerken van opdrachten van iederen aard op scheepvaartgebied, het geven van adviezen inzake bouw, aan- en verkoop. Voorts, het maken van ontwerpen; uitvoeren van plannen; opzetten van reisplannen (plezier-vaarten); rapporteeren van nieuws en adverteeren van vindingen. In het werk zou mede zijn begrepen het optreden als tusschenpersoon voor aan- en verkoop, bouw en al wat daarbij behoort. Dit alles, volgens nader te bepalen eischen. Het moge voldoende zijn deze punten slechts in het algemeen te noemen om aan te toonen, hoe zoodanig bureau inderdaad voor eigen voordeel zou kunnen werken.

Om nu ook deze instelling, met het vooropgestelde doel tot vervulling van de eischen der militaire overheid en tevens tot vermindering van kosten, werkzaam te doen zijn in dienst van de landsverdediging, is er van rijkswege niets anders noodig dan het geven van faciliteiten, zonder noemenswaardige uitgaven.

De registratie, zoowel van vaartuigen als van de gegevens daaromtrent; het bevorderen van nuttigen bouw, dat alles is voor deskundigen in te lasschen in denzelfden arbeid dien zij reeds besteden moeten voor genoemde particuliere doeleinden.

De steun vanwege het legerbestuur zou moeten bestaan in het richten van alle opdrachten, welke nu hier dan daar worden geplaatst, aan het ééne Bureau. Tevens zou de leider in aanmerking moeten komen voor eenige reeds bestaande positie, bijv. reserve-officier voor speciale diensten, adjudant van den chef van het betrokken dienstvak, belast met een speciale opdracht, enz. dit voor beter verband met het leger. Het Bureau zou er van verzekerd moeten zijn, dat het ook na beëindiging van den tegenwoordigen, bijzonderen toestand in aanmerking zou komen voor alle voordeelgevende orders op binnenvaartgebied die van het legerbestuur zouden uitgaan.

De buitengewone tijden van thans hebben immers bewezen dat het

van belang kan zijn ook particulieren, staande buiten de organisaties waarmede het Rijk placht te werken, voor diensten waartoe zij geschikt zijn te gebruiken. Het opgezette plan past geheel in dat kader. Daar het gedachte Bureau nog niet bestaat, kan de overheid den geheelen opzet zelf regelen.

Onlangs heeft men ook in Amerika het toezicht ter hand genomen op bouw en inrichting van vaartuigen, met het doel om daarvan in den oorlog nut te trekken en tevens om in tijd van vrede goede plezierjachten beschikbaar te hebben. Het door dit streven verkregen eenheidstype overtreft in allerlei gegevens hetgeen hier te lande zou zijn te bereiken, of zelfs gewenscht zou zijn. Toch kunnen wij het Amerikaansche voorbeeld navolgen, en hetgeen daar is bereikt als een hoopvol teeken voor ons beschouwen. Immers het feit dat er een nuttig eenheidstype is gevonden geeft vertrouwen dat ook wij een even bruikbaar resultaat kunnen verkrijgen. Daarbij geldt ook voor ons de overweging dat de aanschaffing van een „eenheids-schip” in de hand wordt gewerkt door 1°. het belangwekkende van wedstrijden, 2°. de wetenschap dat men door de uniformiteit meer waarde kan krijgen voor zijn geld.

Hiermede is het denkbeeld van het Centraal Bureau voor de Binnenvaart omschreven. Het landsbelang vordert nu en voortaan het geven van leiding bij den bouw, enz. van vaartuigen voor de binnenvaart en zal daarmede zeker zijn gediend.

De Organisatie der Bereden Artillerie.

In het Juli-nummer van het tijdschrift „Mavors” komt een artikel voor van de hand van den kapitein W. E. van Dam van Isselt, getiteld: „Een woord inzake onze toekomstige legerorganisatie.” De Schrijver verdedigt de meening, dat het tijdstip der demobilisatie voor het Nederlandsche leger het meest geschikte is, om over te gaan tot een nieuw stelsel van legerorganisatie, n.l. „het verdubbelingsstelsel, dat, toen de organisatie-Colijn in behandeling was, tal van welversneden pennen in beweging heeft gebracht, al hebben zich toen ook verschillende hevige tegenstanders doen hooren”. Wanneer de S. dit stelsel aanprijst, komt hij wel eens tot eene zeer stellige uitspraak, zonder steeds het bewijs er bij te leveren. Dit lijkt ons voor de meerderheid der lezers van het genoemde tijdschrift, n.l. de verlofsofficieren, niet zonder gevaar, daar naam en rang van den S. velen er toe zal brengen, zijne meening over te nemen, terwijl menig beter ingewijde wel hier en daar eene kantteekening zou willen stellen. Zoo wordt in het betoog ook aangevoerd, dat het verdubbelingsstelsel bij de bereden artillerie „de vuurproef glansrijk doorstaan” heeft. Deze stelling kunnen wij als bereden artillierist niet aanvaarden zonder eene enkele opmerking.

Bij de thans geldende, in 1914 toegepaste, wijze van mobiliseeren der bereden artillerie moet het aantal mannen en paarden niet worden verdubbeld, doch eerder verdrievuldigd en meer. Immers eene vredesbatterij met eene sterkte van ± 60 à 70 man en hoogstens 52 paarden moet worden eene oorlogsdubbelbatterij met 194 man en 188 troepenpaarden. Gaat men na hoevelen van de paarden der vredessterkte als rijpaarden in de oorlogsformatie moeten overgaan, dan blijkt, dat voor de bespanningen slechts zoo weinig overblijft, dat voor iedere bespanning van zes slechts één paard van de vredessterkte beschikbaar is. Inderdaad is dit in 1914 bij nagenoeg alle batterijen het geval geweest, en het behoeft geen betoog, dat bij eene dergelijke verwatering der oorspronkelijke bespanningen in de eerste dagen, ja weken, geen sprake kan zijn van rustig gaan en samenwerken der paarden. Immers er zullen in den aanvang nog vele verwisselingen moeten plaats vinden, sommige paarden moeten nog aan het tuig worden gewend, vele de eenvoudigste besturingshulpen nog leeren, terwijl een gedeelte in onvoldoenden voedingstoestand is. Er is meer. De batterijen formeeren zich voor een groot deel met miliciens, ook kader, dat reeds eenigen tijd met groot verlof was. Veel van het vroeger geleerde kan vergeten, de reglementen kunnen gewijzigd zijn; vele batterijcommandanten hebben eigen methode's en afspraken met hun personeel; men kent elkan-

der nog niet voldoende Door verschillende oorzaken ontstaat dus wrijving, en, juist omdat eene batterij zoo'n gecompliceerd instrument is, meer dan bij andere wapens; welke wrijving wel is waar verdwijnen zal na eenige dagen rustig oefenen, doch die tot ernstige bezwaren aanleiding kan geven, indien die oefeningstijd ontbreekt. Neemt men al deze factoren in aanmerking, dan zal het niet verwonderen, dat op het tijdstip waarop de batterijen gereed moeten zijn, hare plaatsen te gaan innemen in de eerste linie, nog veel ontbreekt aan de manoeuvreervaardigheid, een der belangrijkste factoren van de strijdvaardigheid.

Er zijn nog meer bezwaren te noemen van het bestaande stelsel. Men ziet thans kapiteins met 25 en meer dienstjaren eenzelfde tactisch onderdeel commandeeren als luitenants met 6 dienstjaren, en zulks onafhankelijk van ieders bijzondere geschiktheid; daar hapert iets! Verder is de tactische eenheid de enkelbatterij, de administratieve eenheid de dubbelbatterij. De grens is moeilijk te trekken, vandaar vaak kleine botsingen, welke zelfs thans na twee jaren nog niet vermeden kunnen worden.

Eene betere oplossing lijkt ons daarom de navolgende:

De batterijen beschikken in vreedetijd over voldoende personeel en paarden voor het formeeren van ééne gevechtsbatterij, n.l. eene enkelbatterij, zonder gevechts- en bagagetrein. Deze batterij is natuurlijk als zoodanig ten allen tijde voldoende geoefend, ieder man en elk paard is op de juiste plaats ingedeeld, de batterij zou nagenoeg ongewijzigd ten allen tijde te velde kunnen gaan. Nu zijn er bij de gevorderde paarden (overigens een waar mengelmoes) altijd een aantal, waarvan men bij aankomst weet, dat ze rustig in tuig gaan en in goeden voedingstoestand zijn, b.v. stalhouderspaarden. Deze uitgezochte paarden kan men in de vredesbatterij op een zeker aantal der V.H. plaatsen in de bespanningen indeelen, en de vrijkomende stampaarden bestemmen voor B.H. paarden en rijpaarden in den gevechtstrein. Indien de batterij nu op deze wijze op volle sterkte wordt gebracht, zal ze terstond tegenover den vijand kunnen optreden. De nieuwe helft nu, dus de B-batterij, ware te formeeren voor zooveel noodig uit militiekader en manschappen, die niet reeds onder de wapenen waren en gevorderde paarden. Deze batterij heeft een zekeren tijd voor oefening noodig, alvorens gereed te zijn. Deze wijze van mobiliseeren is gevolgd bij het Korps Rijdende Artillerie en heeft aldaar „de vuurproef glansrijk doorstaan”, immers de batterijen, bestemd voor de cavaleriebrigade waren nagenoeg onmiddellijk strijdvaardig, de beide andere, nieuwgevormde batterijen 10 à 14 dagen later.

Men ziet dus, dat de beide helften, door de vredesbatterij gefourneerd, niet naast elkaar, doch na elkaar voor den vijand verschijnen. In hoeverre de hoogere legerindeeling en de te verwachten strategische toestanden dit zullen toelaten, zullen wij nader bezien. Voorloopig houden wij de hier geschetste wijze van mobiliseeren tot grondslag van onze beschouwingen.

Het spreekt vanzelf, dat de beide helften volkomen gelijk samengesteld moeten zijn, het verschil tusschen batterijen A en B moet verdwijnen; de enkelbatterij is dus tevens eene administratieve eenheid, de administratie kan echter door één persoon geschieden, b.v. bij de eene batterij door den opperwachtmeester-administrateur, bij de andere door den fourier. Ook zal het nu duidelijk zijn, dat de naast hogere groepeerings, n.l. de afdeeling, in vredestijd hetzelfde aantal tactische eenheden moet omvatten als in oorlogstijd. Iedere vredesafdeeling formeert twee oorlogsafdeelingen, welke echter aanvankelijk niet gelijkwaardig zijn.

Zoo zijn wij gekomen tot het vraagstuk, of de thans bestaande samenstelling eener afdeeling uit vier batterijen inderdaad de meest wenselijke is. Laten wij vooraf nu uitdrukkelijk verklaren, dat de wijze van samenvoeging van tactische eenheden tot hogere verbanden geenszins beheerscht of beïnvloed mag worden door promotie-overwegingen of persoonlijke belangen. Eene organisatie dient ontworpen te worden op zuiver tactische gronden. Eerst daarna kan, mede in verband met andere belangen, overwogen worden welken rang de verschillende commandanten behooren te bekleeden. Dan zij opgemerkt, dat het begrip „tactische eenheid” bij de artillerie niet zoo scherp omlijnd is als bij andere wapens. Immers wat daarvoor thans geldende is, de batterij, verdient dien naam niet ten volle, in zooverre deze eenheid zuiver tactische opdrachten bezwaarlijk kan vervullen. De batterij toch, d. i. de samenvoeging van een aantal stukken, waarvan het vuur door één persoon wordt geleid, is te beschouwen als ééne schietmachine. Het aantal stukken wordt zoodanig gekozen dat het rendement zoo groot mogelijk is. De schietmachine is als zoodanig niet splitsbaar, anders ware het aantal stukken niet juist gekozen. Zij kan slechts één doel tegelijk onder vuur nemen, voor sommige doelen is dit vanuit de eenmaal door haar ingenomen plaats zelfs in het geheel niet mogelijk. Vandaar dat eene batterij, ingedeeld zijnde bij eene infanteriemacht, welke in eene bepaalde terreinstrook ageert, niet binnen die strook de geheele artilleristische taak kan vervullen. Daartoe zijn, hoe klein men zich de strook ook denke, meerdere batterijen noodig. Denken wij ons nu een oogenblik de taak in van de artillerie bij den verdediger. Mogelijk is de strook zóó smal, dat de hoofdtaak, het bestrijden der aanvallende infanterie op de middelbare afstanden, aan ééne batterij kan worden overgelaten. De aanwezigheid van terreinvoorwerpen voor de stelling kan echter gelijktijdig vuur uit twee richtingen noodzakelijk maken, op analoge wijze als aangegeven voor het infanterievuur in Pioniersvoorschrift Infanterie 1915 fig. 3. Dan zal er bovendien toch minstens ééne batterij beschikbaar moeten blijven om op te treden tegen de artillerie van den aanvaller in de strook, terwijl in sommige gevallen eene batterij beschikbaar moet zijn voor eene speciale opdracht, b. v. het blijvend onder vuur houden van een punt in 's vijands opmarschweg, of voor het ingrijpen in het laatste stadium van den aanval, op

de korte afstanden, soms flankerend. Hieruit volgt dat op een gevechtsveld in verschillende strooken hier 2, ginds 3, weer elders 4 batterijen noodig zullen zijn. Neemt men eene groepeerings van 2 als normaalvorm, dan zal er op sommige plaatsen gebrek zijn; neemt men 4, dan zouden er mogelijk batterijen werkeloos blijven, terwijl bij het gelijktijdig in stelling brengen van 4 batterijen door één persoon de verkenning vaak te omvangrijk wordt. Eene normale samenvoeging van drie batterijen in eene hand scheidt de mogelijkheid, aan alle opdrachten te voldoen, door tijdelijk van eene afdeeling met eene eenvoudige opdacht éene batterij af te nemen en deze te voegen bij eene afdeeling in eene strook, waar de omstandigheden moeilijker zijn. Daar soortgelijke overwegingen voor de artillerie van den aanvallers gelden, wil het voordeelig schijnen, *de batterijen der bereden artillerie samen te voegen tot afdeelingen van drie batterijen 1).*

Wij kwamen tot deze conclusie, zonder ook maar eenigszins de breedte van de strook, waarin de afdeeling moet optreden, in aanmerking te nemen. Deze wordt bepaald door de sterkte van de infanteriemacht, waaraan de afdeeling is toegevoegd, en deze houdt weer ten nauwste verband met de onderlinge sterkte-verhouding der beide wapens. Daar de artillerie zooals men wel zegt, de ruggegraat is van de infanterie, moet hare organisatie zich aan die van het hoofdwapen aanpassen. Zoo is ten onzent ook het mitrailleurpeloton van een regiment infanterie verdeeld in drie sectiën, ten einde aan ieder bataljon eene sectie te kunnen toevoegen. Hoe staat het in dit opzicht met de indeeling der artillerie? Van boven af beginnende, treft reeds terstond eene ongelijkheid, immers eene divisie telt drie brigades infanterie en vier afdeelingen veldartillerie, zijnde thans 16 batterijen. Voert men door eene geringe uitbreiding dit getal tot 18 op, dan is het aantal bataljons en veldbatterijen per divisie gelijk, waaruit dus de mogelijkheid voortspuit om aan ieder regiment infanterie eene afdeeling van drie batterijen toe te voegen. Ook langs dezen weg blijkt de meest wenschelijke samenstelling van de afdeeling uit drie batterijen 2).

1) Indien bij de bestaande organisatie eene afdeeling versterkt moet worden met éene batterij eener andere afdeeling, zou de versterkte afdeeling 5 batterijen omvatten, voor de vuurleiding een zeer groot getal! Moeten er 2 batterijen overgaan, dan zou de afdeelingsstaf mede kunnen gaan, maar dan blijven er 2 batterijen zonder gemeenschappelijken commandant achter.

Heeft men echter afdeelingen van 3 batterijen, dan ontstaan in het eerste geval eene afdeeling van 4 en één van 2 batterijen; in het tweede geval gaat de afdeelingsstaf mede en verkrijgt men eene afdeeling van 3 en een van 2 batterijen en 1 zelfstandige batterij.

2) De bezwaren der bestaande organisatie komen aan het licht, indien men de vraag wil beantwoorden, welke bestemming bij iedere divisie gegeven kan worden aan de vierde afdeeling, nadat aan iedere brigade infanterie eene afdeeling veldartillerie is toegevoegd. Indeelen bij een der brigades? Maar men weet niet altijd van te voren, welke brigade de meeste artillerie zal noodig hebben. Dus aanvankelijk in reserve

De hogere groepeerings, nl. van afdeelingen tot regimenten, van deze tot brigades, kan nu nauw verband houden met de organisatie van het hoofdwapen. Onder het bevel hetzij van de regiments-, hetzij van de brigade-commandanten zou de bijzondere artillerie van het veldleger gesteld kunnen worden, waartoe wij noodig achten: afweergeschut voor vliegtuigen en luchtschepen, veldhouwitser en lange kanonnen van grooter kaliber voor het vuur op groote afstanden. (Men zie de beschrijving van den houwitser van 12 cM. en het kanon van 10,5 cM in het artikel: „Zware artillerie” door K. E. O. in No. 2 re jaargang van „Onze Neutraliteit”).

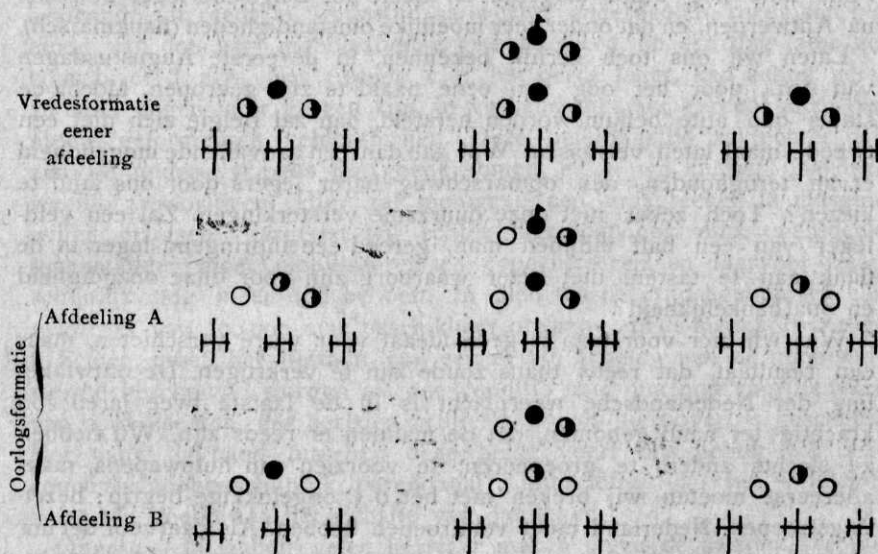
Het voorgaande leidt nog tot eene enkele opmerking over de taak van den artillerie-officier. Die van den batterijcommandant is zuiver *technisch*, hij bedient de schietmachine en kan hierin door oefening meer bedreven worden. De afdeulings-Ct. regelt het *tactisch* gebruik zijner batterijen; hiervoor wordt ervaring en tactisch inzicht vereischt. Men kan voor de eerste functie geschikt zijn en niet voor de tweede en omgekeerd. Men zal dus de commandanten moeten kiezen met inachtneming hunner speciale geschiktheid, zoodat het verkeer schijnt, de functiën te verbinden aan een bepaalden rang.

Uit de navolgende schets moge blijken de hier voorgestelde verdubbeling eener afdeeling. Men zal zien dat getracht is de vroeger genoemde bezwaren van het bestaande stelsel te ondervangen, en dat in zake de commando-verdeeling voldoende ruimte gelaten is om the right man on the right place te verkrijgen. De rangen der commandanten zijn opzettelijk niet vermeld, bedoeld is slechts aan te geven waar de commandant en andere officieren der oorspronkelijke afdeeling blijven. Met open cirkeltjes worden verlofsofficieren bedoeld.

Voor hen, die zich met bovenstaande overwegingen hebben kunnen vereenigen, rest nog een betoog voor de eventueele mogelijkheid van het na elkander gereedkomen voor den strijd van de beide afdeelingen, A en B, met een tijdsverschil van wellicht een à twee weken. Die mogelijkheid zou moeten voortspuiten uit de algemeene organisatie van onze strijdkrachten. Vooropstellende, dat deze aangelegenheid door meer bevoegden zal moeten worden behandeld, wagen wij het toch een schema van legerindeeling als voorbeeld aan te geven, ten einde de mogelijkheid der hiervoor geschetste methode aan te geven. Vooraf moeten wij echter verklaren, dat de gedachtengang van den kapitein Van Dam van Isselt, zooals die uit het vóór ons liggende artikel spreekt, ons heeft teleurgesteld. De S. wenscht een verdubbelingsstelsel, 't welk beteekent vermenigvuldiging van het aantal vredeseenheden met 2. Maar wie geeft den waarborg, dat dit voldoende zal zijn, dat de factor, als alle hensen aan dek worden geroepen, niet 3, 4

houden? Reeds na den Russisch-Japanschen oorlog werd het in reserve houden van artillerie afgekeurd. Dan verdeelen over eenige andere afdeelingen? Besluit men hiertoe, dan ware het ook beter, de organisatie in dien zin te wijzigen.

of 5 moet zijn? Is dit laatste cijfer misschien niet reeds door onze oostelijken nabuur bereikt, van wien wij steeds nieuwe legerkorpsen op het oorlogtooneel zagen verschijnen? Het is tegen het onverklaarbare optimisme, dat uit het artikel spreekt, dat wij meenen te moeten protesteeren. De S. wil het aantal vredes-eenheden inkrimpen, hij vindt dus blijkbaar het aantal oorlogs-eenheden, d. w. z. het aantal van 1 Augustus 1914, voldoende! Hoe nu? Is het dan voor niet, dat Nederland zich met groote inspanning in de laatste twee jaren eene weermacht heeft geschapen, welke beantwoordt aan de grootte en de innerlijke kracht van het land? Is dan niet de naaste taak, deze macht te consolideeren, n.l. de zekerheid te scheppen, deze weermacht bij eene volgende mobilisatie in zeer korten tijd beschikbaar te hebben? Ook

de stelling, dat „met zeer groote zekerheid in de eerstvolgende jaren geen nieuwe algemeene mobilisatie te verwachten valt”, vereischt nader bewijs. Wij meenen, dat juist deze oorlog geleerd heeft, dat de positie van kleine naties zooveel gevaarlijker is geworden; zij zullen in de toekomst moeten steunen op eigen kracht en niet op „vodjes papier”. Verschillende schrijvers hebben reeds gewezen op de gevaarlijke positie van Nederland na den oorlog. Misschien zal dan bij een der thans oorlogvoerende mogendheden de lust opkomen, vermeende oude rekeningen met ons te vereffenen, of eigen grenzen ten onzen nadeele te verbeteren

L'Histoire se répète. Na iederen grooten oorlog zien wij hier te lande verminderde belangstelling voor de weermacht, voortkomende uit de zucht tot vermindering van financieele en persoonlijke lasten. Juist onze leidende militaire schrijvers zullen hiertegen moeten front maken!

Een gevoel van kleinheid bracht ons na 1870 de Vestingwet van 1874. Nog steeds is hierdoor onze weermacht aan banden gelegd, geslagen in „fortificatorische kluisters”. Nederland heeft thans het bewijs geleverd, een half millioen weerbare mannen op de been te kunnen brengen, behoorlijk geoefend, uitgerust en geëncadreerd. Laten wij die macht voor komende jaren trachten te behouden, maar dan niet vastgelegd in en gebonden aan liniën en stellingen, doch, als veldtroepen uitgerust, gereed den vijand dáar aan te grijpen, waar 's Lands belang dat zal eischen. Wij willen de waarde onzer omvangrijke duurzame versterkingen niet verkleinen, mits ze eerst dan de hoofdmacht onzer troepen zullen opnemen, wanneer de wapenwerking van 's vijands overmacht daartoe dwingt — eerder niet. Dat een teruggaan op eene voorbereide linie nog altijd mogelijk is, heeft het Belgische leger bewezen nà Antwerpen, en dat onder zeer moeilijke omstandigheden (flankmarsch).

Laten wij ons toch eerlijk bekennen, in de eerste Augustusdagen van 1914 door het oog van eene naald te zijn gekropen. Mocht de status quo ante bellum worden hersteld, dan zal België zich niet een tweede maal laten verrassen. Wat zal dan een aanvallende mogendheid ervan terughouden, den opmarschweg harer legers door ons land te kiezen? Toch zeker niet onze duurzame versterkingen. Zal een veldleger van een half millioen man, gereed een indringend leger in de flank aan te tasten, niet beter waarborg zijn voor onze onzijdigheid en onafhankelijkheid?

Wat wij hier voorstaan is geen ideaal voor verre verschietsen, maar een resultaat, dat reeds thans zoude zijn te verkrijgen. De ontwikkeling der Nederlandsche weermacht is in de laatste twee jaren zoo krachtig ter hand genomen, dat de mannen er reeds zijn. Wij hebben ze slechts anders te groepeeren, te voorzien van hulpwapens, maar allereerst moeten wij breken met het o. i. ongelukkige begrip: bezettingstroepen. Nederland moet veldtroepen hebben. Als daarvoor het uur geslagen is, worden deze door de gebeurtenissen vanzelf bezettingstroepen, maar wij hopen daarvoor behoed te worden. Wij zouden geen troepen a priori moeten binden aan de liniën en stellingen. Slechts het vestinggeschut, dat het veldleger niet kan volgen, mag daarin verblijven, en personeel, benevens arbeiders, om de verdediging voor te bereiden. Alle verplaatsbare geschut worde ingedeeld bij het veldleger. Wat zou er dan, nu reeds, te bereiken zijn? Vooreerst kunnen de thans reeds bestaande reserveregimenten en bataljons, de z.g. letteren cijferbataljons, worden samengevoegd tot brigades. Worden onze divisien elk met eene brigade versterkt, dan verkrijgen zij de sterkte van legerkorpsen, bestaande uit 2 divisien van 12 bataljons en 12 batterijen. Hiertoe moeten in totaal 24 nieuwe batterijen worden opgericht. Alle onderdeelen dezer vier legerkorpsen moeten na demobilisatie blijven bestaan, zij vormen de vredeškernen. Worden daarover verdeeld alle verdere beschikbare uitgeruste en geoefende of nog te oefenen manschappen, wordt eene gelijke hoeveelheid geschut, munitie en paarde-

tuig aangeschaft als reeds aanwezig is, dan kunnen alle compagnieën en batterijen der legerkorpsen bij eene tweede mobilisatie verdubbelen. De oude onderdeelen vormen te zamen het Nederlandsche eerste leger, de nieuwe het tweede leger. Worden eindelijk de landweerbataljons samengevoegd tot divisieën (12 bataljons), voorzien van het beschikbare geschut van 6 cM. en 8 cM. St. (zie hier eene waardige bestemming voor het 3e Regiment Vesting-Artillerie) en wordt aan ieder legerkorps der beide legers eene zoodanige landweerdivisie toegevoegd, dan hebben wij reeds twee legers, elk ter sterkte van 160 000 man. Is eenmaal algemeene dienstplicht strenger doorgevoerd, de dienstdtijd verlengd, dan kunnen in de toekomst de vredesonderdeelen bij mobilisatie verdriedubbelen, en verkrijgen wij drie legers als boven geschetst.

In onzen gedachtengang kan het eerste Nederlandsche leger, geheel bestaande uit reeds in vreedstijd aanwezige onderdeelen, reeds aan het einde van den 2den mobilisatiedag gemobiliseerd, en een dag later geconcentreerd zijn. Het tweede, c. q. het derde leger, kan echter eerst 10 à 14 dagen later gereed zijn, in verband met het gereedkomen der nieuw geformeerde veldbatterijen. Deze oefeningstijd zal echter ook aan de andere wapens ten goede komen, en — wij kunnen ons deze weelde veroorloven. Hier zal menigeen een vraagteeken in margine willen plaatsen. Vergeten wij echter niet, dat ook onze eventueele tegenstander moet mobiliseeren en concentreren, en daarvoor waarschijnlijk nog meer tijd behoeft. In dien tusschentijd hebben wij een veldleger van 160.000 man beschikbaar om een coup de main af te weren.

Echter moet het bestaan van een eerste échelon van de genoemde sterkte beschouwd worden als een *conditio sine qua non* voor de wijze van mobiliseeren der bereden artillerie, zooals hierboven is geschetst. Het nauw verband tusschen deze beide voert ons echter tot deze conclusie, oogenschijnlijk paradoxaal: uitbreiding van het veldleger komt ten goede aan het gehalte van dat leger.

Ongetwijfeld zullen velen bezwaar maken tegen de aanzienlijke uitbreiding der veld-artillerie, welke wij noodig achten. Men vergete niet, dat het daartoe toch eens moet komen; eene vergelijking met de thans strijdende legers voert noodzakelijk tot die overtuiging. Voor eene dergelijke uitbreiding nu moet het tijdstip der demobilisatie wel het meest geschikte zijn. Immers de Nederlandsche Staat heeft thans het bezit van een zoo groot aantal bruikbare, afgerichte artilleriepaarden, dat het getal vredesbatterijen daarmede alleen is op te voeren tot het 3 à 4 voud van dat vóór de mobilisatie. Zoo zal de uitbreiding met de minste kosten en moeite kunnen geschieden, maar dan ook: in eens. Is eenmaal die voorraad verkocht, dan is het onherroepelijk te laat. Er is in den handel thans een zoodanigen paardenhonger, dat de eenmaal afgestane dieren waarschijnlijk niet meer zijn terug te koopen. Men moet het ijzer dus smeden als het heet is. „Wer den Augenblick ergreift, das ist der rechte Mann!” Niet, om den dienst te verlaten, of het aantal vredeseenheden in te krimpen, maar om het thans aanwezige

kostbare paardenmateriaal aan te wenden in het belang van een toekomstig grooter veldleger.

Wij hebben met bovenstaande regelen niet meer bedoeld dan het formuleeren eener gedachte, in welke richting verhooging van 's lands weermacht ware te zoeken. Wij kunnen slechts wenschen, dat velen hunne meening hierover zullen zeggen en neerschrijven. Thans is het oogenblik daarvoor aangebroken, binnenkort moet er gehandeld worden. Slechts één eisch zouden wij willen stellen: Men zoeke de verbetering in de richting van de mobiele strijdkrachten. Want daarmede alleen zullen wij onze vijanden overal kunnen aantasten, gedachtig aan eene oude spreuk, doch steeds meer bewaarheid: Krieg führen heiszt Angreifen.

Arnhem.

J. J. VAN SANTEN.

Over Reorganisatie van den Militairen Geneeskundigen Dienst.

Naar aanleiding van het gelijknamige vlugschrift van den Officier van Gezondheid 2e Kl. Dr. W. F. Enklaar door den Reserve Officier van Gezondheid 1e Kl. Jhr. F. A. van Suchtelen.

Het is Dr. Enklaar te machtig geworden. Gewend als hij was zijn werk te zien gering geschat, door burgers zoowel als door militairen als niet volwaardig medicus te worden beschouwd, heeft hij zich ten slotte genoopt gezien te zeggen wat hem reeds lang op het hart lag, ter verdediging van zich zelf en zijn ambtgenooten.

Toegevende dat ook door Officieren van Gezondheid fouten begaan worden, ligt het toch niet aan hun kennis, hun goeden wil, hun toewijding, doch aan de omstandigheden waaronder zij gedoemd zijn hun werkzaamheden te verrichten. En ziet, een van de schoonste bewijzen voor zijn betoog vergeet hij aan te voeren. Immers thans geschieden de gewraakte behandelingen voor het grootste gedeelte onder de auspiciën van reserve officieren van gezondheid, van die zooveel hooger geschatte burgergeneesheeren, tijdens de mobilisatie in een militair costuum gestoken. Heeft deze uniform hen in eens tot minderwaardige medici gemaakt? Het is nu duidelijk dat er een factor buiten den officier van gezondheid moet zijn, die de oorzaak is voor de minder goede behandeling van den zieken soldaat.

De Schrijver zoekt de grondoorzaak van al het kwaad in den volksgeest zelf en helaas moet ik het met hem eens zijn. Maar of het middel, door hem ter verbetering aangegeven, ooit toegepast zal worden, dat moet ik, op grond van dien zelfden volksgeest, die zich in deze in de volksvertegenwoordiging zal uiten, zeer betwijfelen. Trouwens een dergelijke maatregel bestond reeds vroeger ten opzichte van hen die voor herhalingsoefeningen onder de wapenen kwamen. Zij werd echter niet langer oirbaar geacht en ingetrokken. Gedurende geruimen tijd trachtten de militaire artsen zich op andere wijze te helpen, door het verblijf in de hospitalen voor simulanten en agravanten minder aangenaam te doen zijn, n.l. door het toepassen van veel bedrust gepaard met melk- en papdieet. Dit volkomen onschadelijk middel werd echter op aandringen der volksvertegenwoordiging van hoogerhand verboden. Dergelijke behandelingen mogen niet worden toegepast zonder streng medische indicatie. Straffen van simulanten helpt ook al niet. Wanneer de militaire arts niet tegen de moeilijkheden opziet tengevolge van het

zich over zijn straf beklagen van den simulant, ziet deze arts die moeite dikwijls niet beloond, omdat de hoogere militaire rechtscolleges den man in het gelijk stellen, daar de officier van gezondheid, wat begrijpelijk is, meestal niet slaagt in het bijbrengen van bewijs.

De bezwaren door den toevloed van simulanten op het ziekenrapport ondervonden beaam ik ten volle. Maar daarbij komt nog iets, wat schrijver niet vermeldde. Dat is de bij uitstek ongeschiktheid van de lokalen waar dit rapport wordt gehouden. Dit heeft nl. plaats in of nabij het wachtlokaal in de kazerne, waar steeds een geroezemoes van gaanden en komenden, hoorn-, trom- en trompetsignalen, luidruchtige zangers, fluiters en sprekers heerscht.

Auscultatie en percussie is hierdoor onmogelijk. Gelegenheid tot onderzoek van liggende patienten ontbreekt meestal. Bovendien verdringen zich de zieken in dit lokaal, wachtend op hun beurt. Worden ze niet vóór hun beurt binnen gelaten, dan staan ze in den kouden, tochtigen gang. Tijdens manoeuvres en thans tijdens de mobilisatie is de gelegenheid tot onderzoek tijdens het ziekenrapport uit den aard der zaak nog ongelukkiger. Toch zal de ervaren medicus des ondanks aan het geheele uiterlijk van den patient den ernstigen zieke wel herkennen, doch den jongeren officieren van gezondheid ontbreekt deze ervaring.

Wat mij spijt, is dat schrijver niet gewezen heeft op het weinige contact dat bestaat tusschen troepenofficieren en militaire artsen.

De burgerarts hecht veel waarde aan hetgeen hij van de huisgenooten of metgezellen van zijn patient omtrent dien verneemt. Het ware toch zeer wenschelijk dat de militaire arts iets omtrent zijn patient vernam van hen die den man den geheelen dag kunnen gade slaan. Ik geloof dat in dezen meer de fout aan de zijde der officieren van gezondheid schuilt.

De klacht over den onrust door simulanten en agravanten in de militaire hospitalen gestookt is zeer gegrond. Intusschen is het zeer wel mogelijk de ernstige zieken van deze lastposten afgezonderd te houden, al zijn hiermede vaak administratieve moeilijkheden verbonden. Deze moeten echter overwonnen worden. Volkomen echter buiten het hospitaal gehouden dienen zij die lijden aan lichte voetgebreken en dezulken die noch nauwkeurige medische observatie, noch verpleging behoeven. Deze behooren in de kazerne thuis, onder militair toezicht en het is meer dan voldoende wanneer de officier van gezondheid hen ééne keer per dag bezoekt; geneeskundig personeel is hier overbodig. Wel dienen deze zieken afzonderlijk gelegerd te zijn, want de kwartierzieke op de chambrée is zich zelf en anderen een sta-in-den-weg.

Wanneer echter simulanten en agravanten geweerd worden, zal er, wat zuivere soldatenbehandeling betreft, niet veel arbeid voor den militairen arts overblijven, en dus de gelegenheid openstaan, én door gezinsbehandeling bij gehuwde militairen én door burgerpractijk, zich medisch te blijven oefenen.

Maar ligt het dan niet veel meer voor de hand het weinige militaire werk door een burgergeneesheer te laten uitvoeren in stede van een militair arts op de burgerpraktijk aan te wijzen om het geleerde te onderhouden? Toen tot voor korten tijd geen of weinig reserve officieren van gezondheid bestonden, zou ik neen hebben geantwoord. Doch nu, waar het aantal actieve officieren van gezondheid verre achterblijft bij dat der reservisten en het verschil nog grooter zal worden, zoodat er welhaast geen plaatsje in ons land meer zal zijn waar niet een reserve officier van gezondheid als dokter gevestigd is, meen ik, dat deze reservisten ook in vreedestijd de soldatendokters moeten zijn. De gezinsbehandeling dient te vervallen, waardoor het vraagstuk van vrije artskenkeuze voor de gezinnen tegelijkertijd van de baan is. Dat voor den soldaat de vrije artskenkeuze onmogelijk door te voeren is, zal wel ieder moeten toegeven.

Voor het gemis van vrije geneeskundige behandeling zal alsdan een toeslag op tractement of jaarwedde dienen te worden verleend.

Waar blijven dan de beroepsofficieren van gezondheid? Deze had ik mij werkzaam gedacht in eenige militaire hospitalen, waar een deel hunner een kern van specialisten dient te vormen en de overigen beurtelings als afdelingsdokter, leider van opleidingscursussen voor reserve officieren van gezondheid en hospitaalsoldaten, lid van keuringscommissie's en administratief werkzaam zouden zijn. Hun worde dan toegestaan burgerpraktijk in vollen omvang waar te nemen, want ook in dezen ben ik met Schrijver eens dat het zooveel mogelijk praktijk uitoefenen der militaire artsen niet anders dan den troep ten goede kan komen. Dat in deze hospitaalgarnizoenen de soldatenbehandeling in den troep en dus ook het houden van ziekenrapport door de actieve officieren van gezondheid geschiedt, spreekt van zelf. Op deze wijze ware de door Schrijver gewenschte stabiliteit in standplaats tevens verkregen. Detacheeringen van officieren van gezondheid bij universiteitsklinieken bevordere men zooveel mogelijk, doch m. i. alleen op verzoek.

Zoo zullen de actieve militaire artsen, in de praktijk en in de kliniek met voorlichting van specialisten en met moderne hulpmiddelen werkend, tegelijkertijd gewend wordend om te leiden, een groep vormen van mannen met medisch- en militair praktischen blik, het keurkorps van den Schrijver, aangewezen als het ware om in oorlogstijd op te treden als geneeskundige Chefs (Regt.arts, Div arts enz.).

De specialisten blijven dan bijeen en vormen een specialistencentrum bij elk der divisies en in de stellingen. Bij de divisies waren zij in te deelen bij de verbandplaatsafdeelingen.

Op deze wijze stel ik mij voor dat de opgewekte geest die thans bij het korps officieren van gezondheid ontbreekt, zal terugkeeren en den nieuw aangekomenen de keuze niet zal berouwen. Echter acht ook ik het met Schrijver raadzaam een proefjaar in te stellen.

Aan den anderen kant ware het wenschelijk het verlaten van den

dienst op ouderen leeftijd ook voor hen gemakkelijk te maken, die zich minder op burgerpraktijk hebben toegelegd. Een soort capitulantensstelsel, waarbij zij bijv. op 35 à 40-jarigen leeftijd konden overgaan in burgerlijk geneeskundigen dienst als contróleerend geneesheer bij Rijksverzekeringbank e. d. g.; ware hiervoor de aangewezen weg. (Dit denkbeeld is niet van mij, doch werd geopperd door den res. officier van gezondheid te kl. Dr. B o l a n d.)

Dat bij eene regeling van positie als boven geschetst van tractementsherziening geen sprake behoeft te zijn en ook de premie bij het in dienst treden kan vervallen, is duidelijk.

Maar deze regeling sluit tevens in een goede opleiding van de reserve officieren van gezondheid.

Ik acht het van groot belang dat de militaire arts bij ondervinding wete, wat van den soldaat gevorderd wordt. Door ieder milicien-medisch student te bestemmen voor reserve-officier van gezondheid (kaderplicht), hem gedurende de eerste studiejaren, waarin hij medisch geheel onbruikbaar is, op gelijken voet als de adspirant-vaandrigs gedurende de vacaties op te roepen en troependienst te doen verrichten, hem zoodanig op te leiden bij den troep, dat hij in het tweede jaar korporaals- en in het derde sergeantsdiensten kan verrichten, zal hij later niet door den eersten besten malenger op het ziekenrapport, bij gebrek aan technische kennis, beetgenomen kunnen worden, en zal hij beter kunnen beoordeelen dan thans welke mutatie in het ziekencahier moet worden ingevuld. Ook omtrent het uithoudingsvermogen, bijv. ranseldragen bij warm weder, zal hij juister kunnen oordeelen. In het vierde jaar, waarin hij medisch reeds bruikbaar is, onttrekken hem aan den troep en late hem nu opkomen in een der hospitalen. Komt hij zoodoende ieder jaar twee maanden onder de wapenen, dan zijn hiermede 8 maanden diensttijd vol.

Waar echter de militieluitenant daarna tot langeren dienst verplicht is, bestaat er m. i. geen enkel bezwaar om dit ook van den militiedokter te eischen. Zoodra dan ook de militieplichtige student arts is geworden, wordt hij voor den tijd van vier maanden opgeroepen, zoodanig dat hij twee maanden werkzaam is in een der militaire hospitalen en gedurende twee maanden in legerplaatsen en tijdens manoeuvres. In dien tijd kan hij worden vertrouwd gemaakt met de taak die hem in oorlogstijd wacht, en vooral ook dient hij kennis te nemen van het materiaal hetwelk hem daarbij ten dienste zal staan en de wijze waarop hij tijdig aanvulling daarvan kan verkrijgen. Ook dient hij dan rijles te ontvangen, want alhoewel de bataljonsartsen thans onbereden zijn, kunnen zij toch geroepen worden om in te vallen als regimentsarts of bij bereden troepen.

Op deze wijze eisch ik met den schrijver 1 jaar dienst voor den reserveofficier van gezondheid. Herhalingsoefeningen zijn dan niet noodig.

In zake opleiding zou dus de beroepsofficier van gezondheid achter staan bij zijn reserve collega?

Allerminst, men recruteere de beroepsofficieren van gezondheid uit de aspirant- of reeds gediend hebbende reserve-officieren van gezondheid.

Op het vraagstuk verplegend personeel gaat schrijver niet diep in en toch is dit er een van groot belang. Hier onderscheidt men scherp tusschen hospitaalsoldaten en verplegers.

Uit hospitaalsoldaten, de thans gangbare naam „militaire verpleger” is misleidend, kunnen nooit of te nimmer behoorlijke verplegers gemaakt worden (tenzij zij vrijwilliger mochten zijn) daarvoor is de opleidingstijd te kort. De hospitaalsoldaat diene alleen tot transporteeren van zieken en gewonden en tot het verlenen van allereerste hulp. Dit is reeds het uiterste wat men van hem vergen kan. Het onderscheid tusschen hospitaalsoldaten en ziekendragers komt zodoende tevens te vervallen. Bovendien moet er bij het minste blijk van ongeschiktheid voor dit speciale vak, geen enkele moeilijkheid bestaan den hospitaalsoldaat weder naar de infanterie te doen terugkeeren.

De opleiding geschiede uitsluitend in de hospitaalgarnizoenen, beurtelings ieder jaar door een of meer officieren van gezondheid en omvatte naast weinig theorie (thans de hoofdschotel) veel oefening en wel steeds met gebruik maken van terrein en allerlei middelen van vervoer. Zijn zij zoo vier maanden geoefend, dan kunnen zij behulpzaam zijn in de hierna te noemen ziekenkamers en sommige afdelingen der hospitalen, hiervoor is het opkomen in ploegen noodzakelijk. De eigenlijke ziekenverpleging geschiede door gediplomeerde verpleegsters en verplegers, de laatsten liefst vrijwilligers bij de compagnieën hospitaalsoldaten, die een burgerdiploma hebben verworven.

Ik geloof niet dat men het radicale doorhakken van den knoop van schrijver op blz. 18 noodig zal hebben. Immers het personeel, dat hij op het oog heeft en een ieder militair arts welbekend, is zeer wel bruikbaar als corveeër in de hospitalen. Dit corveewerk, thans deels door hospitaalsoldaten verricht dient dezen ontnomen te worden.

Wat nu de ziekenverblijven betreft, daarover handelt schrijver zeer kort. Maar is niet een der oorzaken van de ontmoediging der militaire artsen de onvolkomenheid dezer thans bestaande instituten? Daarom wil ik er thans hier nog iets van zeggen.

Ik zou in dezen willen medegaan met de gedachte ontwikkeld door den Hoofdofficier van Gezondheid Dr. D. Romeyn in diens voordracht voor Militair Geneeskundige Vereeniging in 1904 gehouden. Dus weinig hospitalen, eenige ziekenkamers en kwartierziekenverblijven.

De kwartierziekenverblijven dienen te zijn in de kazerne uitsluitend onder militair toezicht en zonder geneeskundig personeel. De ziekenkamers voor eenigszins ernstige zieken voorzien van een gediplomeerd verpleger zoo noodig geassisteerd door een of meer afgerichte hospitaalsoldaten zouden komen te staan onder leiding van den reserve-officier van gezondheid ter plaatse belast met de behandeling van zieke militairen.

De beroepsofficieren van gezondheid wensch ik uitsluitend in de hospitalen.

De militairen die werkelijk ziekenhuisverpleging behoeven, vervoere men naar een der militaire hospitalen, Amsterdam, 's Gravenhage, Utrecht, Arnhem, Assen, Breda, Venlo, en zoo hun toestand zulk een vervoer niet gedooft neme men hen op in behoorlijke burgerziekenhuizen. Bij dit vervoer prutse men nu niet langer met raderbaren, die in een goederenwagen van tram of trein worden geplaatst, of neme men geen proef of de patient zuinigheidshalve zittend in een spoorwegcoupé is over te brengen. Elk hospitaal zij voorzien van een ziekenauto.

De Chefs der hospitalen zouden tevens het toezicht hebben op de ziekenkamers gelegen in het district waarvan hun hospitaal het middelpunt uitmaakt.

Dat vooral met de inrichting van deze hospitalen groote uitgaven gemoeid zullen zijn ligt voor de hand, maar even zeker is het dat te groote zuinigheid gevoerd heeft tot de toestanden die thans de gemoeieren in onrust hebben gebracht.

Met den Schrijver ben ik eens, dat men bij den bouw der hospitalen geen rekening moet houden met oorlogstoestanden. Ook behoeven zij niet luxueus te zijn, gelijk vele burgerziekenhuizen. Het nieuwe hospitaal te Venlo kan als prototyp gelden. Alleen dient er, met het oog op het specialistencentrum, nog een operatiekamer, een röntgenkamer en een tandartswerkkamer aan toegevoegd te worden. Het ware wellicht zoodanig in te richten, dat de röntgeninstallatie bij mobilisatie door het specialistencentrum kon worden medegevoerd.

En nu de herziening van het keuringsreglement. Volkomen moet ik Schrijver gelijk geven. Trouwens de praktijk heeft het reeds geleerd. Hebben we thans reeds niet de mutatie „ongeschikt voor het veldleger doch geschikt voor den dienst in fort en stellingen”? Maar tevens dient dan stellig verandering gebracht in de geneeskundige voorlichting der keuringsraden. In deze raden hebben zitting een officier van gezondheid en een burgerarts. Waar deze bezigheid door de burgerartsen niet geambieerd wordt, onttrekken zij zich liefst daaraan, waardoor het komt dat men er voornamelijk artsen aantreft, die weinig omhanden hebben, gepensioneerde officieren van gezondheid of rustende geneesheeren. Afgezien nog van het feit dat deze heeren in den regel, wat men noemt, medisch minder bij zijn, vormen de hen aanklevende ouderdomsgebreken een groot bezwaar. Herhaaldelijk toch heb ik keuringsraden geassisteerd met stokdoove collega's. Dat op deze wijze mogelijk is dat bijv. een jongeling met een hartgebrek wordt ingelijfd, valt niet te verwonderen. De Minister van Binnenlandsche Zaken, of zijn vertegenwoordiger in dezen, wijze beslist uit de practische, nog niet bejaarde geneesheeren eenige aan om zitting te nemen in de keuringsraden. Hij heeft daartoe de bevoegdheid.

Ik benut deze gelegenheid tevens om te wijzen op de onbillijkheid

dat voor werkzaamheden bij keuringsraden, dus ten behoeve van het Departement van Binnenlandsche Zaken, de burgermedicus wordt gesalarieerd de militaire niet.

Opgewekt door het van veel liefde voor zijn beroep getuigend opstel van Dr. Enklaar dat vele gevoelige snaren in mij deed trillen, voldeed ik gaarne aan het verzoek om naar aanleiding daarvan in dit tijdschrift ook mijne meening beknopt ten beste te geven.

Oosterhout, Augustus 1916.

Naschrift:

Intusschen zag ik met genoegen uit het verslag der voordrachten, gehouden voor de militair geneeskundige vereeniging, dat de Officier van Gezondheid te kl. Dr. H. Aldershoff, hetzelfde onderwerp behandelend, op zeer vele punten met mij overeenstemt.

De Grootte Europeesche Krijg

van 1914—1916.

(Afgesloten 10 October.)

HET WESTFRONT.

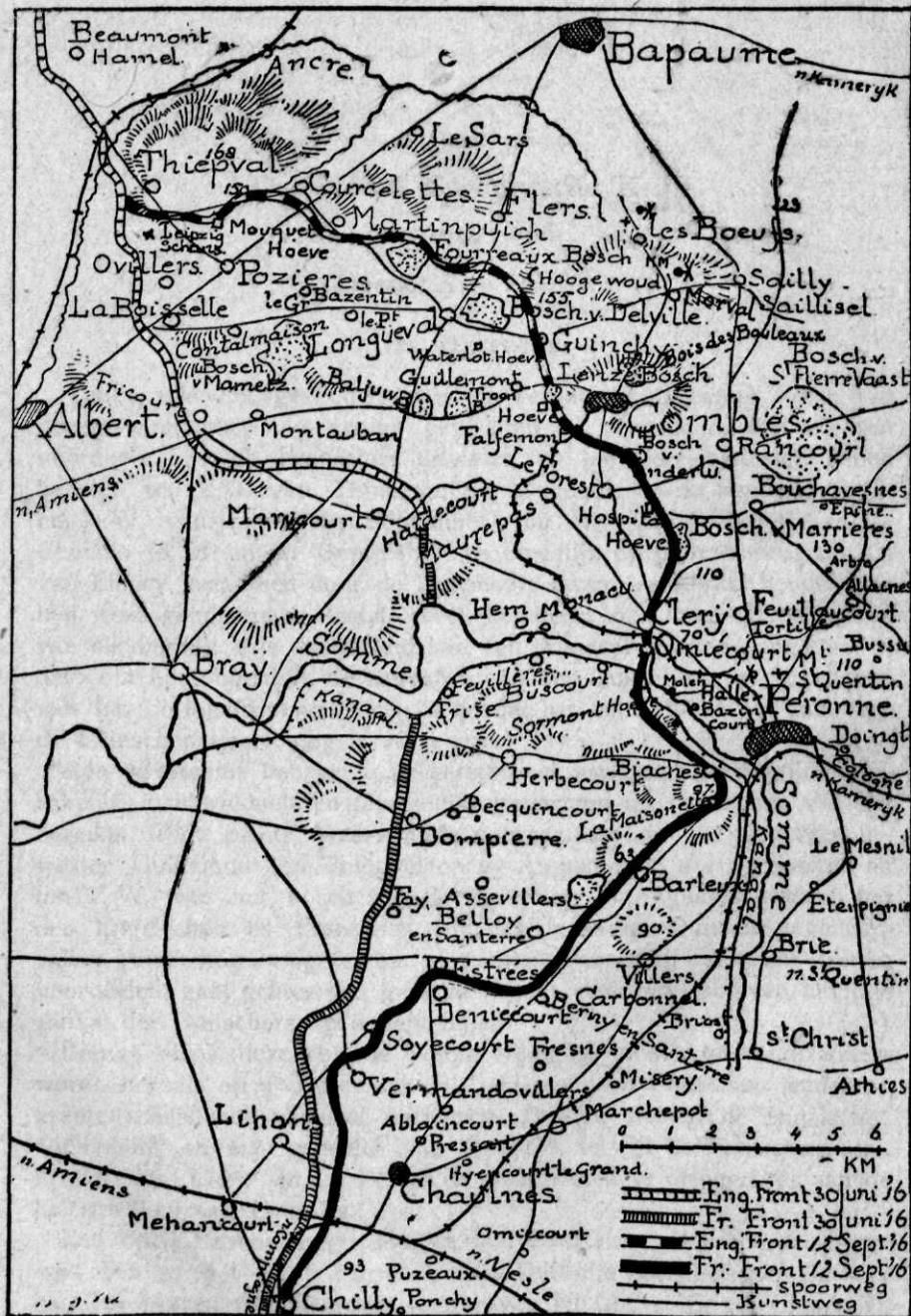
Vallen van het gevechtsterrein bij Verdun uit de eerste dagen van dezen verslagtijd nog eenige gevechten te vermelden, die alle ten voordeele van de Franschen uitvielen en hen terreinwinsten deden behalen ten Z.O. van Thiaumont (27 Augustus en 20 September), O. en N.W. van Fleury (3 September), bij fort Vaux, Chapitre en Le Chenois (6, 8 en 21 September) en eindelijk op 9 September ten O. van Fleury, waar een door de Duitschers zwaar versterkte heuvel door hen werd genomen, de laatste week kenmerkt zich door het ontbreken van elk bericht. Als vaststaand kan dan ook wel worden aangenomen, dat voor het oogenblik de aanvalskracht der Duitschers op dit gedeelte van het oorlogsfront gebroken is en dat het behoud van Verdun voor de Franschen voorloopig is verzekerd.

Aan de Somme hebben in de eerste week van dezen verslagtijd hoofdzakelijk artillerieduels en plaatselijke gevechten tot rectificatie van het bereikte front plaats, waarvan de voornaamste zijn de gevechten westen Guillemont en Thiepval op 25 Augustus en die bij Estrées en ten Z.W. van het bosch van Soyecourt op 30 Augustus, waarbij het den Engelschen en Franschen ondanks de hevige Deutsche tegenaanvallen gelukt nog eenig terrein te winnen. Van de bij Estrées bevochten voordeelen gaat echter een gedeelte weder verloren door een hevigen aanval der Duitschers op 2 September.

Brengt alzoo deze periode weinig wijziging in den toestand, anders wordt het als op 3 September de Engelschen en Franschen weder op groote schaal het offensief hervatten. Daarbij nemen de Engelschen Guillemont en een gedeelte van Guinchy, terwijl de Franschen bezit nemen van Cléry en Le Forest en door weten te dringen tot aan de buitenwijken van Combles.

Een op 4 September ten Zuiden van de Somme uitgevoerde aanval stelt hen in het bezit van de eerste Deutsche linie tusschen Barleux en Chaulnes en van meerdere loopgraven bij Chilly (Z. van Chaulnes).

Door de vermeestering van Omiécourt (Z. van Cléry) op 5 September wordt het verband tusschen de fronten benoorden en bezuiden de Somme verzekerd. Daarop worden Combles en Cléry, de Hospitaalhoeve en het Bois de Marrière veroverd en wordt ten zuiden van de

Schets I.

rivier doorgedrongen tot aan de buitenwijken van Chaulnes. In dien tijd stellen de Engelschen zich in het bezit van het bosch van Leuze (O. van Guillemont) en van het geheele dorp Guinchy. (Schets 1.)

Nu volgt weer een periode van stilstand, waarin de Duitschers tevergeefs door heftige tegenaanvallen het verloren terrein trachten te herwinnen en de geallieerden zich versterken en voorbereiden voor een nieuwen aanval.

Deze volgt op 12 September ten Z. van Combles over een front van 6 K.M. In verrassend korten tijd dringen zij na de eerste Duitsche loopgraaflinie te hebben genomen door tot de verder Oostelijk gelegen hoogte 145 (bezuiden Rancourt), den langs den Oostelijken voet daarvan loopenden weg Rancourt—Bouchavesnes en de belangrijke hoogte 76 (W. van Feuillaucourt) welke het dal van Latorville beheerscht. Een groot aantal gevangenen, machine-geweren en verder oorlogsmaterieel valt hun hierbij in handen. In $1\frac{1}{2}$ uur tijds was de geheele aanval afge-
loopen.

De verwoede tegenaanvallen der Duitschers vermogen niet het verloren terrein te doen herwinnen. Een nieuwe ontstuijige aanval der Franschen stelt hen op 14 September in het bezit van alle Duitsche loopgraven ten Zuiden van Rancourt, terwijl de voorste afdeelingen door weten te dringen tot aan den Wéstrand van dat dorp. Door de verovering van de Le Priez-hoeve en het bezit van de hoogten 76 (bewesten Feuillaucourt) en 130 (bij Bouchavesnes) kunnen de Franschen nu vuur brengen op de dorpen Rancourt, Moislains, de bosschen van St. Pierre-Vaast en Vaux en op de geheele Duitsche linie van de Somme tot voorbij Moislains.

De Engelschen vermeesteren op 15 September vrijwel alle domineerende punten tusschen Combles en den weg Pozières—Bapaume, de dorpen Martinpuich en Courcellette, het bosch van Flers en het grootste gedeelte van het bosch van Bouleaux. Bij Thiepval nemen zij de zgn. Donau-schans. Het eind van den dag ziet hen in het bezit van een terreinwinst van $1\frac{1}{2}$ à 3 K.M. over een front van \pm 10 K.M., een groot aantal gevangenen en een aanzienlijke buit aan oorlogsmaterieel.

Op 22 September veroveren de Franschen eene sterke schans in de onmiddellijke nabijheid van Combles en als het hun verder op den 25sten d. a. v. gelukt den Z. rand te bereiken van Frégicourt en bezit te nemen van het geheele terrein tusschen dat dorp en hoogte 148, van de dorpen Morval, Lesboeufs, Rancourt, de hoogte N. O. van Bouchavesnes en verschillende loopgraafstelsels tusschen den weg Combles—Béthune en de Somme, is het lof van het door de Duitschers zoo harnekkig verdedigde knooppunt van wegen, Combles, bezegeld. Aan alle zijden ingesloten, wordt de plaats op den volgenden dag stormenderhand door de Franschen en Engelschen genomen. Gelijktijdig vallen hun ook Gueudecourt, Thiepval en de hoogterug ten O. daarvan, met inbegrip van de sterke Hohenzollernredoute, in handen.

De eerstvolgende dagen wordt dit succes nog uitgebreid door de

vermeestering van het bosch van St. Pierre-Vaast, van de Stuff-redoute (± 1500 M. N.O. van Thiepval) en door terreinwinst van de Engelschen tusschen Martinpuich en Gueudecourt en van de Franschen ten O. van Bouchavesnes. Op 7 en 8 October heeft weer een nieuwe gezamenlijke Engelsch-Fransche aanval plaats over het geheele front tusschen den weg Albert-Bapeaume en Lesboeuifs, waarbij Lesars wordt vermeesterd en de geallieerden hun linie vooruit weten te brengen tot aan eene reeks hoogten onmiddellijk bewesten den weg Péronne-Bapeaume, tot bij Saily-Sallisel, Gueudecourt, Eaucourt l'Abbaye, ± 1 KM. benoorden Courcellette en ± 1200 M. benoorden Thiepval. (Schets 2.)

Eene door de Duitschers op 27 September ondernomen hevige tegenaanval, ten doel hebbende de dreigende omvatting van Péronne en Mont St. Quentin te keeren, loopt op eene mislukking uit.

Ten Zuiden van de Somme concentreert zich de strijd om de dorpen Berny en Deniécourt, welke eerste dorp nagenoeg omsingeld is door de Franschen, terwijl het laatste hun op 18 September in handen valt.

Van de overige frontgedeelten in Frankrijk valt alleen te vermelden een mislukte Duitsche aanval bewesten Tahure in Champagne op 26 Augustus.

HET OOSTFRONT.

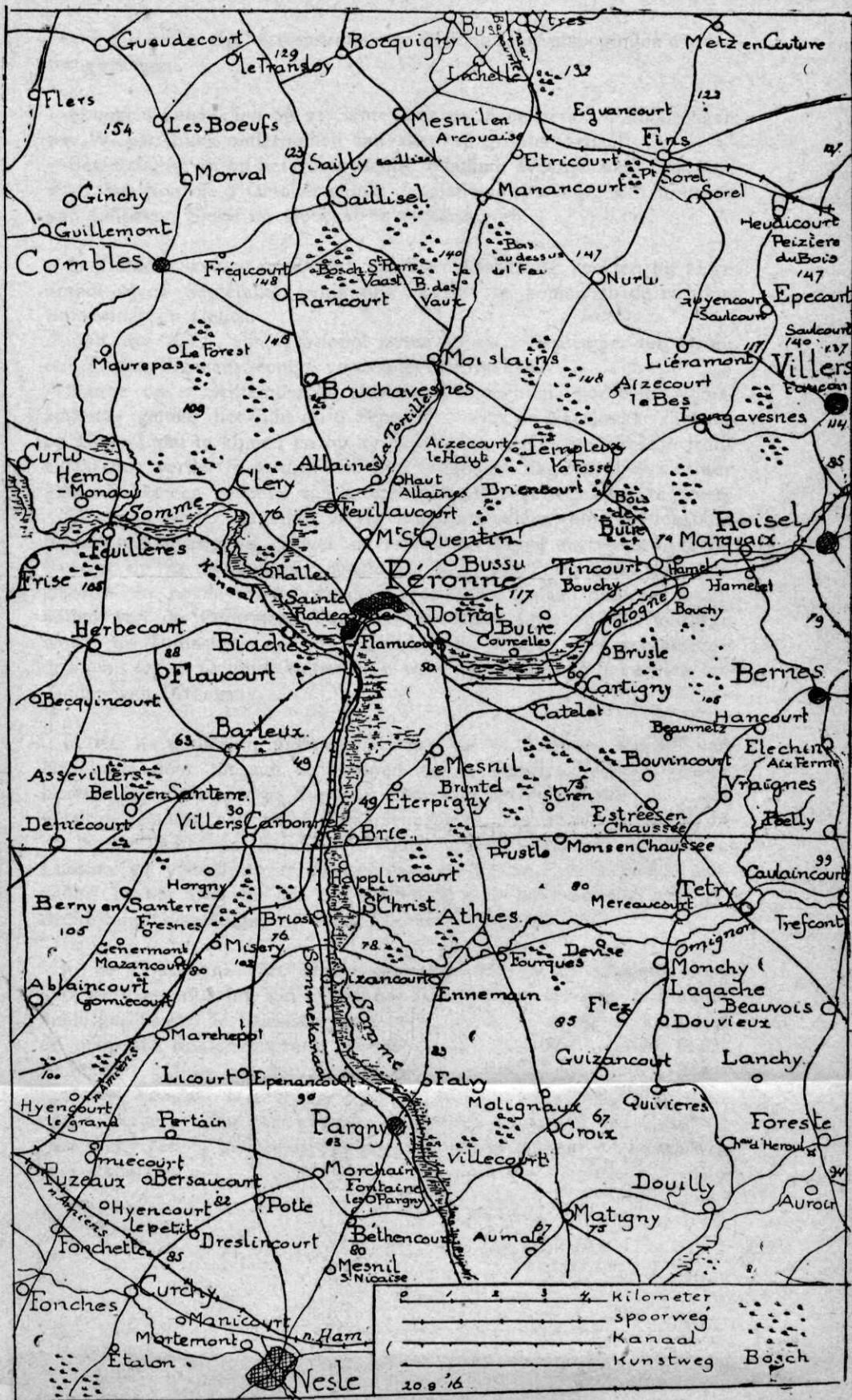
Op het Noordelijk gedeelte van het Russische front mislukken pogingen van Russische zijde op 27 Augustus gedaan om bij Lennewaden ten O. van Friedrichstadt over de Duna te trekken. Op 7 September slagen zij er echter in ten N. van Dunaburg over de rivier te trekken en een gedeelte der Duitsche stelling aan de overzijde te vermeesteren.

Een krachtige aanvalspoging der Duitschers op 28 September bij de Tsjara (Z.O. Baranowitsz) ondernomen brengt hun geen voordeel.

Evenzeer mislukken op 28 September pogingen van de Russen om voorwaarts te dringen aan de Aa (W. van Riga) en tusschen de Maziol- en Narocz-meren.

In Wolhynië heeft de toestand in het hier besproken tijdperk weinig verandering ondergaan. Op 31 Augustus ondernemen de Duitschers ten N. van Chelenin (aan den Stochod) een aanval, die mislukt. Evenmin hebben zij succes met een op den volgenden dag beoosten Wladimir Wolinski ondernomen aanval. Op dien datum weten de Russen eenig terrein te winnen ten N.O. en Z. van Swiniuchy, waar zij, na op 2 September er in te zijn geslaagd Koritnico binnen te dringen, er den zelfden dag weer worden uitgeworpen.

Even weinig succes hebben de Russen bij Stara Czerwiszcze, waar van 10 tot 12 September verwoed wordt gevochten, en aan de Destarija (bewesten Luck) waar zij tusschen Zaturcy en Pustro-Terztyanski over

een front van 2 KM. telkens opnieuw bij hunne aanvalspogingen worden teruggeslagen.

Evenzeer mislukken op 21 September en in de eerste Octoberdagen ten W. van Luck ondernomen aanvallen op grooten schaal.

Beter slagen zij op het frontgedeelte Wladimir Wolhynoski—Boldsjuk, waar het hun op 9 October gelukt de vijandelijke stellingen in de streek van Lafaetsy, Sjelof en Doebrof te vermeesteren.

In Gallicië weten de Russen na dagen van hevig vechten bij Mariampol op 2 September eenigszins vooruit te komen in de richting Solotwinsk en Halicz.

Ook ten Z.W. van Tarnopol weten zij op 4 September ten O. en ten Z. van Brzezany eenige vorderingen te maken.

Hunne op 2 September bij Mariampol bevochten voordeelen voortzettende gelukt, het hun op 6 September over de Narajovka (zijrivier op Guila Lipa) te komen en op 17 September het Oostenrijksche front aldaar nog verder in te drukken. Den volgenden dag zien zij zich echter genoodzaakt een gedeelte van het gewonnen terrein weder prijs te geven.

Ofschoon schier dagelijks hevig wordt gevochten, blijft de toestand in Gallicië overigens vrijwel onveranderd. Kleine successen door de Russen op 24 September behaald ten N.O. van Perepelinki (tusschen Zborow en boven-Sereth) worden weer teniet gedaan door tegenaanvallen van de Centralen. Tusschen de Zlota Lipa en de Najarofka weten de Duitschers op 28 September de Russen wat achteruit te dringen. Op 6 October weten deze weer voordeelen te bevechten ten Zuiden van Brzezany.

In de Karpathen dringen de Russen op 26 Augustus ten W. van Nadworna door tot aan de bronnen van de Bystrica Nadwajanska en bezetten zij Huta; op 30 Augustus nemen zij het dorp Rafailowa en het gebergte Pantyr aan de Hongaarsche grens. Verder bevechten zij in de laatste helft van September voordeelen bij Bresza en ten Z. van Luczina en van Bystozec. Daarentegen mislukken hun herhaalde aanvallen in het Ludowa-vak en moeten zij zelfs op 8 October een gedeelte hunner stellingen bij Baba Ludowa prijsgeven.

In de Boekowina zijn, sedert Roemenië zich op 27 Augustus door hare oorlogsverklaring aan Oostenrijk-Hongarije aan de zijde der Entente heeft geschaard, de Russische pogingen gericht op samenwerking met de nabij de drielandengrens optredende Roemeensche troepen. Begin September gelukt het den Russen bij Dornawatra verschillende dominerende hoogten te vermeesteren. Op 12 September melden de Russische berichten, dat de geheele bergketen benoorden den Capul en deze berg zelf in hun bezit zijn. De tegenpartij ontkent dit intusschen nadrukkelijk.

Ook noordelijker ten Z.W. van Zabie en Schipot behalen de Russen in de eerste week van September eenige terreinwinst.

Naar men ziet heeft het thans besproken tijdperk aanzienlijk minder wijziging gebracht op het Russisch oorlogstoneel, dan in de vorige verslagmaand het geval was. Eén der hoofdoorzaken daarvan zal wel zijn, dat voor het oogenblik de aandacht in hoofdzaak gevestigd is op de operatiën in den Balkan. Hierover later.

HET ITALIAANSCH FRONT.

Het in beschouwing genomen tijdvak bracht weinig wijziging in de wederzijdsche opstellingen. Over het geheele front hebben schier dagelijks verwoede artilleriebeschietingen plaats gehad, afgewisseld door infanterie-aanvallen over en weer, die over het algemeen op zware verliezen te staan kwamen zonder dat dit gepaard ging met noemenswaardige terreinwinst. Toch bleef het voordeel over het algemeen aan Italiaansche zijde, en konden zij de volgende vorderingen boeken:

a. in de Fassaner Alpen de vermeestering op den 29sten Augustus van den 2495 hoogen top van den Me Cauriol, gevolgd door de inbezitneming op 16 September van eene sterke stelling op den 2318 M. hoogen bergkam N.O. van dien top;

b. aan den bovenloop van de Brito (zijrivier van de Piave) worden op 30 Augustus vijandelijke versterkingen genomen op de N.W. helling van de Pa del Forame; dit succes wordt uitgebreid door nieuwe vorderingen op dit gedeelte op 5 September en door de vermeestering op 13 September van eene Oostenrijksche stelling ten N. van Falzarego, de Kio Casteana en de Brits. Door dit laatste succes wordt de communicatie afgesneden tusschen het Travenanze-dal en het gebied van den Lagazusi; op 1 October vallen verder in het Travenanze-dal sterke schansen op de hellingen ten Z.O. van den Lagazusi en den Pizzo Fanis den Italianen in handen;

c. in Trentino terreinwinst op 11 September ten N. van den top van de Pasubio en van het boven-Posina-dal op de Z. hellingen van Corno del Coston; vermeestering op 20 September van hoogte 694 (N. van Ghisi in het Brenta-dal); vorderingen aan den bovenloop van de Vanoi (Cismon) en in de richting van den top van de Monte Sief (boven Corderole); bezetting op 2 October van den tweeden top van den Col Bricon (bovenloop Brenta), welke top het geheele Travignolo-dal beheerscht; vorderingen op de hellingen van den Costabella-top (dal van San Pellegrine (Avisio));

d. in de Karnische Alpen de vermeestering op 26 Augustus van een stelling bij den Me Piano nabij de samenkomst van het Rieux-dal met het Castrati-dal; de bezetting op 25 September van den top van den Gardinal (2454 M.) en op 3 October van top 2776 tusschen den Me Cogliano en den Pizzo Collina (boven But);

e. als gevolg van een op 15 September op grooten schaal tusschen de Wippach en de zee ondernomen offensief in de Karst, de vermeerstering van meerdere vijandelijke loopgraaf-linies, van de hoogte van San Grado en meer naar het Zuiden van uitgebreide stellingen bij Lequiura en ten O. van Oppachiasella, waardoor de Oostenrijkers worden teruggedrongen tot in eene lijn San Grado di Merna—Perinka—Villanova—hoogten 144 en 77. Hun 2e linie loopt over Castagnevizza en Duino; de 3e linie tusschen Wippach, Corniano en Nabresina. Na hevige artillerievoorbereiding vanaf den 2den October, ondernamen de Italianen op 9 October op dit frontgedeelte weer een grooten algemeen aanval. Bij het afsluiten van dit verslag was de slag nog niet geëindigd.

DE BALKAN.

Zag de toestand er bij het afsluiten van het vorig overzicht op den Balkan voor de geallieerden allesbehalve rooskleurig uit, eene verandering ten goede trad in, toen op 28 Augustus Roemenië zich door zijne oorlogsverklaring 1) aan Oostenrijk-Hongarije aan hunne zijde schaarde, en de komst van Russische versterkingen te Saloniki en van een Italiaansch contingent in Albanië een offensief optreden hunnerzijds mogelijk maakte.

Toch bleven tot dusverre de resultaten van dit offensief beneden de verwachtingen en zulks hoofdzakelijk als gevolg van de door de tegenpartij genomen maatregelen.

Terwijl Roemenië in zijn haast om bezit te nemen van het langbegeerde Zevenburgen al zijn aandacht schonk aan operatiën in Westelijke en N.W. richting, viel een sterke Duitsch-Bulgaarsche legermacht uit het Zuiden in de Dobroedzja, waar haar op 7 September de vesting Turtukan en op 10 September Silistria met tal van gevangenen en oorlogsbuit in handen viel.

Middelerwijl door de Russen gedane pogingen om Dobric te nemen en de Roemenen in de Dobroedzja te ontlasten faalden, waardoor deze laatsten zich hoe langer hoe verder naar het Noorden teruggedrongen zagen. Den 15den September moesten zij terugtrekken uit de linie Cuzgun (O. van Silistria)—Cara Orman en eerst op den 18den gelukte het hun opnieuw en thans blijvend stand te houden in de lijn Rasova (aan den Donau bewesten Constanza)—Z.O. over Cobadinu—Tuzla (Z. van Constanza). Dank zij inmiddels aangetrokken versterkingen weten zij een verder doordringen der Duitsch-Bulgaarsche legers te stuiten en in vereeniging met de Russen op 7 October zelfs Kara Baka, Bessaoel en de tusschengelegene hoogten te heroveren.

Eene poging door de Roemenen op 2 October gedaan om in den

1) Als gevolg hiervan verklaarde Duitschland op 28 Augustus en Turkije op 30 Augustus Roemenië den oorlog.

rug der aanvallers te ageeren met eene Infanterie-macht, welke tusschen Roestsjoek en Tutrakan over den Donau was getrokken, liep op eene totale mislukking uit. (Schets 3.)

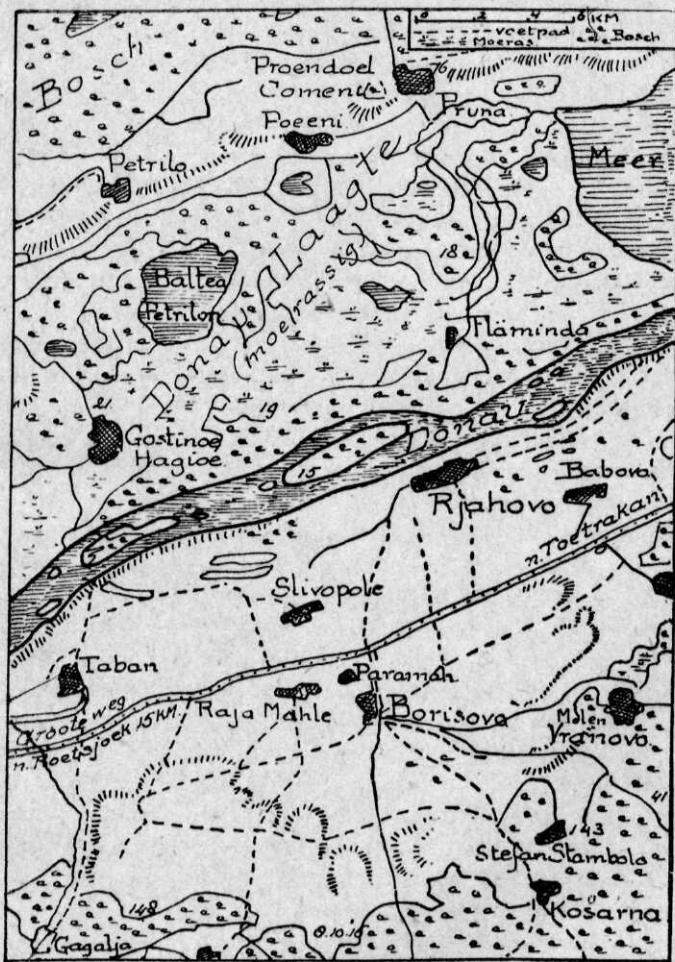
Concentrisch aangevallen door Bulgaarsche afdeelingen uit Roestsjoek en Toetsakan tegen haar afgezonden, terwijl de terugtocht ernstig in gevaar werd gebracht door eene Oostenrijksche monitor-flottilje, die de over den Donau geslagen pontonbrug door haar vuur vernielde, gelukte het slechts aan een gedeelte dezer troepenmacht op den 5^{den} October weder den Roemeenschen Donau-oever te bereiken.

Ook in Zevenburgen ging het den Roemeniërs niet voor den wind. Onmiddellijk na de oorlogsverklaring vielen zij door de verschillende passen gelegen tusschen de Tollgyes-pas en de Vulkaan-pas in het Oostenrijksch gebied, drongen de Oostenrijkers in gevechten bij Orsova, den Rooden Toren-pas en in het Gyergyogebergte achteruit en vermeersterden op 30 Augustus Hermannstadt en Sepsiszent-Gyorgy. Meer Noordelijk hebben op 3 September de eerste ontmoetingen plaats aan de Bystritza en ook hier met aanvankelijk succes voor de Roemenen, die op 5 September, na het Gyergyo-gebergte te zijn overgetrokken, het dal van de Maros bereiken. Op 7 September bezetten zij het aan die rivier gelegen Olah Toplicza, op 8 September Csik Szereda (aan de Aluta), en op 14 September Barot (bewesten de Alt).

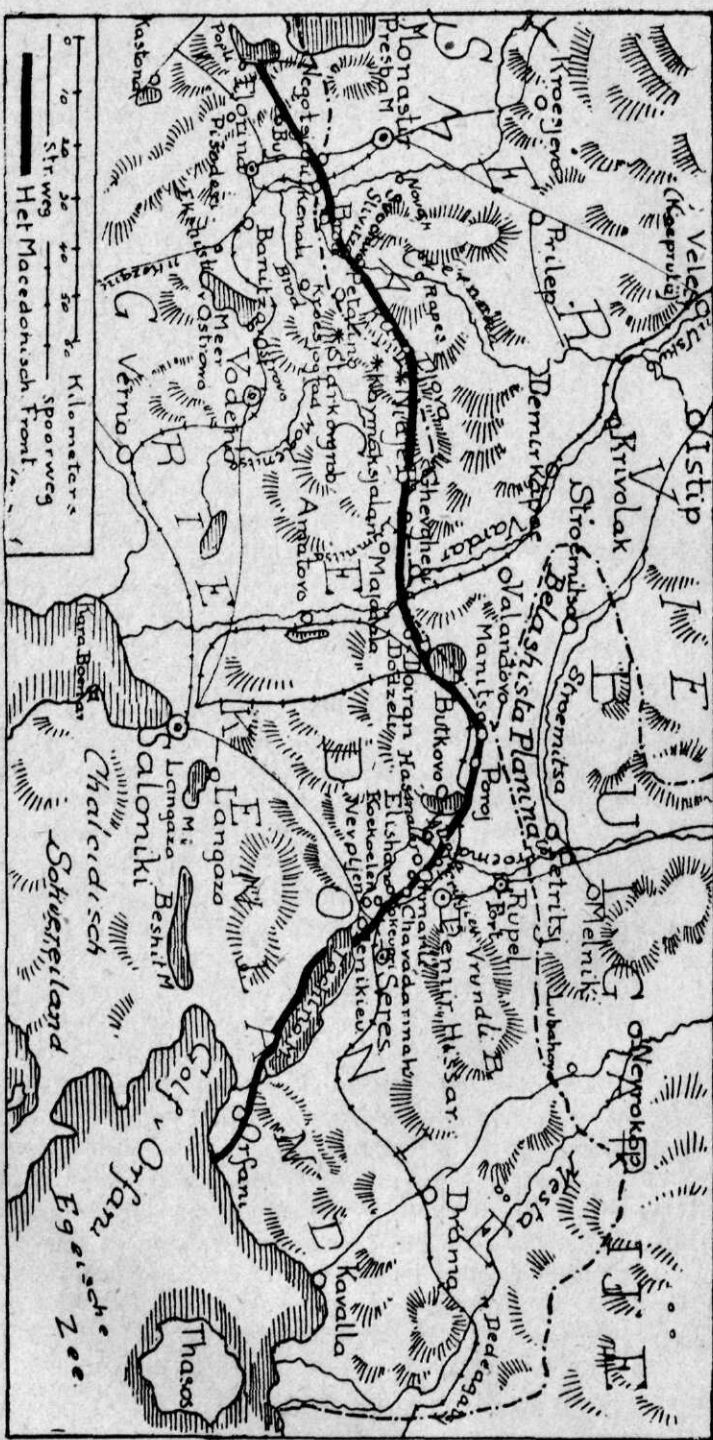
Het zeer belangrijke punt Orsova bij de IJzeren Poort, dat de Donau-verbinding tusschen Oostenrijk-Hongarije en Roemenië geheel beheerscht, valt hun op 11 September in handen.

Dan keert echter de oorlogskans. Op 15 September worden de Roemenen bij Fogaras op den Zuidelijken oever aan de Aluta teruggedrongen; meer naar het Westen worden zij enkele dagen later gedwongen in de richting Petroseny terug te trekken. De Vulkaan-pas valt den 23sten d.a.v. den Oostenrijkers in handen; wel is waar moeten zij deze en de Szurduk-pas tengevolge van een omtrekking op grooten afstand door de tegenpartij drie dagen later weer ontruimen, maar daartegenover staat, dat zij den Rooden Toren-pas in den rug van het Roemeensche leger weten te bezetten en dit daarna een vernietigenden slag toebrengen bij Hermannstadt. Tevergeefs beproeven de Roemenen den toestand te redden door aantrekking van het in het Gyorgeny-gebergte ageerende tweede leger; hun aanvallen op den Rooden Toren-pas brengen geen succes en de verstrooide overblijfselen van het verslagen leger zijn, voorzoover zij niet gevangen worden gemaakt, genoodzaakt langs moeilijk begaanbare bergpaden weer naar het eigen land terug te keeren. Op 8 October brengt Generaal Von Falkenhayn de Roemenen een nieuwe nederlaag toe bij Törzburg, verslaat de te hulp snellende versterkingstroepen bij Földvar, zuivert Brasso van vijanden en dringt deze terug tot over het grensgebergte van Fogaras, waarvan hij een paar belangrijke toppen bezet.

Zijn alzoo tot dusverre de Roemenen weinig fortuinlijk geweest, toch

Schets 3.

Schets 4.

heeft hun optreden voor de geallieerden het groote voordeel gehad het Saloniki-front te ontlasten van den gevaarlijken druk, dien de Bulgaren daar begonnen te oefenen. (Schets 4.)

Dank zij deze omstandigheid gelukt het den bondgenooten, als zij 11 September daar tot het offensief overgaan, niet onbelangrijke voordeelen te behalen. De Engelschen trekken bij Orljak over de Stroemitza en bezetten verscheiden plaatsen boven het Tachino-meer; op 9 October zijn in hun handen de dorpen Kovdarmah, Ormanli en Haznatar.

Ten N. van Majadala nemen op 12 September de Franschen alle Bulgaarsche loopgraven over een front van 800 M. en eene diepte van 3 K.M. Op 18 September neemt Generaal Cordonnier Florina en rukt met eene Fransch-Russische troepenmacht op tot de lijn Brama—Kanali—Bati (9 mijl van Monastir).

De Serven rukken op langs de Tsjerna-rivier en nemen na eenige vergeefsche aanvallen op den 1 October den Kaimaktsjalan, waardoor de Bulgaren mede gedwongen worden tot ontruiming van hun stellingen bij Starkow, Grob en de Brod-rivier. Op 5 October worden Poef en Popli (bij de Tsjerna) door de geallieerden bezet.

De Italianen landen op 3 October te Santa Quarantina, vanwaar zij den volgenden dag oprukken naar Delvino (Albanië). Van uit deze plaats en van uit Argyro-Castro verder ageerende, bezetten zij op 5 October Gyorgycati en Episcopi (in het dal van de Vojusa-rivier).

Eigenaardig is de houding bij dit alles door de Grieken aangenomen. Terwijl op 1 September het Grieksche garnizoen van Saloniki zich aan de Franschen overgeeft en tal van vrijwilligers zich aan hun zijde scharen, stelt zich op 14 September het geheele 4e Grieksche legerkorps onder de bescherming van de Duitschers, die het met behoud van zijn wapens naar hun land overbrengen.

Alles wijst er op, dat, indien de Grieksche Regeering zich niet spoedig partij stelt, binnenlandsche onlusten niet kunnen uitblijven.

DE ANDERE FRONTEN.

In Armenië treden de Russen met succes op in de omstreken van Moesj. Na de bezetting dier plaats dringen zij op 26 Augustus door tot den bergketen Koertis Dag, en verdrijven de Turken benoorden Bitlis naar het Zuiden. Op 16 September worden de Turken opnieuw verdreven uit loopgraven, die zij ten Westen van Moesj hadden aangelegd en vervolgd tot bij den bergpas Kosma Djiadoek. Een bende Koerden, welke zich verzameld had op den bergketen Kausjanoet Dag (Z.O. van Moesj) wordt enkele dagen later uiteengeslagen.

Op den linker Euphraat-oever, ten westen van Erzindjan gaan de Turken op 7 September tot het offensief over, maar dit heeft geen succes.

Ook in de streek tusschen Kyghi en den Westelijken oever van de Wan-meer maken de Russen vorderingen en gelukt het hun eind

Augustus de Turken tot het verlaten hunner stellingen te noodzaken en door te dringen tot bij Ognot. Hier weten de Turken echter een verderen voortgang te stuiten en wordt op 7 September door de Russen ondernomen aanval bloedig afgeslagen, terwijl een op 4 October tegen Kjamireh (30 K.M. N. van Revandoez) gedane aanvalspoging mede op eene mislukking uitloopt.

In Perzië blijven de Russen onfortuinlijk. Wel gelukt het hun op 19 September bezit te nemen van het bosch bij de brug over de Falpantsjai ten N. van Hamadan, maar zij kunnen niet beleten, dat de Turken op 23 September Bane en op 27 September Sakkys bezetten, terwijl op 4 October hun eigen aanval op Bidzjar (110 K.M. N.W. van Hamadan) mislukt.

Op dienzelfden datum komen de Perzische Bachtyaren tegen de Russen in opstand en verdrijven hen uit Ispahan.

In Duitsch Oost-Afrika zijn naar de Deutsche Minister van Koloniën in den Rijksdag mededeelde nog 2 centra van verdediging. Het eene ligt ten Z. van Dabora; hier is de weerstand nog slechts zwak; het andere ligt in het Zuiden der kolonie en strekt zich uit van van Kilimobera—Ulanga en de Nufidje-rivier in het N. tot de Rovumarivier in het Zuiden en van het Nyassa-meer in het W. tot dicht bij de Oostkust.

Achtervolgd door Engelsche en Belgische colonnes waren eind Augustus de Duitschers in vollen aftocht in de richtingen Dar-es-Salam en Tabora. Het Deutsche hoofdkwartier en de voorloopige regeering trokken zich na de inname door de Engelschen van den vroegeren tijdelijken betuurszetel Mrogoro terug in het Uluguru-gebergte. Westelijk van dat gebergte rukten begin September bereden Engelsche troepen aan op Mahalaka en Nissaki. Andere troepen rukten over het gebergte ten O. daarvan op. Op 15 Augustus was de Deutsche weerstand gebroken en hadden zich de 3 Britsche colonnes bij Kissalis weer vereenigd. Het overschot der vijandelijke troepen trok in Z.O. richting terug.

Van Kilosa trokken sterke afdeelingen van majoor Van Deventer naar het Zuiden, terwijl colonnes van Northey van uit Iringa en Lupemhe in Oostelijke richting naar Mahenge trokken.

Eind September rukten ook Portugeesche troepen na de Rovumarivier te zijn overgetrokken, het Deutsche territoir binnen en bezette verscheidene vijandelijke stellingen.

Op 1 October kon de Belgische Generaal Tombeur melden, dat Tabora gevallen was na een krachtige verdediging door de Duitschers.

Uit Egypte valt melding te maken van een paar vliegeraanvallen op Port Saïd, die eenige schade aanrichtten, maar overigens niet veel beteekenis hadden; voorts op 6 September een gevecht van een Engelsche verkenningsafdeling bij Bri-el-Mazar (65 mijl van het Suez-

kanaal), waaruit valt op te maken, dat in ieder geval de Turken nog op veiligen afstand van het Suez-kanaal kunnen worden gehouden.

In Arabië verdreven de Turken eind Augustus de opstandelingen van de beheerschende hoogten N.W. van Mekka. Ten Z.O. van die plaats moest zich echter op 15 September het Turksche garnizoen van El Taïf aan hen overgeven.

d'A.

Militair politiek Maandoverzicht.

(Afgesloten 27 October).

NEDERLAND. De Frankfurter Zeitung van 26 September plaatste een lasterlijk artikel van een zekeren Dr. Max Roloff over ons bestuur in Nederlandsch Indië. Uit de in de Nederlandsche pers verschenen berichten bleek, dat deze zoogenaamde doctor een handig intrigant was.

Het Tubantia-geschil met Duitschland zal na den oorlog door een scheidsgerecht worden beslist.

Opnieuw is echter Nederland verontrust door de torpedeering van de Blommersdijk, een met regeeringsgraan geladen schip op weg van New York naar Rotterdam. De Duitse regeering heeft onmiddellijk laten verklaren, dat het bericht, als zou de commandant van de Duitse onderzeeboot, welke het Nederlandsche stoomschip Blommersdijk aanhield, gezegd hebben, dat hij alle schepen die een Engelsche haven aanloopen, tot zinken zou brengen, om die reden volstrekt onwaarschijnlijk schijnt. In elk geval zou zulk eene verklaring volkomen in strijd zijn met de hem verstrekte bevelen. Mocht, bij het onderzoek, dat na ontvangst van het rapport van den commandant der duikboot zal worden ingesteld, blijken, dat het torpedeeren in strijd met de bepalingen van het Duitse Prijsreglement geschiedde, dan zal de Duitse regeering zonder de zaak voor een Prijsgerecht te brengen voor het schip en de lading schadevergoeding geven.

Naar aanleiding van de duikbootnota der Entente zij medegedeeld, dat de Nederlandsche regeering reeds in hare neutraliteitsproclamatie den toegang van alle oorlogschepen binnen onze territoriale wateren heeft verboden. In dien geest is op de nota geantwoord.

Volgens de Telegraaf heeft de oud-gouverneur-generaal Idenburg zich bereid verklaard bij de autoriteiten in Nederland de deputatie voor de weerbaarheid van Indië te introduceeren. Die deputatie is thans samengesteld uit een prins van Solo, den regent van Magelang, leden van Sarikat Islam en Boedi Otomo, luitenant Rhemrev, een Menadoneesch en een Ambonneesch vertegenwoordiger, te zamen zeven personen.

De levering van kaas volgens contract met Engeland ondervindt moeilijkheden. Sinds Juni bedroeg het opgelopen tekort 7 miljoen KG. Engeland nam er genoeg mede dit tekort tot 3.8 miljoen terug te brengen doch eischte onmiddellijke levering van 300.000 KG.

BELGIË. De leergangen der Vlaamsche Hoogeschool te Gent zijn 24 October geopend.

De Belgische regeering heeft de diploma's door de Vlaamsche Hoogeschool af te leveren bij voorbaat ongeldig verklaard; niettemin is een groot deel der Vlaamsche bevolking met de nieuwe regeling ingenomen.

Volgens de Belgische Legerbode van 26 September zouden zich meer dan 42.000 Belgen van 18 tot 40 jaar, gehoor gevende aan het wetsbesluit van 21 Juli 1916, voor den militairen dienst hebben laten inschrijven.

Het Koning Albert-fonds dient om te voorzien in de allereerste noodwendigheden der huisvesting in de door den oorlog verwoeste gewesten van België. De Belgische staat stelt eene eerste som van tien millioen frank ter beschikking van het fonds.

Van Belgische socialistische zijde wordt in de pers opgetreden tegen de z.g. annexionisten.

Door het Duitsch bestuur in België wordt arbeidsdwang ingevoerd. Volgens de Telegraaf ging dit gepaard met opstootjes te Gent gevolgd door het wegvoeren van talrijke inwoners.

DUITSCHLAND. De jongste rede van den Rijkskanselier van 28 Sept. zwijgt over politiek militaire eischen, veroveringsplannen kwamen er niet in voor. Zij is zuiver defensief en spreekt slechts van „volhouden”. De groote meerderheid der verbonden vijanden, niet alleen aan soldaten, doch ook aan artillerie, werd openlijk erkend. Een groot deel der rede was gewijd aan het partijkiezen van Roemenië, dat door een defensief verdrag met Duitschland, Oostenrijk-Hongarije, en Italië was verbonden. De datum van de Roemeensche oorlogsverklaring kwam ook voor de Deutsche diplomatie onverwacht vroeg. Of deze rede tevens bedoeld is als eene politieke voorbereiding op het geleidelijk verkorten van het front in Frankrijk, is vooralsnog niet uit te maken, zeker is het, dat het vooruitziend oog van den chef van den Generalen Staf met het inkorten van de gevechtlijn rekening moet houden, zonder dat het plan noodzakelijkerwijze tot uitvoering behoeft te komen. Meer en meer blijkt, dat de oppositie tegen den Rijkskanselier in conservatieve en nationaal-liberale kringen toeneemt en de actie veld wint om den oorlog met alle beschikbare middelen meedoogenloos te voeren. Ook in de centumpartij neemt de oppositie toe. In het Beiersche centrum is de grootste groep voor een niets ontzienden oorlog en heeft deze partij-splitsing reeds invloed gehad op het Rijksdag-centrum.

De pogingen om op de socialistische Rijksconferentie de officieele minderheid met de officieele meerderheid te verzoenen zijn mislukt. Haase noemde het optreden der meerderheid onsocialistisch. Door het ingrijpen van het militair bestuur in de Marken is nu ook de Vorwärts aan de censuur van een vertegenwoordiger der socialistische officieele meerderheid onderworpen. Inderdaad is die partij te Berlijn

en omgeving verre in de minderheid. De groep van Haase overweegt thans de oprichting van een nieuw orgaan.

Op de vijfde oorlogsleening is voor ongeveer 10,6 milliard mark ingeschreven. Het totaalbedrag der oorlogsleeningen klimt hiermede tot bijna 47 milliard. De totale oorlogscredieten zullen met eene nieuwe aanvraag van 12 milliard tot 64 milliard stijgen.

Frankrijk en Duitschland hebben eene overeenkomst aangegaan om de uitvoering van dood- en andere zware vonnissen over krijgsgevangenen uitgesproken, tot na den oorlog uit te stellen.

Het sterftecijfer is sedert 1911 van 14 tot 19,7⁰/₁₀₀ gestegen.

De Rijksdag heeft de wet tot verlenging van het wetgevend tijdperk van den Rijksdag tot 12 Januari 1917 aangenomen.

De Amerikaansche gezant te Berlijn, Gerard, is tijdelijk naar Washington ontboden. Deze reis werd in verband gebracht met een a.s. verscherpten duikbootenoorlog, hetgeen echter door Gerard in een persinterview is tegengesproken.

De aankomst van de handelsduikboot „Bremen” te New-London werd in de Deutsche pers aangekondigd, doch daarna werd er niets meer van vernomen.

Aan den waarnemenden Pruisischen minister van oorlog, luitenant-generaal von Wedel, is ontslag verleend.

Een deel van het personeel van spoorwegen en andere verkeersmidelen wordt thans onder de wapenen geroepen.

In de afgelopen maand was er aardappelnood. Von Batocki erkende, dat de aardappeloogst zeer matig was. Reeds vroeger is dezerzijds hierop gewezen.

Liebknacht heeft in een Oratio pro Domo het landverraad voor een internationalen socialist volmaakten onzin verklaard: „Met de socialisten van alle andere landen aan alle imperialistische mogendheden tegelijk afbreuk doen” is de kern van zijn streven.

De krankzinnige koning Otto van Beieren is gestorven.

De „Frankfurter Zeitung” waarschuwt krachtig tegen de gevaren van de in Duitschland circuleerende geheime geschriften.

De goudvoorraad bij de Deutsche Rijksbank heeft de 2,5 milliard overschreden.

Er schijnt groot benzinegebrek te zijn.

De pers tegenover Noorwegen in verband met het antwoord op de duikbootennota is geprikkeld.

OOSTENRIJK-HONGARIJE. De Oostenrijksche minister-president graaf Stürgkh is 21 October vermoord. De dader is vermoedelijk een overspannen waanzinnige. Von Koerber is als minister-president opgetreden.

Aartshertog Frederik is 17 Oct. benoemd tot opperbevelhebber van leger en vloot.

De onderscheidene politieke groepen van het Heerenhuis hebben in

een gelijkkluidend besluit den wensch uitgesproken, dat de regeering maatregelen treffe tot hervatting van de parlementaire werkzaamheid, in het bijzonder tot het bijeenroepen van de delegaties. De regeering schijnt bevreesd voor tumulten en tegenwerking der Tsjechen. De Oppositie partijen in Hongarije zouden in een memorandum aan den koning hunne nationale wenschen hebben kenbaar gemaakt.

De aanvulling van het leger schijnt moeilijkheden te ondervinden. De Landstorm tot 50 jaar staat nu reeds grootendeels onder de wapenen.

De regeering heeft een roodboek uitgegeven over de betrekkingen tot Roemenië gedurende de afgeloopen oorlogsjaren.

ITALIË. De Paus zou hebben geprotesteerd tegen het besluit der Italiaansche regeering, waarbij het Palazzo di Venezia, het verblijf van den Oostenrijksch-Hongaarschen gezant bij den Heiligen Stoel te Rome, tot staatsdomein is teruggebracht.

De stemming in Italiaansche bladen tegenover Griekenland was geenszins vriendschappelijk. Hulp van Griekenland zou nu te laat zijn. Inmiddels rukken Italiaansche troepen verder Noord Epirus binnen en bezetten de zuiver Grieksche plaatsen Agyrokastro, Santa Quaranta en andere.

Het Italiaansch-Grieksch antagonisme treedt bij de eigenaardige Balkan-verwickelingen sterk op den voorgrond. Sommige bladen, waaronder de „Idea” wenschen Griekenland bij de vredesonderhandelingen als vijand behandeld te zien.

De z.g. socialistische partij voor neutraliteit, die zich steeds tegen den oorlog heeft verzet, begint zich te roeren.

FRANKRIJK. Uit de Kamerverslagen blijkt, dat op de begrooting van 1916 een geheime post van 25 millioen francs voorkomt ten behoeve van het Ministerie van Buitenlandsche Zaken.

De lichter 1918 zal binnenkort voor de keuring worden opgeroepen; de lichter 1917 is thans ruim 10 maanden geoefend.

In de Kamer gaan stemmen op om de lichter 1889 naar huis te zenden.

Reeds vroeger is er op gewezen, dat de legeraanvulling in Frankrijk meer en meer een moeilijk vraagstuk wordt. Verschillende bladen zinspelen er op, dat het Fransche volk moet worden gespaard, de „Dépêche de Toulouse” waarschuwt voor de geleidelijke ontvolking. Van socialistische zijde werd onder meer in de Kamer gezegd: „Het is onze taak, van ons, volksvertegenwoordigers, die verantwoordelijk zijn tegenover de natie, ons voortdurend te herinneren, dat de hoeveelheid menschenlevens, waarover onze generaals beschikken, een grens heeft; . . . het is onze taak, tot diegenen onzer bondgenooten, die minder geleden hebben dan wij en die uit de gemeenschappelijke overwinning grooter voordeel zullen trekken dan wij, de taal te spreken die de omstandig-

heden gebieden, dat wil zeggen, zoo spoedig mogelijk hunne nog ongebruikte troepenmassa's aan onze zijde te roepen. Want ik houd vol, dat wanneer de oorlog nog een jaar duurt onder de omstandigheden waaronder wij hem voeren, met de slachtingen van menschenlevens, die hij meebrengt, het gevolg zal zijn de besliste en onherstelbare vernietiging van het Fransche ras. Ik vraag dus aan onzen president-minister zich met de Engelsche regeering te verstaan, opdat zonder vertraging de 3 of 4 millioen jonge en krachtige soldaten, die in Engeland zijn, op onze slagvelden gebracht worden.

FRANKRIJK. Het internationaal socialistisch bureau heeft aan de partijen der medestrijdende landen eene uitnoodiging gezonden om in Januari 1917 eene conferentie te houden.

Blijkens een Havas-bericht is de Parijsche leening in New York, ten bedrage van \$ 50 millioen, zesmaal volteekend.

ENGELAND. Het recruteeringsvraagstuk heeft weer een brandpunt bereikt met de propaganda der Northcliffe-pers voor dienstplicht in Ierland. „Zoudt gij,” antwoordde *Redmond* in het Lagerhuis, „meen, voldoende vrijwilligers te kunnen krijgen in Canada of Australië, wanneer gij er Generaal *Maxwell* heenzendt om de krijgswet er zoo streng mogelijk toe te passen?” Volgens hem worden de Iersche Katholieken stelselmatig verdeeld over Engelsche regimenten en aangevoerd door Protestantsche officieren. Het aantal Ieren, dat gedurende den oorlog heeft dienst genomen, bedraagt 157.594, totaal met de vóór den oorlog reeds in dienst zijnde Ieren 208.640. De totale weerbare manlijke bevolking van Ierland wordt door *Carsón* geschat op 650.000 man. De invloed van *Redmond* onder de Katholieken in Ulster is zeer verminderd. Door de oprichting van eene partij, de z.g.n. Irish Nation League, die aan een onverdeeld Ierland wil vasthouden, is de scheuring in de nationalistische partij een feit geworden.

De motie van *Redmond* in het Lagerhuis, waarin het tegenwoordig bestuur in Ierland wordt afgekeurd, het voortduren van den huidige toestand een gevaar genoemd en de regeering opgewekt de volkomen sympathie van Ierland te winnen door de bestaande redenen tot ontevredenheid weg te nemen en onmiddellijk Home-Rule aan Ierland te verleenen, is in het Lagerhuis feitelijk verworpen met 303 tegen 106 stemmen door het aannemen van de motie van *Rawlinson*, waarin eene bespreking van geschillen aangaande den binnenlandschen politiek in dezen bewogen tijd wordt afgekeurd.

Bij de crediet aanvraag van 300 millioen pd. st., waardoor de totale oorlogscredieten tot £ 3132 mill. stijgen, heeft *Asquith* in het Lagerhuis eene inleidingsrede gehouden, waarbij hij een overzicht gaf van den militairen toestand op de verschillende operatietooneelen. Uit zijne

verklaring, dat de opofferingen niet mochten uitloopen op een gebrek-kig, wrak, oneervol vergelijk, dat zich met den naam „vrede” zou tooien, blijkt voldoende, dat men in Engeland de kracht der Centralen nog lang niet gebroken acht.

Bijzondere vermelding verdient zijne passage over Roemenië, de partij, die handhaving der neutraliteit verlangde, werd als laf en zelf-zuchtig gebrandmerkt.

Uit de toespraak van Lord French blijkt, dat de thans op groote schaal georganiseerde „Volunteer Battalions” in de toekomst bestemd zullen worden voor de z.g.n. Home Defence.

De verkoop van graan en meel behoort thans tot het uitsluitend recht van de regeering; men hoopt daarmede een einde té maken aan de voortdurende stijging der broodprijzen. Op eene klacht van de arbeidersafgevaardigde Barnes over de duurte der levensmiddelen antwoorde de Minister Runciman, dat Engeland door den vijand en door de gevaren ter zee 2.000.000 ton scheepsruimte sedert het begin van den oorlog verloren had. In elk geval moest Engeland vermijden om zich in de positie van eene geblokkeerde natie te plaatsen; daarom wilde hij niets hooren van brood- en vleeschkaarten en andere kunstmatige bepalingen.

In Liverpool komen gevallen van pest voor.

Minister Grey heeft in het Hoogerhuis medegedeeld, dat aan het einde van 1914 de Engelsche kruisers, die aan de Amerikaansche kust patrouilleerden, op verzoek van de Amerikaansche regeering zijn teruggeroepen, ofschoon de Engelsche regeering volhield, dat zij volgens het strikte volkenrecht bevoegd was om vrijelijk overal buiten de territoriale wateren te opereeren. Hoofdzakelijk op deze gronden wordt het toelaten van Duitsche onderzeeërs in Amerikaansche havens als eene niet onpartijdige opvatting beschouwd.

Het memorandum aan de neutrale staten, waarin verzocht wordt om duikbooten van oorlogvoerenden te beletten gebruik te maken, met welke bedoeling ook, van onzijdige wateren, moet als een gevolg beschouwd worden van de totaal gewijzigde omstandigheden, waarin deze oorlogsschepen optreden. De regeeringen der verbonden mogendheden meenen daarom, dat deze schepen uitgesloten behooren te worden van de voordeelen der regels, die het volkenrecht aan oorlogsschepen toekent. De Amerikaansche regeering heeft in haar antwoord beslist, dat zij een duikboot als een gewoon oorlogsschip zal blijven beschouwen.

De gedeeltelijk gedwongen mobilisatie der effecten heeft op den wisselkoers een gunstigen invloed gehad; de nieuwe 6 $\frac{0}{10}$ schatkistbil-jetten schijnen veel succes te hebben, in twee weken tijd was reeds voor een bedrag van 36 millioen p. st. geplaatst.

Tot 20 September waren in Australië 319.000 man vrijwillig ingelijfd. De strijd voor en tegen de dienstplicht wordt voortgezet. Alle onge-trouwde mannen tusschen de 21 en 35 jaar zouden voor „Home de-fence” 2 October onder de wapenen zijn geroepen.

De Canadeesche tweede oorlogsleening van 20 miljoen p. st. is met 16 miljoen p. st. overteekend.

De eerste minister van Canada heeft volgens de Times medegedeeld, dat reeds 258.000 Canadeesche soldaten over zee gingen, terwijl er meer dan 100 000 in de gevechtlinie staan.

Grey heeft voor den buitenlandschen persbond te Londen gesproken over de plannen van Wilson en Hughes tot vorming van een Statenbond na dezen oorlog ter handhaving van den vrede onder de volken.

Alleen in het Z.O. van Duitsch Oost-Afrika bieden de Duitschers nog eenigen weerstand, het terrein ten N. van den centralen spoorweg is geheel in handen van de Entente.

RUSLAND. De Minister-president Stürmer is afgetreden en opgevolgd door Protopopof. Deze is van liberale richting en behoort tot den linkervleugel der Octobristen.

De verliezen en aanvulling in het Russische leger werden in de afgelopen maand in de pers veelvuldig behandeld. Het is zeer moeilijk daaromtrent betrouwbare gegevens te verkrijgen. De Dépêche de Toulouse schat het aantal te velde staande troepen op de verschillende fronten op 3 miljoen man. Het gereorganiseerde Russische leger werd in het voorjaar van 1916 geschat op 127 divisien Infanterie.

De bevolking bedroeg volgens de gegevens van de statistiek over 1914, met de Finsche provinciën inbegrepen, ruim 182 miljoen zielen.

Rekent men het aantal blijvende verliezen op 130.000 man per maand, dan is dat in 27 maanden ongeveer 3,5 miljoen, dit aantal vermeerderd met 1,5 miljoen krijgsgevangenen brengt het totaal aantal verliezen op minstens 5 miljoen. De jaarlijks voor de keuring beschikbaar komende lichte bedraagt ruim 1.200.000 man. Aangezien de 2e ban van den landstorm nog maar tot 36 jaar onder de wapenen is, is de aanvulling voorloopig nog verzekerd. De kaderaanvulling schijnt echter grootere moeilijkheden op te leveren, die der legerbenoodigheden is geleidelijk beter geregeld. Niet alleen is de Trans-Siberische spoorlijn voor een groot deel gedurende den oorlog van dubbel spoor voorzien, doch weldra is ook de spoorverbinding met de Moermankust gereed en kan dus geregeld van den ijsvrijen haven Alexandrowsk op het Kola schiereiland gebruik worden gemaakt.

Geruchten van een afzonderlijken vrede met Duitschland deden de ronde. Polen zou aan Duitschland worden afgestaan tegen eene groote geldelijke schadevergoeding.

DENEMARKEN. 30 September hebben Folketing en Landsting op voorstel der regeering besloten het kabinet met 3 ministers zonder portefeuille uit te breiden, t. w. een vertegenwoordiger der linkerzijde, een der conservatieven en een der sociaal-demokraten, met de bedoe-

ling, tijdens den Europeeschen oorlog politieke rust en vrede in het land te handhaven, opdat Denemarken — gelijk de minister-president het uitdrukte — zijn loyale onzijdigheidspolitiek, die er op gericht is het land buiten den oorlog te houden, kan voortzetten.

De koning heeft den conservatieven afgevaardigde Rottboel, I. C. Christensen van de linker-partij en den sociaal-demokraat Steuning tot ministers zonder portefeuille benoemd; zoowel het Folketing als het Landsting hebben daarop het voorstel tot vorming eener parlementaire commissie van 15 leden uit elke kamer, om de overeenkomst tot afstand van de Deensche Antillen na te gaan, aangenomen. De commissie zal haar onderzoek binnen 6 weken voltooien. Indien zij haar instemming betuigt met de overeenkomst, dan zal daarover eene volksstemming worden gehouden waaraan alle kiesgerechtigden — ook vrouwen — volgens de nieuwe grondwet zullen deelnemen. Tenzij meer dan de helft der kiezers tegen de overeenkomst stemt — in welk geval zij vervalt — zal de Rijksdag de beslissing nemen.

Uit de indiening der begrooting van 1917/18 blijkt dat de oorlogsuitgaven voor het tijdvak 1914—1918 begroot worden op een totaal van 200—250 miljoen kronen. Voor een bedrag van 100 miljoen moet nog eene dekking worden gevonden; de tekorten op de begrooting zijn grotendeels door leeningen gedekt.

De Deensche regeering zou op de duikbootnota der Entente een afwijzend antwoord hebben gegeven.

ZWEDEN. Het totaal der 5 Zweedsche leeningen sedert den aanvang van den oorlog bedraagt thans 250,5 mill. kronen.

De in het vorig verslag vermelde moeilijkheden met de Entente over de belemmering der kustvaart binnen de Zweedsche territoriale wateren zijn in bijgaand schetsje, aan de Illustration ontleend, aanschouwelijk voorgesteld.

Het Deutsche mijnenveld heeft tusschen de Deensche en de Zweedsche territoriale wateren de vaargeulen van Drogden en Flinte afgesloten,

Le chenal de Kogrund

eind Juli heeft Zweden mijnen gelegd in de vaargeul van Kogrund en de doorgang ontzegd aan alle schepen, die niet op Zweedsche havens varen.

NOORWEGEN. Noorwegen is het eenige neutrale land, tot nu toe bekend, dat op de duikboot-nota, aan den wensch der Entente voor wat betreft oorlogsonderzeeërs, heeft toegegeven, al heeft het daarbij tevens betoogd, vrij te zijn den toegang tot hare territoriale wateren al of niet te beletten en al wordt achteraf betoogd dat de nieuwe verbodsbepalingen van 13 October j.l. buiten elke pressie van de Entente zijn genomen; te Berlijn voelt men zulks als eene directe onvriendelijke daad. De Duitsche gezant te Kristiania heeft opdracht gekregen tegen het optreden van de Noorsche regeering nadrukkelijk verzet aan te teekenen. Reden tot tevredenheid over het optreden der Duitsche duikbooten heeft de Noorsche regeering nu juist niet. Zij heeft geprotesteerd tegen de lichtvaardige wijze, waarop Noorsche schepen in de Noordelijke IJszee door Duitsche onderzeebooten worden getorpedeerd, waarbij op de redding der bemanning niet of geen voldoende acht wordt geslagen en zich beroepen op de verklaring van Londen, dat neutrale schepen die contrabande vervoeren slechts in uitzonderingsgevallen tot zinken mogen worden gebracht.

17 October publiceerde het Duitsche gezantschap een officieele antwoordnota, waarin het in den grond boren van schepen „als regel” wordt tegengesproken, verwijderde oorlogsgebieden maken het torpedeeren echter dikwijls noodzakelijk. Zooals zulks meer geschiedt, wordt aan de andere partij in casu Rusland en Engeland hetzelfde verweten in de Oostzee.

Met dit al zijn sedert het uitbreken van den oorlog tot begin October reeds 164 Noorsche schepen met een tonnenmaat van 227000 ton verloren, met eene verzekerde waarde van 79 millioen kronen. Er heerscht verbittering in Noorsche kringen.

Het geldt hier blijkbaar eene georganiseerde operatie op den zeevaartweg naar Archangel.

ZWITSERLAND. Naar aanleiding van de vele klachten, die geuit werden van te groote machtsuitoefening van het militair gezag, deelde de Bondspresident aan het slot zijner verklaring in de Nationale vergadering op 27 September j.l. mede, dat de mobilisatie niet mocht worden ingekrompen, omdat het leger slagvaardig moest worden gehouden. Eene motie tot inkrimping van de militaire macht is met 89 tegen 55 stemmen verworpen. De verschillende grieven waren gericht tegen het optreden van het militaire bestuur, dat voor de handhaving van orde begin September eigenmachtig bevelen had verstrekt, en daardoor in de rechten was getreden van het civiel bestuur der kantons.

Uitvoerig is door de regeering aan het kantonale bestuur van Genève

betoogd, dat, onder de huidige omstandigheden, de Bondsregering volkomen bevoegd is, spoedshalve aan de kantons aanwijzingen te geven voor het handhaven der orde, zonder van te voren advies in te winnen.

Gebrek aan vertrouwen in het kantonale bestuur mag daarin niet worden gezocht. Aangezien het leger ter beschikking is van de Bondsregering, kunnen de kantonale regeeringen feitelijk niet over de troepen beschikken, zooals zulks in normale tijden het geval is.

29 September heeft de Bondsraad de economische overeenkomst met Duitschland bekrachtigd, luidende als volgt:

Art. I. Beide partijen geven vergunning tot uitvoer van nader overeen te komen hoeveelheden voortbrengselen en fabrikaten, voor zoover deze niet voor de behoeften van het land zelf noodig zijn en bestaande verdragsverplichtingen den uitvoer niet beletten.

Art. II. De hoeveelheid door Duitschland te leveren steenkool zal 253.000 ton per maand bedragen; ijzer en staal zal Duitschland in hoeveelheden leveren, die de behoefte van Zwitserland dekken. De benoedigde hoeveelheden, kwaliteiten en soorten zullen door een te stichten Zwitsersch centraal bureau voor de voorziening van ijzer worden opgegeven.

Art. III. De beide verdragsluitende partijen waarborgen elkaar eene zoo snel en vlot mogelijk loopende afdoening der uitvoervergunningen. Indien door vertraging eene stagnatie in den uitvoer mocht komen, dan is de daardoor benadeelde partij gerechtigd zijne leveringen na voorafgaande aankondiging aan te houden.

Art. IV. Ten aanzien van de volgens opgave van 1 September 1916 voor Deutsche rekening in Zwitserland opgeslagen goederen, waarvoor geen vergunning tot uitvoer kan worden gegeven, verplicht de Zwitsersche regering zich, niet tot in beslagname, requisitie of verbeurdverklaring over te gaan. Wanneer de vijandelijkheden voorgoed zijn gestaakt, zullen deze Deutsche goederen zonder tegenvergoeding worden vrijgelaten.

Art. V. Zwitserland zal het onderzoek van verzoeken tot uitvoer van oorlogsmaterieel, dat met Deutsche voortbrengselen is vervaardigd aan eene bijzondere Zwitsersche uitvoercommissie opdragen.

Art. VI. Met het sluiten van de onderhavige overeenkomst vervallen alle vroegere afspraken tusschen de verdragsluitende partijen over warenruil. De door Zwitserland verschuldigde vergoeding wordt door deze overeenkomst als gedelgd beschouwd.

Art. VII. De onderhavige overeenkomst wordt gesloten met geldigheid tot einde April 1917.

De Deutsche regering heeft dus toegegeven en afstand gedaan van hare eischen van 8 Juni tot uitvoer van de in Zwitserland aanwezige, voor Deutsche rekening aangekochte, goederen uit het buitenland. Niet-tegenstaande het succes is deze overeenkomst in de Fransch-Zwitsersche pers met eenig wantrouwen begroet. Vooral art 5 acht men een nekslag voor de opgekomen oorlogsnijverheid, groote voorraden zullen

onuitgevoerd blijven liggen, terwijl men nimmer zekerheid zal hebben over de te nemen beslissingen van de uitvoercommissie.

De koers van de Mark daalde in de afgelopen maand tot beneden 91 frs.

Volgens het Hollandsche Nieuwsbureau teekenden vele Zwitsers als vrijwilliger bij het Fransche leger.

Het Journal de Genève ijvert voor eene versterking van den Conseil Fédéral. Zij vermeent, dat daardoor beter de speciaal Fransch-Zwitsersche belangen zullen worden behartigd.

SPANJE. Marokkaansche opstandelingen hebben zich meester gemaakt van een militair station op den weg van Tanger naar Tetoean.

De hervormingen van het leger zullen 375 millioen pesetas kosten. In den senaat is aangedrongen op uitbreiding van het leger in zijne geheele organisatie tot 1 millioen geoeffende manschappen.

Er heerscht kolengebrek.

PORTUGAL. Het Spaansche blad „Imparcial” meldt nu weer, dat 3 Portugeesche divisies, elk 18.000 man sterk, eerlang naar Bordeaux zullen worden ingescheept.

De „Echo de Paris” berichtte 9 October, dat minister L e a s onder meer in een interview had medegedeeld, dat eene gemengde commissie van Fransche en Engelsche officieren te Lissabon was om de deelneming van het Portugeesche leger aan den oorlog te bespreken.

15 in beslag genomen Duitsche schepen zijn aan Engeland verhuurd.

ALBANIË. De Italianen hebben Argyrocastro, Delvino, Elisura, Pre-meti, Tepeleni en Ljaskowiza in Epirus bezet. In Griekenland, dat deze streken in bezit genomen had, heerscht hierover groote verbittering.

Tegen E s s a d P a s j a , die zich te Saloniki bevindt, heeft de krijgsraad te Constantinopel een doodvonnis geveld.

MONTENEGRO. De koning heeft zich met zijne regeeringsbureau's te Neuilly-sur-Seine gevestigd.

SERVIË. De nieuwgevormde Servische divisies strijden met succes op den linkervleugel van het leger van S e r r a i l aan de Tserna tegen de Bulgaren.

BULGARIJE. Het hoogverraadsproces G e n n a d i e f is geëindigd met de veroordeeling der beschuldigten.

ROEMENIË. Het eerste, tweede en Noordelijk Roemeensche leger zijn uit Zevenburgen teruggeslagen, de Centralen onder Generaal v. F a l k e n h a y n hebben verschillende grenspassen bezet en hebben den strijd grootendeels op Roemeensch terrein overgebracht.

In de Dobroedsja hebben de Duitsch-Bulgaarsch-Turksche troepen onder Generaal v. Mackensen de Roemeensch-Russische stellingen ten Z. van den spoorweg Constanza—Czernawoda genomen, beide plaatsen bezet en de terugtrekkende Entente-troepen gedeeltelijk in noordelijke richting afgedrongen.

Filipescu is overleden.

De Tsar van Rusland en de Koning van Roemenië hebben te Reni eene bijeenkomst gehouden, waarin door den Koning is aangedrongen op spoedige en afdoende hulp van Russische zijde.

Te Boekarest is aangekomen eene Fransche militaire missie onder Generaal Berthelot.

GRIEKENLAND. De Daily Telegraph geeft een gesprek van koning Konstantijn weer, waarin hij zegt, dat hij liever zijn kroon zal verliezen dan Griekenland in gevaar brengen, omdat hij overtuigd is, dat binnen enkele weken Roemenië niet meer zal bestaan. Dit geloof aan de kracht der Duitsche wapenen en de woede der Grieken over het optreden der Italianen, gepaard aan de vele neutraliteitschendingen der geallieerden, geven waarschijnlijk de verklaring, waarom zoovele Grieken hun koning getrouw blijven en niet Venizelos volgen op zijn revolutionairen weg.

Het succes der Centralen tegen Roemenië versterkt thans de positie van den koning.

Het ministerie Kalogeropoelos heeft zich niet kunnen handhaven, het is 4 October afgetreden, volgens een Reuter-bericht en omdat het den oorlog aan Bulgarije wilde verklaren, hetgeen de koning weigerde. Daarna heeft Professor Lambros een zakenkabinet gevormd met opdracht de neutraliteit te handhaven, met inachtneming van de eischen in de nota's der geallieerden gesteld; op politiek gebied is het nieuwe ministerie kleurloos.

Het streven der Grieksche regeering is thans zooveel mogelijk tijd te winnen, waartegenover de Entente eene verhoogde pressie stelt.

Admiraal Fournet, commandant der Fransche vloot heeft 11 Oct. een ultimatum aan de Grieksche regeering overhandigd, waarin voor de veiligheid der Entente-vloot de overgave wordt geëischt van de geheele Grieksche vloot met uitzondering van de Averof, de Lemnos en de Kilkisj, die ontwapend zijn; eveneens werd afstand geëischt van den spoorweg van Piraeus naar Larissa, de ontmanteling der kustforten, de overdracht van twee forten, die de ankerplaats der vloot beheerschen en de controle over eenige havens. Deze eischen zijn door de Grieksche regeering ingewilligd. Kort hierop volgde eene nieuwe nota, waarin controle over de Grieksche politie, verbod aan de burgerij om wapenen te dragen, verbod van verzending van oorlogsmaterieel naar Thessalië en opheffing van het verbod van uitvoer van tarwe uit Thessalië geëischt werden; ook aan deze eischen is voldaan.

Koning Konstantijn hield op het Marsveld te Athene eene

wapenschouwing over de bemanning der opgeëischte schepen, waarbij eene in gevoelvolle bewoordingen gestelde dagorder werd voorgelezen; na de parade hadden betoogingen plaats, waaraan vele leden van de reservistenbonden deelnamen. Fransche detachementen, waarvan er een in het Zappaleonpark nabij het koninklijk paleis kampeert, hebben de orde hersteld. Een Fransch officier is benoemd tot hoofdinspecteur bij het ministerie van binnenlandsche zaken; om herhalingen van betoogingen te voorkomen moeten alle orders aan de politie door zijne handen gaan.

De geallieerden hebben den minister van het verkeerswezen verzocht 200 wagons op den Larissa-spoorweg voor hen beschikbaar te stellen, om in Macedonië te worden gebruikt; de minister heeft het verzoek ingewilligd.

20 October hebben de geallieerden bij de Grieksche regeering eene nieuwe nota ingediend, waarbij o. a. geëischt wordt overbrenging van de geheele in Thessalië liggende Grieksche legermacht naar den Peloponnesus, overgave van het oorlogsmaterieel bestemd voor deze legermacht en het naar huis zenden van de onlangs opgeroepen lichteningen geoeffende reservisten.

Inmiddels organiseert Venizelos de revolutionaire regeering te Saloniki. Zij bestaat uit een uitvoerend bewind, vertegenwoordigd door Venizelos, admiraal Condoeriotis en generaal Danglis, uit een ministerie van 8 leden en een wetgevenden raad. De oude Grieksche kamer, die door den koning bij het optreden van het kabinet Skoelodis werd ontbonden, zal te Saloniki worden bijeengeroepen.

De consuls der Entente-mogendheden te Saloniki hebben opdracht gekregen, de voorloopige regeering aldaar te behandelen naar het de-facto-beginsel, haar bestaan dus te erkennen zonder zich om hare rechtspositie te bekommeren. Politis is benoemd tot leider van buitenlandsche zaken der voorloopige regeering.

Alle Grieksche eilanden hebben zich thans bij de revolutie aangesloten.

Bij de ontvangst van het comité van Nationale Verdediging te Saloniki verklaarde Venizelos, dat Griekenland de Bulgaren moet verdrijven en zijn plicht tegen Servië moet vervullen.

Het comité heeft alle uitgewekenen en inwoners van Macedonië van de lichteningen 1907-1915 onder de wapenen geroepen.

Generaal Danglis organiseert het „Nationale verdedigingsleger” te Saloniki, waarvoor voortdurend versterkingen aankomen; in de eerste helft van October liep de schatting der sterkte uiteen tusschen 4000 en 16000 man.

Griekenland mag wel gelden als een afschrikwekkend voorbeeld voor de kleine naties. Trots zijne zoogenaamde welwillende neutraliteit is de vloot uitgeleverd en ontwapend, is het leger gedemobiliseerd of in oproer tegen de regeering, zijn de kustforten ontmanteld of overgegeven, is de belangrijkste spoorweg afgestaan, zijn telegraaf en telefoon

in de handen van buitenlanders en staat zelfs de politie onder vreemd gezag.

Volgens de laatste berichten is er eenige ontspanning in den toestand waar te nemen. Na een onderhoud van koning Konstantijn met den Franschen gezant op 23 October zijn de lichten 1913 en 60.000 man van het leger naar huis gezonden.

Van Chios en andere eilanden worden ernstige conflicten tusschen Venizelisten en koningsgezinden gemeld.

TURKIJE. In alle vilajets zullen commissies worden ingesteld, om voor den duur van den oorlog landbouwdwang in te voeren voor de niet-dienende landelijke bevolking met inbegrip van de vrouwen.

Tot Duitsch gezant te Constantinopel is benoemd v. K ü h l m a n n, die deze functie tot nu toe te 's Gravenhage waarnam.

Het algemeene congres voor eenheid en vooruitgang heeft den grootvizier Said Halim pasja tot voorzitter der partij benoemd. De voorstellen tot het samensmelten van de sjerif-rechtbanken en de gewone rechtbanken, het gelijkvormig maken van de processen, en het invoeren van eene verdeling van het bestuur naar de gemeenten zijn aangenomen.

Te Lausanne is opgericht het „Office Musulman International”, dat zich ten doel stelt, de Mohamedaansche wereld te laten deelen in de voordeelen van Westerschen vooruitgang, in het Westen de Mohamedaansche wijsheid te propageeren, een internationaal centrum te scheppen voor de ongeveer 300 millioen Mohamedanen uit alle landen door te Lausanne eene moskee te bouwen en eene Mohamedaansche bibliotheek, een museum voor Mohamedaansche kunst en eene Mohamedaansche begraafplaats in te richten.

PERZIË. De Bachtieren zijn tegen de Russen in verzet gekomen; zij hebben Ispahan bezet.

ABESSINIË. De negus van Abessinië Lidj Jeassoe is 27 Sept. j.l. afgezet, tot zijne opvolgster is bestemd Zoditoe, eene dochter van Menelik. Ras Michael, de vader van den onttroonden negus trekt met zijne troepen tegen de nieuwe regeering op vanuit het land der Gallas, in het Zuidelijk deel van Abessinië. Men verwijt aan Lidj Jeassoe, dat hij onder Turkschen invloed staat en eene anti-Christelijke politiek volgt.

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA. De Vereenigde Staten gaan de presidentsverkiezing met ongewone kalmte tegemoet; dit moet vooral worden toegeschreven aan den grooten voorspoed, dien Amerika door den Europeeschen oorlog geniet en aan de overtuiging, dat van geen van beide kandidaten ingrijpende veranderingen te wachten zijn. Door de toenemende activiteit der democraten schijnen

inmiddels de kansen van Wilson geleidelijk verbeterd te zijn, zoodat de uitslag der verkiezingen moeilijk te voorspellen valt.

Gerard, de Amerikaansche gezant te Berlijn, is te Washington aangekomen, wellicht in verband met hangende duikboot-geschillen.

De Duitsche duikboot U 53 heeft, na Newport News te hebben aangedaan, nabij de Amerikaansche kust verschillende schepen getorpedeerd.

JAPAN. De kabinetscrisis, ontstaan door het aftreden van Graaf Okoema, is opgelost door de benoeming van Generaal Graaf Terautsji tot eersten minister; de ministers van oorlog en marine uit het vorige kabinet zijn aangebleven. Het nieuwe ministerie is geen partijkabinet. De Amerikaansche pers verwacht, dat Terautsji eene krachtiger houding zal aannemen tegen de Amerikaansche regeering ter zake van het vraagstuk van het recht op landbezit voor Japanners in Californië. Ook wordt gevreesd, dat Japan pressie zal oefenen op China, ten einde te beletten, dat de Amerikaansche financieele belangen en handel in China worden uitgebreid. Terautsji heeft indertijd de annexatie van Korea doorgezet, hij zal waarschijnlijk eene krachtige en zelfstandige binnenlandsche politiek voeren, velen verwachten groote daden van hem.

De eischen, die Japan aan China gesteld heeft naar aanleiding van het incident te Tschentschiatoeng (zie het vorige maandoverzicht), hebben in Amerika groote ongerustheid verwekt. China schijnt Japan's hoofdeisch Japansche controle over leger en politie in China, te weigeren. Verschillende berichten spreken van een naderende breuk tusschen China en Japan. Japan zou reeds gedeeltelijk mobiliseeren, de munitieproductie voortaan voor eigen gebruik bestemmen en aan de koopvaardijvloot bevel gegeven hebben, voorloopig geene transporten voor het buitenland op zich te nemen.

De goudreserve van Japan, die in Juli 1914 353 millioen yen bedroeg, is thans meer dan 600 millioen yen groot.

CHINA. De Chineesche regeering heeft eene leening van 100 millioen gouddollars gesloten met de „American International Corporation”, de opbrengst der leening zal worden aangewend voor den aanleg van spoorwegen.

Overzicht van het Indisch Militair Tijdschrift. (Juli 1916.)

De Kapitein der Genie S. Van Exter deelt de resultaten mede van eene bij de Genietroepen in Nederlandsch-Indië genomen proefneming met houten mortieren. Deze proeven werden genomen naar aanleiding van eene mededeeling aangetroffen in eene beschrijving van het beleg van Port-Arthur door de Japanners, dat daarbij door hen met succes van dergelijke mortieren gebruik was gemaakt om handgranaten over grootere afstanden te kunnen werpen.

De uitkomsten waren tamelijk gunstig. Schietende met projectielen respectievelijk van 1.62 K.G., lang 14 c.M. en 2.1 K.G., lang 19 c.M. met buskruitladingen van 10, 15, 20 en 25 gram werden schootsverheden bereikt, varierende van 76 tot 182 M. De verschillen in dracht bij gebruikmaking van éénzelfde projectiel en ééne zelfde lading bedroeg in maximum nog geen tien meter. Bij gebrek aan speciaal vervaardigde bommenwerpers kunnen houten mortieren aldus zeer wel dienst doen. Hunne goedkoopte en gering gewicht is daarbij een niet te versmaden voordeel 1).

In het artikel „Terreinvoorstelling op kaarten” geeft de majoor van den Topografischen dienst J. van Roon aan, aan welke eischen een voor militair gebruik geschikte topografische kaart moet voldoen om zoo nauwkeurig mogelijk van het weer te geven terrein de drie afmetingen te doen uitkomen, die onze ruimtevoorstelling moeten bepalen, zonder daarbij door te groote détail-voorstelling onduidelijk te worden. „Bij de voorstelling van het terrein moet men meer aan de hoofdvormen vasthouden dan aan onbeduidende plooiën en ruggen, die op deze schaal nauwelijks tot uitdrukking kunnen komen. Hoofdzaak moet zijn het karakter van iederen berg en heuvel weer te geven, men hoede zich voor kleingeestigheid.” Aldus een door den schrijver aangehaald en nader toegelicht citaat van den Generaal Dufour in zijne instructie voor de opneming op 1 : 25.000.

Een door den 1sten Luitenant der Artillerie J. Ouweland, Directeur van de Geweermakersschool te Meester Cornelis, geschreven geschiedkundig overzicht van hand- en vuistvuurwapenen sedert 1816 in

1) Bij den Inlandschen vijand is het gebruik van houten kanonnen niet onbekend. Bij eene overvaling van de bende van Hadji Hasan in Loewoe (Celebes) viel mij eens een houten kanon in handen bestaande uit een houten cylinder met rotan-omwinding.

(Noot van den overzichtschrjver.)

gebruik bij de Nederlandsch-Indische Landmacht en de Korpsen daar buiten, dat in Augustus 1914 verscheen als bijlage van de inzending van de IIIe Afdeling D. v. O. op de Koloniale tentoonstelling te Semarang, werd in het Juli-nummer van het I. M. T. overgenomen. Op korte, overzichtelijke wijze wordt daarin eene beschrijving gegeven van de verschillende fasen, die in de laatste honderd jaar onze Indische weermacht doorloopen heeft met betrekking tot hare wapening, waarbij zij van een vuursteengeweer van een kaliber van 17.5 m.M. gekomen is tot een repeteergeweer van 6.5 m.M. De groote verdienste, welke de toenmalige Directeur van de geweermaakersschool, de 2e Luitenant Kuhn, in de zestiger jaren gehad heeft bij de bestudeering van de toepassing van het achterlaadstelsel op de geweren, wordt in het licht gesteld.

In een artikel, getiteld „Het schieten van onze Infanterie” geeft de Kapitein der Infanterie J. C. A. Bannink aan, waarom naar zijne meening de tegenwoordige schietopleiding, eene gewijzigde methode Fabius, voor ons leger niet deugt en zoo spoedig mogelijk dient te worden vaarwel gezegd. Het eindoordeel van een oud-leerling van Fabius, uitgedrukt in de Februari-aflevering van het I. M. T. wordt door S. volkomen gedeeld:

„de Fabius-methode kweekt slappe schutters, die, overtuigd, dat zij hunne zenuwen en hun denkvermogen toch niet machtig zullen zijn (want dat heeft men hen voorgehouden), elk vertrouwen in zich zelve zullen missen en tot de „schietmaar-raak”-methode vervallen al is dit dan ook niet de bedoeling van de Fabius-methode.”

Niet alleen de met de schietopleiding in Indië verkregen slechte uitkomsten, maar ook hetgeen spreker te weten is gekomen betreffende de in den huidige oorlog aan Engelsche zijde opgedane ervaringen hebben S. tot de overtuiging gebracht, dat „het rustige schot — het zuiver op den korrel nemen van het doel — het meeste effect sorteert”.

O. v. W. geeft in een artikel, getiteld: „Het inschieten van handvuurwapenen en eenige beschouwingen over daarmede in verband staande aangelegenheden” een betoog voor de noodzakelijkheid van het jaarlijksch inschieten van alle geweren. Vermelding verdient de door S. gereleveerde omstandigheid, dat de Hembrug-loopen slechts 3 à 4 jaar bruikbaar blijven tegen 6 à 8 jaar voor de Steyr-loopen.

E. J. G. breekt in „Enkele kleine opmerkingen aangaande ons V. V.” eene lans voor eene zoo groot mogelijke vereenvoudiging van hetgeen den posten ter plaatse moet worden medegedeeld, zoodat zij al hun aandacht kunnen wijden aan den vijand. Verder komt hij aan de hand van zijne eigen oorlogservaring op tegen de 5e alinea van punt 339 V. V., die aanbeveelt wanneer uit een huis wordt gevraagd, te waken tegen veel en ongeregeld vuur.

V. is van meening dat het gymnastiek-onderwijs bij den troep niet voldoende tot zijn recht komt en zulks voornamelijk door onvoldoend onderlegd onderwijzerspersoneel, gebrek aan afwisseling in de oefeningen en het ontbreken van hindernisbanen.

L. vindt, dat van de binnendiensten veel te weinig wordt gebruik gemaakt voor de beoefening van gymnastiek, schermen en andere sport. Ook de Officieren zouden volgens L. veel meer aan sport moeten doen.

A s s y m p t o o t stelt nogmaals in het licht, hoe tengevolge van de afschaffing van het concubinaat in het leger niets anders wordt bereikt dan dat hetgeen vroeger openlijk gebeurde, thans in het geheim geschiedt. Met deze struisvogelpolitiek wordt niets anders bereikt dan eene volkomen nuttelooze ontrooving van het beetje gezelligheid, dat de militair, wiens inkomsten er niet naar zijn om hem een wettig huwelijk mogelijk te maken, zich door het samenleven met eene vrouw, wist te bezorgen.

De Kapitein Van Gheel Gildemeester vraagt zoodanige bepalingen in onze reglementen, dat wij onzen troep weer stram kunnen laten exerceeren, zij het alleen bij wijze van sport.

M. betoogt het nut van het in gebruik hebben bij het leger van auto's van verschillende merken, mits die merken goed zijn.

In een volgend artikeltje vestigt dezelve schrijver de aandacht op het groote aantal Europeanen, die als schrijver te werk gesteld zijn en bij het bestaande groote tekort zeer wel door ontwikkelde Inlanders zouden kunnen worden vervangen.

De Kapitein Lucardie wijdt eenige beschouwingen aan de verpleging van den troep bij manoeuvres en oefeningen en vestigt de aandacht op de bezwaren, die dikwijls worden ondervonden, wanneer vivres-indemniteit wordt uitgekeerd en de man voor zich zelf moet zorgen.

d'A.

Boekaankondiging.

De Militaire Veldpost. No. 1. Veertiendaagsch blad voor militairen onder redactie van J. J. L. VAN ZUYLEN, Res.-Luitenant der Artillerie. Uitgegeven bij J. MUUSSES, *Purmerend*.

Uit het inleidend woord, dat in Sept. j.l. als prospectus werd rondgezonden, nemen we ter kenschetsing van het doel met de uitgave van de Militaire Veldpost beoogd, het navolgende over:

„Arbeid is levensvoorwaarde. En er moet heel veel gewerkt worden voor de resultaten komen. Niet vertwijfelen, als de uitslag eens tegenvalt. Doorgaan, doorzetten, den moed er in houden. Ziedaar het doel van ons blad. Wij willen opbouwen, niet afbreken. Wij willen blij zijn om het goede in ons leven, om onze voorrechten; niet klagen over wat tegenvalt. Wij willen in ons leger het optimisme voeden. Wij willen niet de werkelijkheid mooier zien dan ze is, maar wij weten, dat „licht en lucht” een eerste levensbehoefte zijn”.

Wanneer we nu het eerste nummer ter hand nemen en doorloopen, komen wij tot de conclusie, dat de redactie getrouwelijk het voetspoor volgt, dat zij in haar prospectus aanwees. Het hoofdartikel „arbeiten, niet vertwijfelen” is een goed geschreven stuk. Overigens zullen ook de andere artikelen wel bij onze militairen inslaan: Wij hopen later te kunnen constateeren dat de redactie bij voortdoring den weg zal vinden naar het soldatenhart